

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

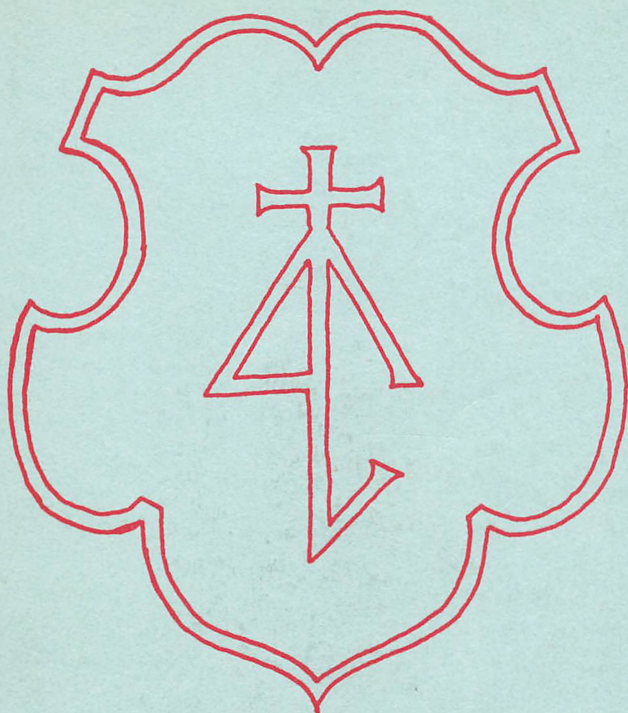
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ALLAN TØNNESEN

HELSINGØRS BOMÆRKER

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

HELSINGØRS BOMÆRKER

ALLAN TØNNESEN

HELSINGØRS BOMÆRKER

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

KØBENHAVN 1968

UDGIVET MED STØTTE FRA
STATENS ALMINDELIGE VIDENSKABSFOND
OG LANDSDOMMER V. GIESES LEGAT

TH. LAURSENS BOGTRYKKERI . TØNDER

Ved udsendelsen af nærværende skrift ønsker man at fremføre en hjertelig tak til bestyrelserne for Statens almindelige Videnskabsfond og Landsdommer V. Gieses legat for de bevillinger, der har muliggjort publikationen.

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

Symboler møder os hver dag på utallige måder; på færdselstavlernes »Indkørsel forbudt«, »Ujævn vej« eller »Vejarbejde«, i uniformers distinktioner, i den kristne kirkes kors og helligåndsdue samt ikke mindst som varebetegnelser af en hver art. Hertil kommer en lang række forkortelser som f. eks. DSB, KFUM, WC, FN og DDT, hvis egentlige betydning efterhånden ikke skænkes en tanke.

Mens det kirkelige og militære symbolsprog er af gammel dato, er langt de fleste andre kategorier opstået i vort århundrede. Inden for handelsverdenen, hvor denne udvikling har været kraftigst, forekommer dog en række symboler, der har en noget længere historie, f. eks. bagerens kringle, slagterens oksehoved og skomagerens støvle. Disse og andre former for skiltning må opfattes som rudimenter fra en tid, hvor læsekunsten var lidet udbredt, og man i stedet tog sin tilflugt til et letfatteligt symbolsprog.

Dette princip er blevet genoptaget af vor tids reklamefolk, efter at det har vist sig, hvor meget mere et billede, uanset om det forestiller noget eller ej, appellerer til publikum end f. eks. »Petersens Kaffe«. Forsåvidt kan man sige, at analfabetiske tilstande er ved at vende tilbage, men også andre forhold spiller ind, herunder ikke mindst det større internationale samkvem, som utvivlsomt har fremmet udviklingen inden for færdselstavlerne, der jo umiddelbart forstås af alle uanset sprog.

Fortidens symboler var for det meste af en mere stilfærdig art end nutidens og adskiller sig også på andre punkter fra disse. Et af de områder inden for symbolikken, der nu helt er forsvundet, er bomærket, symbolet for den enkelte person. Dette interessante emne er først forholdsvis sent blevet gjort til genstand for en videnskabelig undersøgelse. Til gengæld blev resultatet næsten med det samme et uhyre grundigt værk¹⁾, der, hvad teoretiske iagttagelser angår, på det nærmeste har overflødiggjort ethvert senere arbejde herom, selvom det

på mange punkter kan suppleres med nye eksempler. Bevæger man sig uden for det teoretiske og retter opmærksomheden mod de enkelte mærker, må man imidlertid konstatere, at der er langt igen, før et tilstrækkeligt kendskab til disse er tilvejebragt.

Bomærket griber ind på så uhyre mange områder inden for udforskningen af fortiden; som de mest oplagte kan foruden den egentlige historieforskning nævnes genealogien og kunsthistorien. Videnskabsmænd inden for disse og andre områder står ofte over for et bomærke, hvis identifikation ville betyde så uendelig meget, men som de for det meste må give op over for. Det ideelle, men vistnok uopnåelige mål må være, om samtlige overleverede bomærker kunne offentliggøres på en anskuelig måde. Nyttens af et sådant arbejde ville være betydelig.

Den foreliggende undersøgelse af bomærker fra Helsingør er iværksat i forbindelse med udgivelsen af »Danmarks Kirker, Frederiksborg amt«, hvor man i de helsingørske kirker stod over for en lang række, i mange tilfælde uidentificerede bomærker på inventaret. Det var nærliggende at søge ejerne i beseglede breve og andre arkivalier, og sigtet rettedes lidt efter lidt imod en fuldstændig publicering af samtlige overleverede bomærker fra Helsingør, hvorfor alle arkivaliegrupper, hvor man med rimelighed kunne forvente at finde materiale, er blevet gennemgået, men man kan dog ikke være sikker på, at alt er kommet med, snarere må man sige, at var dette tilfældet, ville det stride mod erfaringerne fra tidligere arbejder af samme karakter.

Valget af Helsingør er tilfældigt, som det fremgår ovenfor, men må vist siges at være heldigt i betragtning af byens centrale placering i Danmarks internationale handelsmæssige og kunstneriske forbindelser i netop den periode, hvor bomærkets anvendelse er mest udbredt.

Definition

Man ser undertiden ordet bomærke dukke op i aviser og andet aktuelt læsestof, og det fremgår for det meste ret klart, hvad der lægges i ordet; det betegner i dag et mærke, der står for en institution af en eller anden art, og som kan pryde dennes bygninger, produkter, brevpapir m. m. Som eksempel på denne moderne anvendelse af ordet kan anføres den omtale, dagspressen i juni 1966 gav afsløringen af et monument, udført af billedhuggeren Poul Søndergaard i anledning af Høng Efterskoles 100-års jubilæum. »Motivet er skolens *bomærke*, en ung mand, der drikker af en kilde ved et træ. Motivet, der gennem mange år har været brugt på elevheftets forside, er hugget i granit...«¹⁾ Kunstværkets og motivets fortrin ufortalt skal det fastslås, at denne anvendelse af ordet ikke falder sammen med den definition, der danner grundlaget for nærværende arbejde.

Det vil bemærkes, at der ovenfor kun er talt om bomærker som repræsenterende institutioner. Det vil i dag kun i yderst få tilfælde, om overhovedet noget, stå for en person; enkeltindivider, der har brug for et personligt symbol, fører et enten arvet eller nyskabt våben. Karakteristisk for bomærket i dets blomstringstid er imidlertid, at det så godt som udelukkende betegner en person.

Det er væsentligt først og fremmest at gøre sig klart, hvor gammelt ordet bomærke er, og hvad der filologisk ligger i det. Det optræder første gang 1477 i Stockholms skråordning. »Ordbog over det Danske Sprog« regner det til de ældre nydanske ord (o. 1500–1700), hvilket på det nærmeste korresponderer med forekomsten i det helsingørske materiale, hvor det dominerer i 1600-tallet, mens den almindeligste betegnelse i 1500-tallet er »mærke«, afvekslende mod slutningen af århundredet med »karmærke« (karve = skære). Betydningen af forstavelen »bo-« er simpelthen: det sted, hvor man bor, og for bomærkets vedkommende tager det åbenbart især sigte på en anvendelse til markering af ejendomsforhold.

En definition af fænomenet er flere gange forsøgt, og disse definitioner dækker alle mere eller mindre hinanden. Nogle af de bedste skal her anføres, idet der ved udvalget er taget hensyn til de forskellige aspekter, man kan lægge vægt på. Herbert Spruth karakteriserer bomærkets ydre på følgende måde: »Die meisten Markenzeichen . . . bestehen . . . aus vorwiegend geraden Strichen in oft wiederkehrenden Grundformen«²), mens K. K. A. Ruppel nærmest definerer brugen, når han tilslutter sig et citat fra E. v. Künssbergs »Rechtliche Volkskunde«, hvori det bl. a. hedder om bomærket: »Sie ist in erster Linie Zeichen der Person, und kann eigentlich überall dahingesetzt werden, wo der Name stehen könnte, daher auch an Stelle der Unterschrift«³). Mange har beskæftiget sig med bomærkets forhold til det egentlige våben; dette er udtrykt klarest af C. G. U. Scheffer: »B(omærket)s avgrænsning från heraldiken är klar, eftersom b(omærket) utgjöras av enkla linjer och därför icke äro ägnade att utgjöra heraldiska bilder, vilka bestå av färglagda ytor«⁴). Andre har lagt hovedvægten på, hvilken genstand bomærket er anbragt på, eller om det er blevet benyttet af en bestemt gruppe mennesker. Dette synspunkt er mest kompromisløst blevet fremført af den norske forfatter Hans Krag, der skelner mellem ejermærker, garantimærker, signaturmærker, seglmærker og magiske værnemærker, og som kræver, »at ethvert merke skal beskrives efter sitt utseende og sin mening, og nevnes efter sin bruk . . .«. Ordet bomærke ønsker Krag kun anvendt i dets specielle betydning, betegnende fast ejendom⁵). Det helsingørske materiale har ikke bekræftet nødvendigheden af en så skarp skelnen efter brug, og ordet anvendes her i dets generelle betydning, omfattende alle de ovenfor nævnte grupper.

Skal alle disse forhold drages ind i en samlet definition, må den komme til at lyde: Bomærker er gennem middelalderen og nyere tid almindeligt forekommende tegn, der hovedsagelig repræsenterer enkeltpersoner og benyttes overalt, hvor disse i stedet kunne have sat deres navn; de er sammensat af fortrinsvis rette linier i enkle kombinationer.

Denne definition dækker ikke monogrammet, dvs. et udelukkende af ejerens initialer sammensat mærke (ikke at forveksle med initialbomærket, se p. 17), ej heller de såkaldte »genstandsbomærker«, der mest benyttes af håndværkere og derfor oftest viser billeder af et redskab. Disse billedlige fremstillinger er henregnet under kategorien våbener, selvom det skal indrømmes, at grænsen ofte er flydende.

Definitionen forsøger ikke at placere bomærket geografisk, da denne side af sagen lader sig diskutere. Skal man eventuelt medtage de i fremmede kulturer, f. eks. indianske og afrikanske, forekommende ejendomsmærker, hvis de i øvrigt falder inden for den givne definition? De fleste forskere indskrænker sig til at redegøre for mærke anvendelsen inden for den europæiske kulturkreds, en begrænsning, der forekommer velbegrundet, al den stund der ikke kan påpeges nogen direkte sammenhæng mellem de forskellige kulturkredsers mærker. De fleste bomærkeforskere har været tyske, og det er karakteristisk, at bomærket oftest er blevet opfattet som et udpræget germansk fænomen. I hovedsagen er denne opfattelse vel også rigtig, men det må ikke overses, at bomærker desuden forekommer i Frankrig og Italien, hvad Homeyer da også nævner⁶).

Forekomsten af bomærker gennem tiderne

»Paa Kirkestolene i Nørregangen, som ere 23, findes nogle ubetydelige Navne og Boemærker . . .«; således hedder det i en beskrivelse af S. Olai kirke i Helsingør fra det 18. århundrede¹⁾, og bemærkningen er ganske karakteristisk for denne tids syn på fænomenet bomærker, men forud for denne nedvurderingens periode tegner sig imidlertid en lang og glimrende forhistorie.

Anvendelsen af bomærker er antagelig lige så gammel som ejendomsbegrebet, og således en langt ærværdigere institution end det fornemmere adelsvåben. Bomærkelignende tegn forekommer i løbet af stenalderen indskåret på pile og harpuner og malet på væggene i klippehuler i Frankrig²⁾, ligesom jernalderfund herhjemme fra undertiden er forsynet med sådanne mærker, f. eks. pileskafterne fra Nydamfundet o. 250–500³⁾. Imidlertid er det meget problematisk, hvorvidt disse tegn virkelig er bomærker (ejendomsmærker) og ikke snarere magiske og hellige tegn; i nogle tilfælde skal de måske blot opfattes som ornamenter.

Først med forekomsten af ordet »mærke« i den islandske lovbog Grágás og Jyske Lov (1241), den sædvanlige betegnelse for bomærker til langt op i 1500-tallet, kan vi helt sikkert regne med bomærkets eksistens, og det er da også middelalderen og den følgende tid, som anvendelsen af bomærker er særlig karakteristisk for. Den mest righoldige kildegruppe er beseglede breve; det ældste kendte, svenske segl, som er præget med et bomærke, er anvendt 1297 af købmanden Johan Skule i Västerås⁴⁾, antagelig det ældste i Norden overhovedet.

Bevarede breve fra den tidlige middelalder er ikke særlig talrige, men fra det 15., 16. og 17. årh. ligger der i arkiverne uanede mængder af breve med bomærkesegl, som formodentlig for længe siden ville have været underkastet en videnskabelig undersøgelse, hvis det ikke netop var, fordi materialet er så overvældende. Langt de fleste Helsingør-bomærker er således kendt fra seglaftryk.

Brugen af bomærker når sit højdepunkt i det 16. og 17. årh., men tager kendeligt af fra o. 1670, for at forsvinde næsten aldeles o. 1700. Det er givet, at den nærmest nedvurderende holdning over for bomærkerne, der kommer til udtryk i Christian V's danske og norske lov fra henholdsvis 1683 og 1688, har været medvirkende til denne pludselige nedgang (se p. 27 f), men allerede inden den tid var tendensen gået bomærket imod. Til belysning af situationen har vi et enestående materiale, repræsentativt for hele landets højere borgerstand, i seglene på det af borgerne underskrevne eksemplar af Enevoldsarveregeringsakten, dateret 10. jan. 1661; af de 409 segl er 193, altså lidt under halvdelen, prydet med traditionelle bomærker, 49 har monogrammer og 52 sindbilleder af forskellig art. Hertil kommer to med talmonogrammer, en sjælden type inden for borgerstanden, som der ikke er eksempler på fra Helsingør, samt for restens vedkommende våbener og segl med utydeligt præg. Det gammeldags bomærke holder endnu skansen på denne tid, men er hårdt trængt ikke mindst af den gruppe, der kort tid efter skulle komme til at slå det af marken: sindbilledet eller allegorien. Denne type forekommer i begyndelsen mest som mento-mori symboler, timeglas og dødningehoved med et hjerte og korslam i forskellige kombinationer, men meget ofte ses også Fortuna trædende på den vingede jordklode og med en vimpel i hånden⁵). Også andre gudinder og kvindelige dyder kommer til, særlig yndede er f. eks. Spes med ankeret og Justitia med sværd og vægt. Disse og andre allegoriske motiver benyttes af utallige personer, og i 1700-tallet må man nærmest kalde dem fortærskede. Der er i udpræget grad tale om en nedgangsperiode for den borgerlige heraldik, og helt ringe bliver det, da spejlmonogrammet og andre monogramformer vinder frem.

Alt imens benyttes bomærket, men rigtignok hovedsagelig på landet, hvor man da også i andre henseender var mere konservativ end i byerne. Man mærker stadig kreaturerne med gårdens mærke, og det bliver endnu op gennem 1700-tallet indskåret i landsbyens kæp og malet på kornsækkene, indtil det o. år 1800 også her fortrænges af de latinske bogstaver. Det sidste sted i Danmark, hvor det klassiske bomærke er blevet brugt, er vist nok i Store Magleby på Amager, hvor traditionen i det hele taget havde særlig gunstige betingelser. Så sent som 1916 har vi underretning om, at heste og kvæg, der om sommeren førtes til græsning på Saltholm, blev mærket med gårdens bomærke⁶). I dag får kreaturerne på Saltholm bundet en metalplade med et tal om

halsen. I Tyskland haves eksempler på en endnu senere anvendelse.

Som ovenfor nævnt gælder det generelt, at bomærke-brugen forsvinder i byerne o. 1700, men enkelte meget sene eksempler kendes dog. Således eksisterer der en sandstenstavle fra Borgergade 47 i København (nu i Nationalmuseet), der viser en af symboler for handel flankeret vareballe, forsynet med et – ganske vist ret almindeligt – bomærke, årstallet 1794 og initialer for urtekræmmer Diderich Christian Funck (død 1814) og hans hustru⁷).

Et endnu senere, og ganske ejendommeligt eksempel på bomærkeføring sammer fra Holsten. Det ses i segl benyttet af Kieler-sagføreren J. Faesch i årene omkring 1850. Bomærket indgår her som led i et våbenskjold, der deles i tre felter af en sparre; i det nederste er bomærket, og i de to øvre felter en stjerne. Det mærkeligste er måske skjoldholderen: en landsknægt el. lign. (en herold?) i renæssancedragt⁸).

Efter definitionens ordlyd kan det måske forsvares, at kalde nogle af vor tids firmamærker for bomærker, f. eks. bilmærkerne Mercedes-Benz og Volkswagen, men det forekommer ikke naturligt at regne sådanne som led i en historisk udvikling af bomærket.

Bomærkernes ydre form

I så at sige alle mere teoretiske behandlinger af bomærket berøres dets forhold til runealfabetet. Problemstillingen er meget naturlig, da flere af de tilbagevendende bomærkegrundformer minder stærkt om runer; det gælder især de grupper, der nedenfor skal behandles under betegnelserne kors, pil og krog.

Forestillingen om en forbindelse mellem bomærket og runerne skyldes vel ikke alene den ydre lighed, men sikkert også en tilbageslutning fra senere tiders initialbomærker og monogrammer. Denne tankegang afspejler sig tydeligt hos den første, der er inde på forholdet (den første overhovedet, der har beskæftiget sig teoretisk med bomærker), runologen Ole Worm. Han konstruerede et skema, der i opstillingen svarer til det her p. 45 gengivne, og som skulle vise, hvorledes forskellige »binderune«- kombinationer kunne tænkes at se ud. »Hvis man undersøger gamle købmandsmærker og -segl, vil det ses, at de er komponeret af sådanne binderuner. De (ejerne) sammensætter deres mærker ved at forene det første bogstav i deres fornavn, patronymikon og familienavn, eller hele navnets samtlige led . . . I nyere tid forekommer dette dog sjældnere, dels fordi sønner tager sig fædrenes mærke, dels fordi man nu bruger latinske bogstaver«¹⁾.

Nogenlunde samme forklaring giver Peder Syv²⁾, og ideen blev genoptaget af runologen Finn Magnusen, der vistnok må siges at være den, hvem teoriens senere store udbredelse skyldes. Magnusen fører ikke noget bevis for sine eksempler³⁾, og de fleste er grebet ud af luften. Særlig bekendt er hans fantasifulde »opløsning« af Sigbrit Wilumsdatters bomærke⁴⁾.

Efter Finn Magnusen satte en mere eller mindre modificeret reaktion ind over for binderune-teorien i Michelsens⁵⁾ og Homeyers⁶⁾ værker, og Bernhard Olsen afviser den helt, idet han forklarer ligheden som beroende på det forhold, at såvel runer som bomærker oprindelig var beregnet på at skulle indskæres i træ »og derved har faaet en Form,

som passer for Indsnit i dette Stof«⁷). Bernhard Olsens forklaring genfindes i »Danmarks Runeindskrifter«, hvor det dog tilføjes: »men det er samtidig sandsynligt, at runeskriften i mange tilfælde har præget bomærkerne«⁸).

Denne opfattelse støttes af nordmanden Fredrik B. Wallems iagttagelser⁹). Han har ved flere eksempler sandsynliggjort, at binderuneteorien kan have været gældende i den tidlige middelalder. Af Wallems eksempler¹⁰) koncentrerer en del sig om runen for o, ; to af in-

dehaverne af mærker, hvori dette tegn indgår, bærer navnet Olaf, og andre navnet Jon. Olaf Langes seglmærke fra 1315 ser således ud

og det er tankevækkende at sammenligne det med helsingørborgeren Oluf Jacobsen Langes mærke fra 1616 (nr. 166b). Både navne og

mærker ligner påfaldende hinanden, men det er nok for dristigt at regne med, at Oluf Lange fra Helsingør nedstammer fra den norske Olaf Lang, selvom det ser ud til, at Oluf Lange har overtaget sit mærkes grundform fra Jacob (Jochum) Lange (nr. 364), der efter alt at dømme er hans far, således at muligheden for en bomærkearvegang gennem generationer skulle være til stede. Dersom det skulle vise sig muligt at udfylde de eventuelle manglende led mellem den norske Olaf Lang og den helsingørske familie Lange, hvilket ikke har sandsynligheden for sig, ville hermed være demonstreret, at et personligt mærke, dannet af ejerens runeinitialer, er blevet overtaget af dennes efterkommer som familiemærke uanset de senere bæreres forbogstaver. Samtidig ville der være slået bro mellem Homeyers opfattelse af bomærket som i første række betegnende slægten og Wallems opfattelse af det som et i hvert fald i norden overvejende personligt mærke. Oluf Jacobsen Langes er imidlertid det eneste fra Helsingør, der – i dette tilfælde endda med nogen god vilje – kan bringes i forbindelse med runer. Skal man drage en konklusion af Wallems 15 eksempler (der kan suppleres) og den næsten fuldkomne mangel på sådanne i Helsingør, må det blive, at denne praxis har været gældende enten kun i Norge eller kun i højmiddelalderen.

Man skulle tro, at den kølige måde, binderuneteorien blev behandlet på i slutningen af forrige århundrede, ville have bremset alle senere, mere fantastiske spekulationer om en forbindelse mellem bomær-

ker og runer. Ikke desto mindre fremkom der i løbet af 1920'erne og 1930'erne et digert værk i fire bind af den tyske jurist Bernhard Koerner¹¹⁾, som ikke alene ville forklare en lang række våbener som udledt af bomærker, men endogså ville lade disses ophav(!) runerne være primært i forhold til det græske og latinske alfabet. Koerners værk vakte naturligt nok megen modsigelse i samtiden, men havde også mange tilhængere, hvilket antagelig skal ses på baggrund af tidens fra politisk hold inspirerede dyrkelse af mystik og symboler; det sidste bind er da også overvejende viet hagekorset.

Skønt Koerner således går stærkt ind for runerne som forudsætning for bomærket, nævner han også andre teorier, der fortjener at anføres. Det drejer sig om tre forskellige figursystemer, alle repræsenterende talværdier, hvorefter et bomærke skulle kunne opløses i en række bestanddele, der tilsammen udgør et tal; hvad dette tal så skulle betyde, kommer Koerner ikke ind på. Som sin kilde angiver han et værk af Agrippa v. Nettesheim fra 1567, og teorien får trods al uklarhed nogen interesse i kraft af sin høje alder.

I det foregående er latinske bogstaver flere gange blevet draget ind i billedet som bestanddele af bomærker, og som det rigtigt bemærkes af Ole Worm og Peder Syv, er det en foreteelse, der primært hører 1600-tallet til. Denne type kaldes initialbomærker, og den betegner egentlig en degenerering af bomærket. Udviklingen begyndte o. midten af 1500-tallet med ejerens latinske forbogstaver anbragt flankerende på hver side af mærket, men uden egentlig sammenhæng med dette; efterhånden knyttedes initialerne tættere til bomærket og kom til at udgøre en del af det. Resultatet, initialbomærket, blev overordentlig almindeligt i 1600-tallet, men udviklingen gik videre; bogstaverne fortrængte mere og mere resterne af de runelignende gamle mærker, for i det sidste udviklingstrin at blive til de ikke særlig spændende monogrammer, der oftest mangler ethvert særpræg og i virkeligheden har tabt al forbindelse med bomærket. Overgangsformer optræder dog ganske ofte, og det kan undertiden være vanskeligt at trække grænsen mellem monogram og initialbomærke. Monogrammet er dog ikke udelukkende opstået på denne måde; det kendteste monogram overhovedet, Christogrammet, er endda af betydelig ælde og kan dateres temmelig nøje til 312 eller tiden kort efter, da det ifølge legenden, som den gengives af Euseb¹²⁾ og Lactans¹³⁾, åbenbares for Konstantin den Store i en drøm; det består af de sammenskrevne græske bogstaver

Khi og Ro, de to første i navnet Kristus¹⁴). Også i middelalderen optræder monogrammer, men dog langt sjældnere end bomærker. Der kan nævnes flere eksempler fra Huitfeldt-Kaas' »Norske Sigiller« (nr. 239, 311, 347, 379, 387, 730, 749 og 767), hvor det hovedsagelig drejer sig om en anvendelse af bogstavet H. Særlig kendt er dog de monogrammer, som brugtes af medlemmer af de merovingiske og karolingiske kongehuse i Frankrig¹⁵), ikke mindst Karl den Stores eget, men også norske konger har brugt lignende monogrammer¹⁶).

Til bomærker dannet af latinske bogstaver hører de ret mange, der udgøres af mere eller mindre varierende former for det store A (se nr. 676–688). I de fleste tilfælde begynder ejerens navn slet ikke med A, og der må altså findes en anden forklaring. Det kan tænkes, at det skal opfattes som et Ave-Maria-monogram¹⁷); det må især gælde de tilfælde, hvor A'ets tværstreg er udformet som en nedadvendt vinkel som f. eks. nr. 678, 680, 682, 685 og 688. Selvom forklaringen skulle være holdbar, kan man dog gå ud fra, at den katolske symbolik må være glemt for de helsingørske A-bomærkers vedkommende, der alle er fra tiden efter reformationen. En anden teori går ud på, at bogstavet A som det første i Alfabetet har været særlig tiltrækkende¹⁸).

De magiske mærker hører egentlig ikke til bomærkerne i øvrigt, men da de ligesom disse ofte anbringes over husdøre, kan det være vanskeligt at skelne mellem de to kategorier. Mærker, der almindeligvis regnes for magiske som f. eks. hagekorset og pentagrammet, bruges da også i vidt omfang som personlige mærker i segl¹⁹). Hvad der har været lagt af symbolik i de forskellige mærketyper – om overhovedet noget – er usikkert. Det fremhæves iblandt, at der skulle ligge et særligt symbolsk system til grund for stenhuggermærkerne²⁰) (se p. 21 f), hvilket lyder meget troligt på baggrund af den af middelalderens håndværkerlav senere udviklede frimurerordens symbolsprog, men forholdet er ifølge sagens natur sparsomt oplyst.

Wallem har iagttaget, at almanakkens astronomiske tegn er blevet brugt som bomærker²¹). Denne anvendelse ligger lige for, da almanak-tegnene på mange måder minder om bomærker, men den synes dog ikke at have været særlig udbredt. Af de helsingørske bomærker kan dog måske nr. 205 tydes som et på hovedet vendt Merkurtegn.

Udover disse typer optræder en lang række former, som på grund af deres lighed med forskellige genstande eller figurer kaldes Andreas-kors, timeglas, halvttimeglas, kedelkrog, firkant og trekant, former,

hvis betegnelse er bibeholdt i dette arbejde, mens andre som f. eks. kragefod (hønsfod, drundefod) og vindmølle m. m.²²) er opgivet her som mindre hensigtsmæssige; men uanset navn gælder det naturligvis, at betegnelserne næppe er oprindelige, men kun viser, hvori eftertiden har fundet lighedspunkter. For eksempel er tegnet sandsynligvis

ældre end kendskabet til timeglasset²³). Mærket (nr. 473 og til-

dels 477) synes dog at danne en undtagelse. Det kaldes bue hos Homeyer, og ligheden med dette våben er da også iøjnefaldende, uden at betegnelsen af denne grund ville kunne anses for bindende. Imidlertid møder vi det samme tegn to steder i Malmø rådstueprotokol; i det første tilfælde ud for Myckylid Bysseskyttes kontrakt med magistraten af 15. nov. 1524, og i det andet ud for notitsen om Sygismundus Ffrysinghs ansættelse som byens arkelimester 16. nov. 1547²⁴). Det fremgår ikke klart, om tegnet er de to mænds bomærke, men i hvert fald er det sat i forbindelse med noget militært, og det er klart, at buen eller måske snarere armbrøsten ligger til grund. De få eksempler gør dog ikke opstillingen af en særlig bue-type videre hensigtsmæssig.

Anvendelsen af bomærker

Dette afsnit kunne indskrænkes til følgende passus fra definitionen (p. 10): bomærket anvendes overalt, hvor ejeren i stedet kunne have sat sit navn. Alligevel er der grund til at belyse emnet nærmere, da det indeholder mange kulturhistorisk interessante træk. Anvendelsesmulighederne lader sig naturligt gruppere på følgende vis:

Ejendomsmærker

Ordet bomærke synes at vise, at dets anbringelse på fast ejendom, indskåret over husets dør eller pløjet ned i grunden¹⁾, er ældst. Endnu er der rundt om i landets købstæder bevaret mange gamle huse med ejers bomærke og initialer samt årstal og eventuelt et opbyggeligt vers, en skik, der har haft sin praktiske betydning i det daglige, før husnumre blev almindelige, og det i stedet var ejerens navn, symboliseret ved bomærket, der betegnede huset.

Fra renæssancen kendes en lang række forskellige redskaber og bohaver med bomærker: lurfade, tallerkener, tinkrus, olielamper, alenstokke, valkebrætter, smør- og kageforme, træmortere, krudthorn, manglebrætter og plovjern. Det var vigtigt at have sit mærke på fade, tallerkener o. l., da sådanne ofte blev lånt ud, når der var bryllup eller anden stor fest i byen²⁾. En af de rigeste enkelte kilder til nærværende bomærkesamling er netop en fortegnelse over bohaver udlånt til brug ved bordopdækning under kongelige fester.

Et af de ældste skriftlige vidnesbyrd om bomærkets anvendelse har vi i de oldnordiske lovbøgers bestemmelser om mærkning af kreaturer. Herom findes der udførlige regler i Grágás og Jónsbók, regler, som til dels genfindes i Jyske Lov og er gældende den dag i dag på Island. Kvæg, får, geder, svin og tamme fugle skulle mærkes; mærkningen har for kreaturerens vedkommende bestået i snit i ørerne og for fuglene i snit i svømmehuden eller på næbbet³⁾, mærker, der i karakter dog adskiller sig væsentligt fra almindelige bomærker; men der ken-

des dog også fra nyere tid træbrikker (»fleje«), der har været bundet om halsen på dyrene, som Nationalmuseets bondestandssamling viser flere eksempler på. Mærkningen var nødvendig, når bondesamfundets kreaturer i fællesskab blev drevet på græs på almindingen om sommeren. Som nævnt p. 13 er denne skik praktiseret helt op til vor tid på Amager. I denne forbindelse kan det nævnes, at der i Nationalmuseet er udstillet en 1700-tals bomærkehammer fra Fanø (kat. nr. A 80), brugt ved brændemærkning af kreaturer, og i Helsingør hospitals regnskab (Landsarkivet for Sjælland) for 1574–1575 findes en udgiftspost på 5 dlr. for »it Brande Jern till Køckenit«, måske et tilsvarende.

Bernhard Olsen nævner, at bomærket trykkes på brødet og smørret og syedes på linnedet med farvet garn, men den mest særprægede anvendelse er nok Rømø-boernes mærkning af tørret kogødning, der brugtes som brændsel⁴).

Et af de steder, hvor flest gamle bomærker er bevaret, er kirkerne, hvor de ses anbragt på inventar af forskellig art: på epitafier, på stolestadegavle og på gravsten. Stolestadernes mærker betegner så afgjort et ejendomsforhold, mens det er mere tvivlsomt, hvad gravstenene angår. Her ses bomærket ofte anbragt dekorativt på heraldisk vis, f. eks. på en rigt udhugget figursten, nærmest som en yderligere karakteristik af den afdøde. Når indskriften derimod i al korthed f. eks. lyder: »Dvsse sten kvmpt Folcker Janzen vnd siner leven frovwe Margrete erfflich vnd eihgen« samt et stort bomærke (nr. 209 b), eller når indskriften helt mangler, og kun bomærket ses, er det øjensynligt ejendomshensynet, der er dominerende. Bomærker på epitafier hører til den første kategori, og stadfæster samhörigheden med den nedenunder liggende gravsten.

Igen en lidt anden type mærker ses på f. eks. altertavler, prædikestole, lysearme m. m., genstande, der er skænket af den pågældende borger, hvorfor der ikke kan være tale om egentlige ejendomsmærker. Givermærker er sikkert den betegnelse, der kommer fænomenet nærmest. Hertil hører mærkerne på alle S. Olai kirkes kor- og dåbsgitterbalustre, på S. Ninian-alteret (nr. 510) og på Jan Jansens lysekrone (nr. 408).

Ophavsmærker

Når et bomærke er anbragt på et ikke videre iøjnefaldende sted på en bygning eller en genstand, er der en vis sandsynlighed for, at mærket

i dette tilfælde betegner – ikke ejeren eller giveren, men fremstilleren.

Blandt ophavsmærkerne indtager stenhuggermærkerne afgjort førstepladsen som den gruppe, der i videst omfang har tildraget sig eftertidens interesse. De ses ofte behandlet som noget fra almindelige bomærker forskelligt, og til en vis grad med rette, idet de ikke uden videre kan antages. Alligevel vil det være urimeligt at gøre dem til noget væsensforskelligt fra bomærkerne; de adskiller sig ikke fra hinanden ved den ydre udformning, og en vigtig iagttagelse er det også, at stenhuggere har benyttet deres tegn som seglmærke, netop en af bomærkernes fornemste funktioner⁵).

De hemmelige håndværkeritualer i middelalderen, der i et vist omfang har overlevet helt frem til vor tid, har sikkert bidraget til de mystisk prægede teorier om stenhuggermærkernes betydning og konstruktion. Som nævnt p. 18 fremføres det undertiden, at deres forskellige former havde symbolsk betydning, en tanke, der vel ikke kan afvises, men hvorom vi ved så uendelig lidt.

Hvad der især har provokeret bidrag til litteraturen om stenhuggermærkerne, er Franz Rzhias teori om deres konstruktion⁶). Han mente, at samtlige stenhuggermærker var konstrueret efter 14 »General-Schlüsseln«, der var sammensat af kvadratet, trianlet, firpasset og trespasset i forskellige kombinationer, og han mente endog at kunne fastslå, at stenhuggermærkerne inden for hver af de fire »Hüttengau« Strassburg, Köln, Wien og Bern var konstrueret efter et af de fire nævnte konstruktionsprincipper. Teorien er ganske uholdbar, men den bygger på den kendsgerning, at stenhuggernes mærkevæsen var underkastet et nøje udformet regulativ, formuleret i de sachsiske stenhuggeres skrå af 1462⁷). Heri fastslås (§ 25), at den udlærte svend har krav på at få tildelt et mærke af sin mester; et selvlavet eller købt mærke er ugyldigt (§ 94), men mesteren kan låne lærlingen (»sein Diener«) et tegn »in sein lerjaren zu wandern«. Endvidere siges det ganske klart, hvad mærket skal bruges til, idet stenhuggeren efter § 72 er hjemfalden til en bøde, dersom han sætter sit mærke på en ikke synet sten. Det vil sige, at funktionen alene er den at holde regnskab med de tilhugne, godkendte sten, altså en slags internt, ikke påbudt garanti-mærke. Det fremgår af de af Didron og Heideloff gengivne plancher, at svendene omkring en bestemt mester har indbyrdes meget lignende mærker, der naturligvis også afslører stærkt slægtskab med mesterens eget, men Rzhias universalnøgle kan ikke hænges op herpå.

Bygmesteren selv anbringer ikke sit mærke så diskret som sine sven-
de. Hvor det forekommer, er det som regel også i en heraldisk ind-
ramning, og kan der være tvivl om, hvad svendenes mærker betyder,
er meningen med mesterens derimod klar. Det skal opfattes som en
kunstnersignatur. Det kan ikke afgøres med sikkerhed, om mærke-
systemet har været gældende for stenhuggerne overalt i Tyskland eller
i Norden. Noget tyder på, at det ikke har været tilfældet, idet adskil-
lige middelalderlige bygninger ikke er forsynet med sådanne mærker⁸).

Beslægtet med stenhuggermærkerne er teglstensmærkerne, der kun
er repræsenteret ved eet eksempel i Helsingør (nr. 284), hvor det til
gengæld optræder på begge kirkerne og på Kronborg (Krogen). Tegl-
værkets stempel fremstilledes som matrice indsnittet i en træstoks ho-
ved, og kunne anbringes på den endnu ikke brændte teglstens bløde
overflade, antagelig som et garantimærke⁹).

En stor gruppe ophavs-bomærker stammer fra håndværkere og kunst-
nere, der har arbejdet i metal. Af dem er guld- og sølvsmedene de for-
nemste, og også her er det påvist, at der ikke er blevet skelnet mellem
almindeligt bomærke og håndværkermærke¹⁰). Mærkeføringen er på
dette område langt mindre dunkel end for stenhuggernes vedkommen-
de, idet den simpelthen er reguleret ved kgl. forordninger om garanti-
stempler for metallets lødighed. De ældste danske bestemmelser herom
er givet af kong Hans 1491, mens stemplingen i det øvrige Europa
findes påbudt så tidligt som 1275 for de parisiske guldsmede. Man må
gå ud fra, at de tidligste guldsmedestempler overvejende har bestået af
bomærker, men middelalderligt sølvtøj er jo ikke bevaret i større ud-
strækning, og Bøje¹¹) kan derfor kun gengive 36 guldsmedes bomær-
ker, hvoraf endda de seks er hentet fra segl, uden at det vides, om de
også er blevet brugt på stempler. Som supplement til Bøje kan her gø-
res opmærksom på mærkerne nr. 302 (388 og 414), 748 og tillæg A
nr. 73, der er tre hos Bøje nævnte guldsmedes personlige mærker, mu-
ligvis anvendt på deres arbejder, ligesom det under nr. 302 fremgår,
at Jørgen guldsmed sandsynligvis har haft efternavnet Plancke (Bøje
p. 233).

Også rot- og gelbgiesserne har i vid udstrækning mærket deres ar-
bejder, vistnok mere som signatur end som garanti- og lødighedsan-
givelse. Vi møder dem på mange middelalderlige kirkeklokker og alter-
stager samt på gryder af malm og messing. F. Uldall har i sin bog
»Danmarks middelalderlige Kirkeklokker« (København, 1906) gengi-

vet en mængde sådanne støbermærker, hvoraf en del kan identificeres ved klokken indskrift. Det bemærkes i øvrigt, at mens næsten alle andre bomærketyper forekommer, synes den ellers uhyre almindelige Merkurstav-type at mangle aldeles.

Kandestøberne vides at have stemplet deres arbejder med bomærker¹²⁾, ligesom det også må have været tilfældet med kobbersmedene, men et værk om dette emne foreligger endnu ikke. Også sværdfejerne har benyttet bomærkelignende stempler; Morten skarpretter fra Helsingør (død 1658) havde et sværd (nu på Skokloster), der var forsynet med et sådant¹³⁾, og det samme er tilfældet med sværd udført i de store europæiske våbencentrer, Solingen og Toledo¹⁴⁾. Nationalmuseets fornemme samling af sværd fra det 16. og 17. århundrede viser mange eksempler på bomærkelignende sværdfejemærker, og måske dukker der engang et våben op, der er forsynet med Ambrosius (von Brunsvig) sværdfejes mærke (nr. 614 a), der nu kendes som seglmærke.

Uden for metalhåndværkene er det især bogtrykkerne, der forsyner deres produkter med ophavsmærker, hvoraf en stor del er af udpræget bomærkekarakter. Det gælder f. eks. det første kendte bogtrykkermærke, der findes i Fust og Schöffers psaltarium (Mainz 1457), hvor de to bomærker ses anbragt i skjolde, der er ophængt dekorativt i en grenkvist. Også bomærkeskjolde ophængt på søjler forekommer. De tidligste danske bogtrykkermærker er dog snarere våbener end bomærker, men fra 1600-tallet kendes en række bogtrykker- og forlæggerbomærker; de er så at sige alle bygget over Merkurstaven med tilføjede initialer¹⁵⁾.

Et spændende kapitel er kunstneres bomærkesignaturer. Lucas Cranachs bekendte, bugtede slange kommer gruppen nær, men er dog snarere et overgangsfænomen, derimod gengiver Homeyer på tavle XLI en række bomærker benyttet af kunstnere, herunder Michelangelo og de tyske billedskærere Veit Stoss og Peter Vischer. I Danmark er det oplagte eksempel de kalkmalede bomærker, som ofte ses på middelalderligt udsmykkede kirkehvelvinger; de opfattes almindeligvis som malerens signatur, men kan dog også betegne giveren. Fra Helsingør kendes to sådanne (nr. 195 og 639). I et enkelt bemærkelsesværdigt tilfælde synes et kalkmaleris bomærke udnyttet i en karikatur af ejeren, Jeppe murer, som en art fuksehat (Vordingborg kirke, o. 1470)¹⁶⁾. Fra en noget senere tid kendes herhjemme fra billedskæreren Abel Abelsen Schröders bomærke (1632)¹⁷⁾.

Ophavsmærker benyttes desuden af skjoldmagere, tøndebindere og jernstøbere¹⁸) samt kridtpibe- og papirfabrikker og en lang række andre håndværk¹⁹). Om ophavsmærker gælder det, at en meget stor del er uidentificerede; et nøjere studium af bomærker på segl ville utvivlsomt bringe mange ukendte navne frem. Et eksempel på en identificering af et ukendt ophavsmærke er nr. 71 a, der kendtes fra forreste blad i det meget værdifulde S. Olai kirkeregnskab 1557 og altså måtte betegne regnskabsføreren. Beseglede breve bragte navnet: Jacob Hansen²⁰).

Bomærkets funktion i retsvæsenet

Bomærket havde sin store betydning i den tidlige middelalder som ejendomsmærke, og den tids lovgivning beskæftiger sig udførligt med forholdet, således som der er gjort rede for p. 20.

Senere kom bomærkets forbindelse med juraen overvejende til at bestå i dets anvendelse ved besegling af dokumenter. Det drejer sig i denne forbindelse især om bomærket anvendt som signetmærke, som for eftertiden er langt den vigtigste kilde til udforskningen af bomærker, først og fremmest på grund af materialets kolossale omfang, men også fordi det i så at sige alle tilfælde er muligt at identificere ejeren, der vil være nævnt i dokumentets vidneformular (evt. intitulatio), en oplysning, der næsten altid savnes, når det drejer sig om mærkede møbler, redskaber o. l., hvor man som regel højst kan vente at finde ejerens initialer.

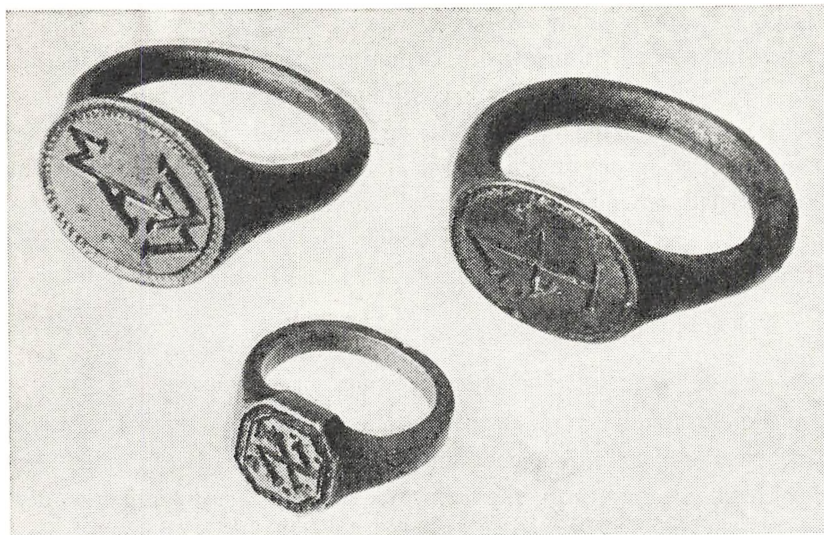
Det er klart, at det, der egentlig er tale om her, er – ikke bomærkets, men – signetets eller seglets retslige gyldighed, et emne, som er behandlet udførligt andetsteds²¹), men denne anvendelse af bomærket bør dog nævnes som et særligt punkt, da det blot tegnede bomærke undertiden optræder i ganske samme funktion.

Troels-Lund giver flere eksempler på, hvor megen forsigtighed, der udfoldedes under omgangen med signeter: det skulle helst brydes itu ved ejerens død²²), og kom det bort, måtte ejeren for at være på den sikre side lade det kende dødt og magtesløst på tinge²³), som Jørgen Maer (nr. 152 og 439) blev nødt til 22. nov. 1568, da »en guldring Som hanns Signete oc merke wor graffuit wdj«, var bortkommet²⁴). Reglen om signetringens itubrydning ved ejerens død overholdes ikke altid; det ses af de tilfælde, hvor sønnen besegler med den afdøde fars signet (nr. 59 c og 71 b), og en sådan overtagelse nævnes også i et par

skifter, begge fra 1598; således fik Thomas Sirissen tildelt sin afdøde far Hans Sirissens (nr. 491) »Pitzerringh«²⁵), og Jens Jørgensen fik sin far, salig Jørgen Nielsen skrifters signetring af guld²⁶). Helsingørs tingbøger melder også om stridigheder vedrørende et segls ægthed. En sådan udspandt sig mellem Saxo-udgiveren Christiern Pedersens svigersøn Bastian Hülsebrock af Malmø og provst Peder Andersen i Helsingør efter mester Christierns død 1554²⁷), og en tilsvarende refereres under 1563, da Hans Skonning bøsseskytte på Ørekrog (nr. 250) krævede 20 dlr. af Morten Baadt borger i Marstrand i Norge, som dennes afdøde broder Hans Baadt var ham skyldig, og hvorfor han kunne fremlægge en beseglet kvittering. »Ther hannnd (Morten Baadt) saa Haandschrifften och Signettit, haffuer hannnd thenn nechtid, och sagde, Hanns broder forne Hanns, hagde then inge lunde wdgiiffuit, ey heller wor thett hans Signethe eller mercke som ther wor wndertrøcht, Och fremlagde eth andet Signet ij rette, som han sagde hans broder forne Hans tilhørde, och had brugte ij sijn handil och Kiøbmandskaff«. Da Morten Baadt blev spurgt, hvorlænge hans broder havde brugt det fremlagte signet, svarede han »att hannnd haffde thett brugit well wdj 18 aar, och ther mett besegledt sijnne breffue, och icke hannnd haffde annedtt Signete att besegle mett . . .«. To måneder senere blev sagen genoptaget; begge parter fremkom med nye indlæg til støtte for deres påstande, men samme eftermiddag blev der indgået forlig. Morten Baadts stedfortræder Frantz Maas gik ind på at udrede de 20 dlr. og sagsomkostningerne, men – tilføjes det – kan det senere bevises, at Hans bøsseskytte er kommet uærligt til »håndskriften«, skal kan »staa forreders straff«²⁸).

For øvrigt var det langt fra ualmindeligt at besegle et dokument med et lånt signet, men for at retsmyndigheden ikke skulle kunne anfægtes, måtte teksten indeholde en bemærkning herom. F. eks. måtte Henrich Peerssen, bondemand i Sparrestrup, Hjørulunde sogn låne sognepræst Peder Samsings signet (tillæg A, nr. 78), da han og hans hustru på grund af alder og skrøbelighed indgav sig i Helsingør hospital 1555 og samtidig tilskødede hospitalet al deres ejendom, og på samme måde lod Anne Jep skræders pinseaften 1557 to borgere i København besegle et gælds-brev til Lauritz Kjeldsen sammesteds »efterdi jeg ikke selv haver signet«²⁹).

Man må regne med, at signetet ofte er blevet fremstillet ved en bestemt lejlighed, og måske aldrig benyttet siden. Således noterer S. Olai

Tre messingringe med bomærkesigneter (nr. 755, 303 j og 391) fundet i Helsingør. Nu i Nationalmuseet. Foto Lennart Larsen 1966.

kirkes værge Jacob Hansen i kirkens regnskab for 1558: »Item . . . gaff jeg Knud Guld smed for itt signett som hand gjorde thell Erick Suensz(en) ther hand skøthe sind gard till kercken 3 (skilling)«. Tre år senere noteres kirkens udgifter ved Erik Svendsens begravelse.

Sjældnere forekommende end seglet er det tegnede mærke, når det drejer sig om retslige dokumenter, men et eksempel haves dog i et brev udstedt af Christen Perssøn, krogemager i København, der lader sit mærke tegne, »for jeg haver ikke segl«³⁰). Derimod optræder tegnede mærker i stort antal på kvitteringer, hvis retslige konsekvenser er betydelig mindre. Det er antagelig også af denne grund, at man så påfaldende ofte ser ikke alene samme mærke, men samme signet benyttet af flere forskellige personer, hvis initialer tilfældigvis stemmer overens (denne formalitet overholdes endda ikke altid). De otte eksempler på denne uregelmæssighed, der overvejende forekommer i færgemands- og vognmandsmiljøet, er følgende nr.: 79, 226, 420, 466, 479, 482, 710 og tillæg A nr. 49.

På et tidspunkt, hvor bomærkerne var på retur, blev der fra lovgivningsmagtens side nærmest diskrimineret over for folk, der benyttede bomærker som segl eller underskrift, idet Christian V's Danske Lov af 1683 herom bestemmer: »Den, som ej kan læse, eller skrive, skal sette

sit Segl under, om han noget haver, eller sit Boemærke, med to Danne-mænds Hænder til Vidnesbyrd, som han selv dertil haver ombedet, og som skulle være tilstæde, naar Handlingen sluttes og lydeligen oplæsis«³¹). Hvilken mand med ambitioner kunne herefter tænkes at ville stemple sig selv som analfabet ved at holde sit bomærke i hævd? Et karakteristisk eksempel er Jost Henriksen v. Lack, der 1677 har kasset sine i 1650'erne benyttede bomærker (nr. 14 og 15) til fordel for en trane, vagtsomhedens symbol.

Bomærker betegnende andet end personer

Den filologiske udlægning af ordet bomærke går ud på, at det oprindehar betegnet boet eller ejendommen (tysk »Hofmarke«), inden det blev ejerens personlige mærke. Princippet om det faste gårdmærke, der består uanset de vekslende ejere, er dog ikke et ukendt fænomen i nyere tid, men iagttages undertiden på landet. F. eks. er de flere gange nævnte bomærker fra Store Magleby gårdmærker. Derimod synes de norske bomærker altid at være personlige³²). Det er gårdmærker, vi ser på de træstokke, som under betegnelserne bomærkekæp fra Borreby (Skåne) 1757, bysens bræt fra Drejø 1776 og grandestok fra Skovby (Als) er udstillet i Nationalmuseets bondestandssamling. De har i en række felter indskåret hver bymands bomærke, hvor hans bøder blev anført; mærket blev så atter snittet bort, når bøden var betalt. Til denne praksis ses også anvendt et knippe træpinde (knæflinger)³³).

De fleste købstæder har, og havde da også i middelalderen deres eget signet med et særligt byvåben. Kendt af enhver dansker er således Københavns våben med de tre tårne. Det er imidlertid indlysende, at byen undertiden kunne have brug for et mærke, der var noget nemmere at gengive end det ofte detaljerige byvåben, og vi har da også flere vidnesbyrd om bomærker, der har stået for byer, selvom de ikke er mange.

Helsingørs byvåben er et tremastet skib, et meget velvalgt symbol for den driftige handelsby. Det er kendt fra utallige beseglede dokumenter, men der har ikke hidtil foreligget noget om, at byen også skulle have haft et bomærke. Dette synes imidlertid at have været tilfældet. Boskabsfortegnelsen fra 1559 (se p. 47) indledes med disse ord: »Register paa Boskaff som bleiff sendtt tiill Krønningen tiill Køffnehaffn . . . Aff Hellssingjør oc er sett Bye(n)s stemp(el) paa **W** oc

ther hoess huer mandtz Mercke«. Forsåvidt man ikke vil opfatte dette mærke (nr. 721) som helt tilfældigt valgt, kan man måske heri se en yderliggående forenkling af byens sædvanlige våben, det tremastede skib.

I sin artikel om Store Maglebys bomærker afbilder Bernhard Olsen »Bysens Mærke«, et opadvendt anker. Her står vi imidlertid over for en overgangsform mellem bomærker og billedlige våbener, og noget tyder på, at der i dette tilfælde er tale om det sidste. Ankeret optræder nemlig også som Store Maglebys mærke på et segl fra 1648³⁴), og motivet benyttes da også som seglbillede af købstaden Mariager³⁵).

Bymærker har været brugt i Nordsverige og på Øland³⁶), men de fleste kendte eksempler er dog tyske. Lübeck havde som våbenbillede en ørn, men som »Merkzeichen das durchstrichene Dreieck «.

Lignende forhold gjaldt for Jena³⁷), Stralsund, Halberstadt og flere andre byer³⁸).

Foran (p. 14) er gjort opmærksom på vor tids firmamærker, der dog ikke kan påberåbe sig en kontinuitet fra tidligere tider. Fænomenet er dog ikke ukendt i bomærkets klassiske periode, omend endnu sjældnere forekommende end bymærkerne. Et af dem står for et så anseligt foretagende som handelshuset Fugger i Augsburg. Fra 1519 kendes et brev fra Anton Fugger i Rom til Jacob Fugger med dennes modtagermærke og »der Handelsmarke der Gesellschaft«³⁹). Muligvis er der tale om et af familiens ældste medlemmers bomærke, som er gået over til at betegne handelshuset som sådant, i lighed med de personlige mærker, som købmændene mærkede deres vareballer med i håbet om at redde dem ved skibsforlis. Til samme kategori hører mærkerne for det engelske Ostindiske Kompagni og flere mindre tyske handelsselskaber⁴⁰).

I Tyskland kendes mærker for kirker og andre gejstlige institutioner, således kirkerne S. Marie og S. Catharina samt Helliggejstshospitalet i Lübeck og endvidere syv kirker i Danzig, af hvilke mærkerne for de fem tydeligt nok er afledninger af en fælles grundform.

Bomærkeføringen

Et nærliggende problem i forbindelse med bomærket er dets forhold til den øvrige heraldik, først og fremmest det adelige våbenskjold. Det skal straks slås fast, at bomærket hører hjemme under heraldiken. Vå-

benerne er som bekendt opstået som skjoldmærker, og kriteriet for, om et motiv skal henregnes til heraldiken, må være om det kan optræde i en skjoldmæssig indramning, hvilket er tilfældet med bomærkerne. Skjoldet er dog ikke et nødvendigt tilbehør, og det samme bomærke ses ofte både med og uden skjold. En stor del af bomærkeseglene i »Norske Sigiller« fra det 14. århundrede er sat i skjolde, så det er næppe rigtigt at anse dette for et sent træk, der hører det 16. århundrede til⁴¹). Når bomærket optræder heraldiseret (dvs. i skjold) i træ eller sten, vil det ofte være særlig omhyggeligt udført. Selve bomærket er da reliefskåret (-hugget), og dets linier af en sådan tykkelse, at det kan bemales i en farve, der kontrasterer til skjoldfeltets, ganske som inden for våbenheraldiken.

Udgaven af »Danske adelige Sigiller« (1897–1905) ved Henry Petersen og A. Thiset skelner i praksis mellem adelige og borgerlige segl alene ud fra seglmotivets karakter, våben eller bomærke, selvom Thiset i sin indledning (p. VI) indirekte erkender denne fremgangsmådes utilstrækkelighed. Middelalderen igennem anvender borgerlige i stor udstrækning segl med våbenbilleder, mens omvendt flere adelige fører heraldiserede bomærker i deres segl⁴²). Også den tyske, fortrinsvis lavere adel har ført bomærker⁴³). Chr. Heilskov giver udtryk for den teori, at (lav-)adelige muligvis har ført bomærker ved siden af et egentligt adelsvåben⁴⁴), og denne teori kan her understøttes af eksemplet Lilliefeld-Rosenvinge i Helsingør. Af disse to besvogrede familier, der i flere generationer beklædte tolder- og borgmesterembedet, blev den første adlet 1474 og den sidste 1505. Slægtsnavnene har en senere tid dannet efter deres våbener, men Lilliefelderne fik aldrig et fast slægtsnavn, og Rosenvingerne antog først deres 1630 og 1646⁴⁵). Foruden våbenerne har flere medlemmer af disse slægter også ført bomærker, og disse frembyder netop et af de smukkeste eksempler på fænomenet: bomærke med fælles familiepræg (se p. 31 f). Det er i dette tilfælde nærliggende at antage, at Peder Hansen (Lilliefeld) har haft et bomærke af denne type, inden han blev adlet. Fem af hans efterkommere har sat deres bomærker på udlånt bohav, hvor man selv let kunne indridse dem, mens et graveret eller indskåret våben måtte kræve en noget større håndværksmæssig indsats. Bomærkeføringen er altså i dette tilfælde praktisk begrundet og ligger helt på linie med, hvad der ovenfor (p. 28) er sagt om bymærker. Anderledes med Henrik Mogensen (Rosenvinges) søn Villum, der 1567 på et segl

benytter en variation (nr. 273) af familiens bomærke. Her er grunden muligvis en fornemmelse af, at Rosenvinge-våbenet kun kan benyttes af den åbenbart ældste søn Mogens Henriksen, der også besegler dokumentet sammen med faderen, en heraldisk regel, der ellers ikke følges i Danmark. Senere hen, 1582, har han dog anvendt et segl med det sædvanlige Rosenvinge-våben (Thiset F XXXIV, 5).

Teorien om, at de adelige våbener oprindeligt skulle have bestået af bomærker, hvoraf våbenernes inddeling i felter og figurer som bjælker og sparrer skulle være opstået, er nu almindelig forladt med den reservation, at der for den polske heraldiks vedkommende tilsyneladende er tale om noget sådant⁴⁶).

Endelig skal det nævnes, at bomærket kan inkorporeres i våbenet på ganske samme måde som de sædvanlige heraldiske figurer; det kan optræde i den ene halvdel af et delt (tværdelt) skjold (se nr. 29, 134, 325 og 546) eller figurere som hjelmtegn (nr. 115, 595 og 622)⁴⁷).

En af de egenskaber ved bomærket, der frembyder størst interesse og er mest frugtbar for den, der betragter studiet af bomærker som en historisk hjælpedisciplin, er dets arvelighed. Allerede Ole Worm var opmærksom herpå (se p. 15), men Homeyer er den, der mest indgående har belyst dette punkt⁴⁸). Ved bomærkets arvelighed forstås, at der inden for en familie findes en grundtype, over hvilken de enkelte medlemmers mærker er komponeret. Det klassiske eksempel er familien Gau fra øen Hiddensee ved Rügen. Homeyer kunne gengive denne families bomærker i fem generationer, og udover en umiskendelig lighed mellem de enkelte mærker fremgår det, at den ældste linie førte stamfaderens bomærke uændret, mens de yngre linier hver havde deres bistavssystem. Bomærkestamtavlen er senere ført endnu længere frem, således at den sidste, der førte stamfaderens bomærke fra 1690 i uændret form, døde så sent som 1936⁴⁹).

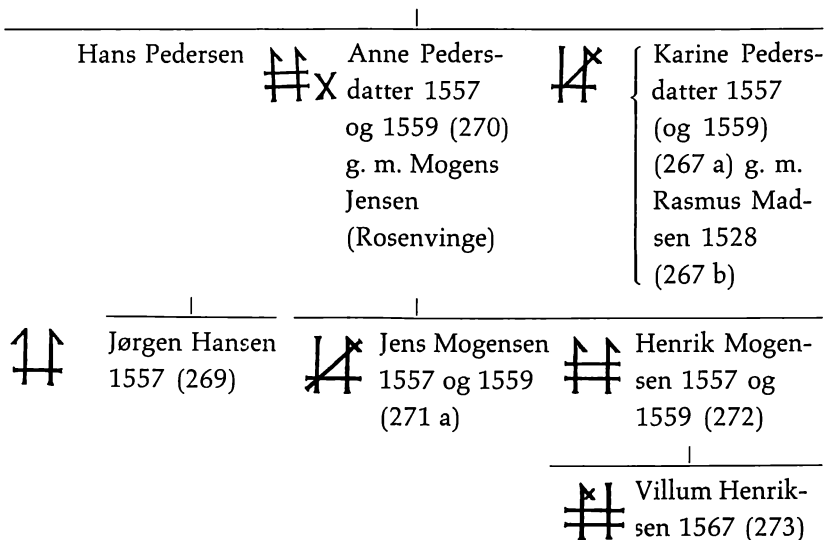
Det vil ses, at det fænomen, der er tale om, er hvad man inden for heraldiken kalder brisure eller våbendifferentiering, dvs. det forhold, at yngre linier og uægte sønner foretager en mindre ændring af det oprindelige slægtsvåben f. eks. i farverne eller figurerne antal. Brisurer, der er ret almindelige i engelsk og fransk heraldik, forekommer imidlertid yderst sjældent i nordiske våbener. Til gengæld frembyder bomærkematerialet mange eksempler på fænomenet, således som det f. eks. er påvist for Malmøs vedkommende⁵⁰). Hvorledes en sådan arvegang har fundet sted i Harlingen i Nederlandene belyses af et hånd-

skrift fra det 16. århundrede, der 1939 be fandt sig i Oldenburgs stadsbibliotek: »Der jenige Sohn, welcher den väterlichen Platz erbet, behält allein das gewöhnliche Mark, seine Brüder und Schwestern aber müssen ihre besonderen Abzeichen, entweder einen Strich mehr oder weniger im Mark führen«⁵¹). En så streng arvegang, som dette citat og familien Gaus mærkeføring giver udtryk for, kan der dog endnu ikke påvises eksempler på inden for det nordiske område.

Materialet fra Helsingør kan bidrage til belysning af dette punkt ved følgende bomærkestamtavler:

A.

Peder Hansen (Lilliefeld), død efter 11. jan. 1496

B.

 (?) David Thomesen o. 1510 (510)⁵²

 Hans Davidsen 1541 og 1548 (513 a)

 David Hansen 1566 og o. 1597 (513 b)

 Hans Davidsen 1595 (542 b)

 Christen Davidsen 1608 og 1610 (549)

C.

Sander Leyell 1546, 1557 og 1559 (514 a)

Hans Leyell 1572 (514 b)	Frederik Leyell 1566, 1584 (531)	David Leyell 1572, 1573 (532)	Dorte Sand- dersdatter, g. m. Hans Olsen, borg- mester i Kbh. 1572
			⁵³⁾
		Poul Leyell o. 1600 (548)	

D.

Hans Fynbo 1546 (70 a)

Per Hansen Fynbo 1557, 1559 (70 b)	Jacob Hansen Fynbo 1557– 1561 (71 a)	Rasmus Hansen Fynbo 1561 (72)
Hans Jacobsen 1591 (71 b)		Jens Jacobsen 1591 (71 c)

E.

Hinrich Jostsen 1618 (12)

	Jost Hinrichsen von Lack 1648 (14),		1650 (15 a)
	Maria og Barbara Jostdatter 1656 (15 b)		

F.

Oluf Pedersen 1485 (192)

	$\frac{1}{?}$
	Oluf Pedersen 1579, 1581 (183)

G.

Peder Olufsen Holst 1584, 1589 (613 a)

(?) Johan Pedersen
Holst (613 b),

(626)

R(asmus?)
H(olst?) (613 c)

H.

Knud Henckelsen 1513–1546 (150)

Frantz Knudsen, borger i
København, 1554⁵⁴)

Olaf Knudsen, borger i
København, 1554⁵⁴)

I.

Christiern Pedersen 1514–1521 (511 a),

1546–51 (515)

Anders Christensen 1560 (511 c)

J.

Jep Torstensen 1514 (432 a)

Jens Ipsen 1561 (432 b)

K.

Oluf Saxsen 1514–1528 (124 a)

Andris Saxsen 1554–1585 (126)

Jørgen Saxsen 1514 (452)

Oluf Saxsen af Bistrup
1562⁵⁵)

L.

Marine Poul teglmesters 1557 (386)

|?

Hans Poulsen 1557–1561 (387)

M.

Hans Davidsen 1557, 1559 (587 a),

1557 (603)

David Hansen 1582, 1584
(610),

1584 (611),

(612)

N.

Frantz Pedersen 1557, 1559 (641),

1584, 1587 (648)

|?

Peder Frandsen
1584 (649),

1590 (697),

1604 (652),

1610 (653)

O.

Jasper Matthiesen 1575, 1604 (424)

|

Mogens Jespersen 1610 (426)

P.

Richardus Wedderburn 1579, 1589 (142),

1591 (143)

David Wedderburn 1589 (739)

Q.

Jacob (Jochim) Lange 1584–1605 (364)

|?

Oluf Jacobsen Lange 1616 (166 b)

R.

 Johan Henriksen 1594 (407)

 Jan Jansen 1610–1634 (408)

S.

 Poul Thiisen 1600–1625 (247)

 Mattis Poulsen 1610 (248)

T.

 Christen Brodersen 1614 (498)

 Broer K(ristensen) 1613 (657)

U.

 Holger Olufsen 1625 (84 a)

 Jacob Holgersen 1670 (84 b)

V.

 Mikkel Pedersen 1626 (339 a)

 Hans Mikkelsen 1648, 1650 (399 b), 1652 (345)

X.

Didrik Nieman 1584 (371)

Donat Niemand 1626 (132)

Jørgen Rasmussen Nieman 1650 (421)

Hans Rasmussen Nieman 1652 (461)

} brødre?

Y.

Johan Hansen 1620–1661 (146)

Hans Hansen 1652, 1661 (148)

} brødre?

Z.

Sivert Albertsen Backer (594 d)
1648, 1652 (593),

Seiger Albertsen 1648 (594 a), 1652 (622)

Jacob Albertsen 1650, 1653 (595)

} brødre?

Æ.

Hans Richertsen 1642 (51 b)

Anders Hansen Richardt 1692, 1693 (583)

Det sidste eksempel viser, hvorledes et ubestrideligt slægtskabsforhold aldeles har undladt at sætte sig spor i bomærkeføringen.

Endelig skal opmærksomheden henledes på Johan Willumsen

1610, o. 1623 (62), der som søn af Willum Diricksøn i Malmø supplerer bomærkestamtavlen over dennes efterslægt⁵⁶).

I citatet fra det harlingenske håndskrift (p. 31 f) berøres problemet om kvinders bomærkeføring, og man bemærker, at de to køn her tilsyneladende er ligestillet. Imidlertid kan skik og brug på dette område skifte fra egn til egn, og der synes ikke at foreligge nogen fast praksis, hvad dette punkt angår. Forholdet lader sig så meget vanskeligere klarlægge, som borgerstandens kvinder kun sjældent optræder i dokumenter som juridisk selvstændige individer, idet som regel enten manden eller værgeren forseglers som ansvarlig. På samme måde er det altid mandens bomærke, der er anbragt på kvindesidens stolestadegavle i kirken.

Homeyer⁵⁷) kommer ind på problemet, men tør ikke give faste regler. Han kender eksempler på, at en mand har overtaget sit mærke sammen med sit mødrene gods, og bemærker, at kvinder kan optræde med eget bomærke på gravsten, men i andre tilfælde må dele med ægtefællen. Heilskov konkluderer på samme måde, men bringer den væsentlige tilføjelse, at borgerhustruer i de fleste tilfælde slet ikke har noget egenligt bomærke, men benytter et Jesumonogram⁵⁸).

Denne anvendelse af Jesumonogrammet forekommer da også i Helsingør, f. eks. for Anna Jacobsdatter, der ellers havde kunnet vælge sin mand Claus Bindorps (nr. 415) eller sin far Jacob Bardskærs bomærke (nr. 246). Jesumonogrammet optræder også som den kvindelige pendant til nr. 155 (Karen Richardtsdatter?).

Den største gruppe, på 13 nr. af de bomærkeførende helsingørske kvinder er enker, og det kan med større eller mindre sikkerhed fastslås, at de fire benytter den afdøde ægtefælles mærke, i alle tilfælde simpelthen signetet med hans initialer; til denne gruppe hører Sidse Davidsdatter 1613 (365), Else Munckes 1641 (571), Kirstine Claus Fettings 1658 (356) og Anna Oluf Joensens 1662 (579). For de øvrige enkers vedkommende forholder det sig antagelig på samme måde, uden at det kan siges med sikkerhed. Det drejer sig om Alitze Røetker Hoff's 1485 (597), Dorothea Carneliusses 1557 og 1559 (294 og 295), Marine Poul teglmesters 1557 (386), Anne Roluff Backers 1557 (519 og 520), Marine Otte Jacobsens 1557 (601 a), Barbara Niels skræders 1557 og 1559 (693 og 694) og Margareta Lorentz Michelsohns 1636 (86). Det modsatte forhold gør sig gældende for Karine Pedersdatter (Lilliefeld), hvis bomærke er identisk med ægtefællen Rasmus Madsens; her er det ham, der har overtaget hustruens arvede bomærke (nr. 267). Tilsvarende må Rosenvingernes bomærker være overtaget over

spindesiden fra Mogens Jensens hustru Anne Pedersdatter (Lilliefeld) (se p. 32 tavle A).

Kun for to gifte kvinders vedkommende konstateres det, at de fører et bomærke forskelligt fra deres mands. Det gælder Alhed Jørgensdatter Rywold 1616 (131), gift med Niels Pedersen byskriver (447) samt Harmen Timessens hustru, hvis forbogstaver er K. H. T. S., 1644 (502 f) (Harmen Timessens mærke er nr. 175).

Der kendes fra Helsingør fire eksempler på ugifte kvinders mærker; det drejer sig om Anne Sørens datter 1573 (533 a), Benite Frantz skri-vers datter (?) (74 b), Dorothea Jørgensdatter 1656 (31 b) samt Maria og Barbara Jostdatter 1656 (15 b), der alle simpelthen har overtaget faderens bomærke.

Det gælder for bomærkerne i højere grad end for den øvrige heraldik, at megen regelløshed gør sig gældende. Et af de mest karakteristiske træk ved Helsingør-bomærkerne er den udbredte forekomst af to eller flere mærker for den samme mand. Dette forhold kan ikke kun gælde Helsingør, men er antagelig et generelt fænomen. Imidlertid er det aldrig blevet understreget særlig klart⁵⁹). Det optræder dog også inden for våbenheraldiken, men åbenbart som noget uhyre sjældent⁶⁰). Nedenfor meddeles de numre, der dækker samme person:

To bomærker for samme person: 18–20, 42–710, 45 b–173, 45 b–409, 61 c–582, 64–455, 74 a–240, 119–121, 135–136, 142–143, 147–741, 157–278, 162–500, 169–348, 212–316, 229 b–342, 277–725, 303 e–659, 309–310 b, 310 c–572, 333–334, 339 b–345, 347–363, 366–454, 392–393, 397–533, 502 a–695, 506–507, 512–518 a, 519–520, 529–530, 536–609, 545 b–564, 551–562, 553–554 b, 554 c–569 a, 566–574, 568–728, 587 a–603, 588 c–594 c, 593–594 d, 637–638, 641–648, 683–684.

Tre eller flere bomærker for samme person: 13–68–482–485, 180–181–196, 185–187–188–189, 221–224 b–503 b, 223–283–340, 234–263–479–707, 235–236–360, 264–265–266–448–450, 279–319–382, 303 h–383–541 c–542 c, 343–344–384, 350 c–355–356, 474–475–480, 560–561–563, 573–575–686, 604–605–606, 610–611–612, 634–635–636 a, 649–652–653–697.

Det kan vel ikke udelukkes, at der for enkelte navnes vedkommende, særlig de almindeligere, kan være tale om to eller flere personer, men de er næppe så mange, at de i væsentlig grad fortegner det billede, som det store antal eksempler giver. Det er meget vigtigt at holde

sig dette forhold klart, når man beskæftiger sig med identifikation af bomærker; det betyder nemlig, at man aldrig med fuldstændig sikkerhed kan afvise en mulig bomærkeindehaver, fordi man i forvejen har kendskab til et andet mærke, der er knyttet til hans navn. Denne trang til at udskifte sit bomærke skal måske jævnføres med, at man i vore dage undertiden lægger sin underskrift om.

Systematiseringsmuligheder

Inden for al forskning gælder det, at det indsamlede materiale først får videnskabelig værdi, når det bearbejdes, og dette princip må også gælde for bomærkeforskningen. I adskillige af de citerede arbejder om emnet fremhæves det, at materialet er så omfattende og vor viden endnu så begrænset, at det foreløbig blot gælder om at få indsamlet og publiceret så mange bomærker som muligt. Når man imidlertid, som her, står over for godt 700 mærker, melder spørgsmålet sig uvilkårligt: hvorledes skal de ordnes og præsenteres.

Mulighederne er mangfoldige; enklest ville det vel være at ordne dem kronologisk eller alfabetisk efter ejernes navne. Ingen af disse muligheder er dog helt tilfredsstillende, den første fordi et enkelt bomærke kan optræde mange gange gennem en årrække, og den anden fordi man i en lang række tilfælde netop kun kender mærket og ikke ejerens navn.

Det topografiske hensyn er naturligvis ikke til at komme udenom, og hvor det drejer sig om et større antal bomærker fra f. eks. et amt eller en ø med ca. ti mærker fra hvert sogn, eller hvilken mindre enhed, man nu vil vælge, vil en topografisk opstilling alene være fyldestgørende, mens den i vort tilfælde, hvor samtlige bomærker er hentet fra en enkelt købstad ikke er til nogen hjælp.

En præsentation efter stamtræssystemet ville naturligvis være meget instruktiv, men som eksemplerne p. 32 f viser, er det kun de færreste bomærker, der lader sig opstille på denne måde.

Endelig skal det nævnes, at en forsker har foretrukket at opdele sit materiale efter arten af den med bomærke forsynede genstand, f. eks. bomærker på træ, på sten eller på messing. Denne fremgangsmåde synes ganske vilkårlig og er i hvert fald aldeles ufrugtbar i henseende til forståelse af bomærkets væsen¹).

Har man gennemgået Homeyer og Heilskov vil et forsøg på at inddele bomærker efter stænder forekomme nærliggende; begge gennem-

går nemlig de forskellige stænders og erhvervs mærkeføring, og særlig interessant er i denne forbindelse teorien om Merkurstaven som karakteristisk for handelsstanden (heraf navnet²) og korstypen som særlig yndet af gejstlige. Et flygtigt blik på gruppen »Merkurstav« (p. 50-62) vil imidlertid vise, at der nok er mange købmænd imellem, men sandelig også mange håndværkere og repræsentanter for andre erhvervsgrupper. Formodningen om, at korstypen især skulle være foretrukket af gejstlige er nærliggende ud fra korsets almindelig kendte symbolske indhold, men det er på forhånd klart, at teorien er uholdbar, idet korstypen er repræsenteret ved et meget stort antal i samtlige offentliggjorte bomærkesamlinger, og undersøger man de forekommende mærker for helsingørske præster, viser det sig, at to (nr. 89 og 115) hører til Merkurstav-typen, et (nr. 330) til krog-typen, et (nr. 514 b) til Andreaskors-typen, et (nr. 607) til havltimeglas-typen, to er monogrammer (tillæg A nr. 78 og 86), og kun to – endda begge usikre – (nr. 167 og 194) falder ind under korstypen. Konklusionen bliver altså, at en inddeling efter erhverv ikke fører til noget, rent bortset fra, at den samme indvending kan gøres gældende, som over for den alfabetiske opstilling: at det i mange tilfælde kun er bomærket, der er kendt.

Når det drejer sig om en by som Helsingør, hvis befolkning havde et meget kraftigt udenlandsk islæt af tyskere, hollændere, englændere og skotter, kunne man tænke sig, at et særligt karakteristisk træk ville gøre sig gældende for de enkelte nationaliteter. I virkeligheden har emnet flere gange været berørt, omend for det meste flygtigt.

Homeyer gør opmærksom på, at engelske bomærker meget ofte er forsynet med en fane , som han tolker som den angelsaksiske

rune »os«³). Girling nævner også fanen (»streamer«) som noget karakteristisk, og af hans eksempler ses endvidere, at bomærker, der foruden afsluttes af W ligeledes er ret ofte forekommende. Blandt de helsingørske mærker er der ingen, der er forsynet med fanen i dens knækkede form, mens derimod fanen uden knæk ofte forekom-

mer. Dette træk finder man hos samtlige medlemmer af den skotske familie Leyell (se p. 33, tavle C), hos den ligeledes skotske David Carnegie (nr. 523) og i en form, der muligvis afspejler den engelske knækkede fane hos Hans Nickellsen (nr. 525) og Thomes Albritsen

(nr. 530), der antagelig også er enten skotter eller englændere. Forsåvidt kan man altså hævde, at teorien har fundet sin bekræftelse, men desværre findes fanen også hos flere andre, hvoraf en del med udpræget dansk-klingende navne som f. eks. Peder Nielsen (nr. 308). Imidlertid er der endnu et træk ved de ovenanførte skotske eksempler, der er værd at bemærke: de tilhører alle Andreaskors-typen. Harald Holck har i en undersøgelse af Frederik Leyells og David Hansens (nr. 513 b) bomærker fremført den teori, at deres Andreaskors-form kan stå i forbindelse med det skotske nationalflags hvide Andreaskors på blå bund, idet deres fælles stamfader var en skotsk emigrant, David Thomesen (nr. 510)⁴). Eksemplerne fra Helsingør må vist siges at have godtgjort, at teorien ikke uden videre kan afvises, men samtidig må det erkendes, at Andreaskors-typen ikke kan bruges som kriterium for, om en mand er skotte eller ej, idet gruppen indeholder langt flere, der ikke på nogen måde kan bringes i forbindelse med Skotland, ja flere har endog udpræget tyske og hollandske navne. Enkelte har beskæftiget sig med fænomenet: de i udlandet bosatte skotters bomærker, men materialet har været spinkelt, og konklusionen mandede da også blot ud i en formodning om, at de skotske mærker skulle være »wesentlich reichhaltiger und weniger einfach« end pommerske mærker⁵).

Chr. Nicolaisen kommer vist nærmest tilfældigt til at opstille to grupper: en dansk (sjællandsk) og en hollandsk (Store Magleby), idet han om et bomærke af piltypen bemærker, at det har en væsentlig anden karakter end de hollandske invandreres, »hvad der forklares derved, at Manden formentlig var en Sjællænder«⁶). Blandt de givne »hollandske« er de hyppigst forekommende typer timeglas og (af Homeyer⁷) kaldet møggreb); den sidste er i øvrigt yderst

sjælden, men optræder her i ni forskellige variationer ud af et materiale på 34 bomærker. Til gengæld har Homeyer i sin nederlandske samling på 52 bomærker⁸) kun eet eksempel på denne type, mens timeglastype optræder otte gange. I Helsingør synes der også at være en tendens hos hollændere til at foretrække timeglasset som grundform (nr. 591 b, 593, 594 a og b, 595, 600?, 609?, 616 og 622), også Sigbrit Willumsdatters bomærke⁹) hører til denne type.

Endelig skal det i denne forbindelse nævnes, at bomærker med tilføjede punkter er særlig hyppigt forekommende i Schweiz¹⁰).

Det er klart, at selvom der synes at være tale om nationale ejen-

dømmeligheder, er disse ikke af en sådan art, at de kan danne grundlag for en opstilling. Det fremgår imidlertid af disse betragtninger, at det er i de forskellige grundformer, der kan udskilles blandt bomærkerne, at et systematiseringsgrundlag skal søges.

Homeyer har som nævnt været inde på en navngivning af de enkelte typer¹¹⁾ (det er f. eks. ham, hvem betegnelsen »Merkurstav« skyldes), men brugte ikke disse typologiske betegnelser som grundlag for en systematisk opstilling. Få år efter nærmede en heraldiker, R. v. Retberg-Wetberg sig emnet med et forslag gående ud på, at en række benævnte grundformer sattes sammen to og to, således at resultatet blev en hel mængde kombinationer; f. eks. bliver

til »Angel-Sparrenmarke«,

til »Anker-Turnierkragen« osv.¹²⁾. Retberg-Wetberg

synes dog ikke at have fået lejlighed til at føre sin teori ud i praksis, men det vil ses, at den i nogen grad minder om den i dette arbejde praktiserede systematisering. Det skal dog bemærkes, at Retberg-Wetbergs primære sigte var at få skabt en terminologi til brug ved blasonering af bomærkevåbener, og det kan diskuteres, hvor egnet hans forslag er som grundlag for en publikation.

Det ser ikke ud til, at dette første forsøg er blevet fulgt op af arbejder efter disse retningslinier eller af nogen reaktion overhovedet, men et par langt senere forfattere af bomærkeundersøgelser har følt behovet for en systematisering. Det gælder Eduard Zimmermann, hvis opgave lettedes derved, at alle hans 376 mærker var af typerne med lodret hovedstav¹³⁾, og Kirsten Weber-Andersen, i hvis artikel de 172 bomærker blev opstillet inddelt i grupper efter praktisk talt de samme hovedtyper som i dette arbejde, for hvilket Weber-Andersens artikel da også har været udgangspunktet.

Herbert Spruth har i sin bibliografi bebudet fremkomsten af et stort og udtømmende værk om problemet ved Ottfried Neubecker, men et sådant synes endnu ikke at have set lyset, hvorfor et antagelig mindre udtømmende, men dog i hovedsagen tilfredsstillende system har måttet konstrueres.

Dette system er blevet udarbejdet på grundlag af de aktuelle behov, der skabtes af det helsingørske materiale, og er som sagt at betragte som en nødvendig udbygning af Weber-Andersens system, der kun skulle dække 1/4 af de her publicerede bomærker. Noget over halvde-

len heraf hører hjemme under de ganske få hovedgrupper, der som grundelement har den lodrette stav, og den nævnte udbygning har derfor fundet sted for disses vedkommende. Resten af materialet er fordelt på de øvrige, ret talrige grupper, der som grundelement har andre former end den lodrette stav, f. eks. Andreaskors og timeglas. Disse dækker derfor ikke så mange numre, at en underopdeling ville være videre praktisk. Grafisk fremstillet tager systemet sig således ud:

Hovedgrupper	I. Lodret hovedstav:	II. Andre former:
	Merkustav, kors, pil, krog, andre. ↑ † ↑ †	Græsk kors, hagekors, Andreaskors, timeglas, halvtimeglas, kedelkrog, firkant, trekant, pentagram, A-type, sparre, sjældne typer.
Undergrupper	I) ↑↑ †† ↑↑ †† II) ↓↓ †† ↓↓ †† III) †† †† †† †† IV) †† †† †† †† V) †† †† †† †† VI) †† †† †† †† VII) †† †† †† †† VIII) †† †† †† †† IX) †† †† †† †† X) †† †† †† ††	

For hovedgruppe I's vedkommende skal det enkelte bomærke, hvis det er forsynet med undergruppe-bistave, søges under den, der optræder først i systemet (regnet ovenfra). Inden for undergrupperne er som rækkefølgeprincip valgt det kronologiske; det samme gælder for hovedgruppe II's typer, mens bistave, der ikke omfattes af systemet, er uden betydning for opstillingen. Udaterede mærker er anbragt til sidst inden for hver gruppe. Som følge af at initialbomærkerne regnes for en sekundær udvikling inden for bomærkerne, er de anbragt under de hovedgrupper, hvortil deres egentlige bomærkebestanddele henviser dem, f. eks. til »Merkurstav«, og til »krog«; initialformerne følger efter undergrupperne.

Den mest iøjnefaldende fordel ved et sådant system er, at man forholdsvis let kan finde frem til, om et bestemt, i forvejen kendt bomærke findes i fortegnelsen. Desuden vil placeringen af et uidentificeret mærke måske kunne give et fingerpeg om, til hvilken familie det skal henføres, hvorved genealogiske hensyn samtidig vil være tilgodeset.

VI

Kilder

De arkivalier, der har ydet stof i form af bomærkesegl og bomærkesignaturer har det været for upraktisk at henvise til efter det sædvanlige fodnotesystem. De enkelte kildegrupper er betegnet med et bogstav, hvorunder der i det følgende henvises til dem.

LANDSARKIVET FOR SJÆLLAND M. M.

Helsingør rådstuearkiv.

- A. Breve på pergament 1504–1682.
- B. Breve på papir 1509–1700; herunder:
  - b. Fortegnelser over mærket bohave udlånt af byens borgere til kongelige fester i anledning af kurfyrst August af Sachsens besøg 1557 (i tre redaktioner, hvoraf een uden navne) og Frederik II's kroning 1559 (uden navne).
- C. Helsingør bys regnskaber (kæmnerregnskaber) 1555 f.
- D. *Helsingør byfogedarkiv*. Tingbøger 1548 f.
Lavsarkiver.
- E. Smedenes lavsbog 1592.
- F. Helsingør snedkerlav. Diverse sager 1604–1862.
- G. Helsingør snedkerlav. Diverse dokumenter 1635–1681.
- H. Helsingør bagerlav. Dokumenter og breve 1631–1705.
- I. Ligbærerlavets bog 1654–1751.
Kirkeinspektionens arkiv.
- J. S. Olai kirkebog. Trolovede 1673–1743.
- K. S. Olai kirke. Regnskaber 1557 f.
- L. S. Marie kirke. Regnskaber 1577–1600.
- M. S. Olai kirke. Korrespondancesager 1616–1823, diverse år.

RIGSARKIVET.

- N. Købstæders arkiv.
- O. Topografisk samling.

- P. Pergamentbreve.
- Q. Hyldinger.
- R. Enevoldsarveregeringsakten, underskrevet og beseglet af borgerstanden, dateret 10. jan. 1661.
- S. Sundtoldregnskaber. Bilag 1575, 1641–1665.
- T. Lensregnskaber. Kronborg len. Regnskaber 1610–1661.
- U. Byfogedregnskaber. Helsingør. Diverse skatters regnskab 1664–1680.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK.

- V. Gl. kgl. saml. 4°, 2337. »Inscriptiones, Epitaphia et Picturæ quæ reperiuntur in Templo Sti Olai quod Helsingoræ est extractum, collecta et exscripta Anno MDCCXIX«. Forfatteren, der hverken anføres i skriftet eller håndskriftkatalogen, er Andreas Bussæus, borgmester i Helsingør 1718–1735¹).
- v. Ny kgl. Saml. 4°, 696. Samme titel som foregående, men med årtallet 1740 og forfatterangivelsen H. C. Rosendahl. Indeholder flere primære tilføjelser til Bussæus' originale version.
- X. Gl. kgl. saml. 4°, 2338. »Inscriptiones, Epitaphia et Picturæ quæ reperiuntur in Templo Sctæ Mariæ quod Helsingoræ est extractum, collecta et exscripta Anno MDCCXXIII«. Ligesom V forfattet af Andreas Bussæus, jfr. note 1.
- Y. DEN ARNAMAGNÆANSKE SAMLING AF DANSKE DIPLOMER.

Personnavnene er i et vist omfang normaliseret, således at almindelige fornavne som f. eks. Hans og Jens staves på almindelig vis, og ikke Hanns og Jenns, som ofte forekommer, ligesom de tilsvarende patronymika, hvor variationsmulighederne er endnu flere, altid staves Hansen og Jensen. Årsagen hertil er, at den samme besegler ofte optræder mange gange, og for det meste hver gang med en ny stavemåde af navnet. Disse varianter er for ligegyldige til at kunne medtages, hvorfor en gennemført normalisering for disse navnes vedkommende måtte blive konsekvensen. Mere særprægede fornavne og slægtsnavne er derimod gengivet bogstavret og med varianter, hvor sådanne forekommer.

Bomærkerne er alle tegnet i ensartet størrelse; mål er ikke angivet, idet det naturlige størrelsesforhold for det meste lader sig konstatere nogenlunde ud fra oplysningen om, at bomærket stammer fra f. eks.

et segl eller et epitaf. Principielt er flankerende initialer ikke medtaget, undtagen i tilfælde, hvor de enten ikke stemmer overens med den angivelige indehavers navn, eller hvor navnet ikke kendes.

Til slut skal det bemærkes, at adskillige personer er opført under flere mærker, der indbyrdes blot afviger fra hinanden derved, at det ene er set fra en anden led, på hovedet eller spejlvendt. Det drejer sig hovedsagelig om bomærker fra den i flere redaktioner overleverede bohavfortegnelse fra 1557 (b), og disse variationer betyder ikke nødvendigvis, at den pågældende har haft mere end eet mærke, men at genstanden, hvorpå det har været anbragt, har kunnet betragtes fra flere sider. Noget tilsvarende gælder enkelte segl; som bekendt er signetet at betragte som et negativ i forhold til seglet, der almindeligvis må anses for gældende, hvad billedet angår. Imidlertid forekommer det, at den tegnede bomærkesignatur viser et i forhold til seglbilledet spejlvendt mærke²⁾). Også S. Olai kirkes kor- og dåbsgitterbalustres gengivelser af bomærker og navne må tages med nogen forsigtighed, idet det i flere tilfælde kan konstateres, at de er gengivet med mindre afvigelser sammenlignet med ejerens seglmærke. I disse tilfælde er det vanskeligt at afgøre, hvilken variant, der er den korrekte, hvorfor de enten alle er medtaget, eller der er gjort opmærksom på forholdet under den mere sandsynlige mulighed.

Følgende forkortelser for ofte citerede trykte værker er anvendt:

- HS V. Hostrup Schultz: Helsingørs Embeds- og Bestillingsmænd. København 1906.
- DK Danmarks Kirker, udg. af Nationalmuseet. Frederiksborg amt I. København 1964 f.
- Ch. Chr. Charles Christensen: Kronborg, Frederik II's renæssanceslot og dets senere skæbne. København 1950 (p. 116–117). (De herfra gengivne mærker er principielt dateret til 1580).
- Bøje Chr. A. Bøje: Danske Guld- og Sølv Smedemærker. København 1946.
- Olrik Jørgen Olrik: Borgerlige Hjem i Helsingør for 300 Aar siden. København 1903.
- Laur. P. Laurits Pedersen: Helsingør i Sundtoldtiden 1426–1857 I–II. København 1926–1929.
- Friis F. R. Friis: Samlinger til dansk Bygnings- og Kunsthistorie. København 1872–78.

Merkurstav

I

1. Tegnet på bindet af tingbogen for 1554–55, og tilhører derfor antagelig byskriveren Oluf Jepsen, der fungerer 1546–55 (HS 59).

2. Hans Pingel, segl 22. juni 1584 (Q). Borgerskab 10. april 1570, født i »Lante Brunsuigh«; omtales 18. marts 1588 som rømt fra Helsingør på grund af gæld (D).

3. Hans Nielsen rådmand (HS 40), segl 6. okt. 1585 (Y), indskåret på 2 forsvundne stolestader i S. Olai kirke (V).

4. Søren Christensen, segl 27. aug. 1587 (B).

5. Morten Nykarck (Martten Nykerke) kræmmer, segl 14. maj 1604 (N), kæmner dette år. Optræder 1600–1620 (C).

6. Peder Hansen Brun tingskriver ved Kronborg birketing, segl 5. aug. 1615 og 1617 (T).

7. Jørgen Andersen borgmester 1647, skifte 1664 (HS 11), segl 24. sept. 1646 (H). Sml. nr. 31.

8. Børge Andersen færgemand, segl 25. sept. 1663 (S).

9. True Jensen færgemand, tegnet mærke 8. jan. 1675 (J).

10. Indsnittet på bagsiden af sdr. korgitter i S. Olai kirke under de meningsløse bogstaver: ØVRS FAAB.

II

11. Hans v. Antwerpen (Andorp) murmester. Han optræder i kæmnerregnskaberne 1578 og 1590–1600. Død 11. marts 1600. Reliefhugget mærke på hans gravsten i klostrets Lazarussal (DK 472).

12. Hinrich Jostsen købmand, muligvis identisk med den Hinrich Lackman, der nævnes 1587 i S. Marie kirkes regnskab, og rimeligvis far til nr. 14 (og 15). Segl 4. juni 1618 (T).

13. Hans Jensen færgemand, tegnet mærke 2. juli 1626 (T). Sml. nr. 68, 482 og 485.
14. Jost Hinrichsen von Lack købmand, rimeligvis søn af nr. 12, segl 14. april 1648 (Q), graveret på korgitterbaluster nr. 64 i S. Olai kirke 1652 (DK 161). 18. juni 1677 fører han en trane i sit segl (N).
- 15 a. Samme, segl 7. juni 1650 (Q).
b. Jost Hinrichsens (nr. 14 og 15 a) døtre Maria og Barbara, graveret på dåbsgitterbaluster nr. 18 i S. Olai kirke 1656 (DK 168).
16. Herman Hansen Holstein (Brunopolitanus) tolder 1620–41, skifte 1660 (HS 119), graveret på korgitterbaluster nr. 48 i S. Olai kirke 1652 (DK 160).

III

- 17 a. Henrich Rottmann, segl 24. juni 1581 og 3. juni 1590 (B). Omtales 1569 i hospitalsregnskaberne som købmand af Lübeck, kirkeværge ved S. Marie kirke 1584 og 1589–94, figurerer i kæmnerregnskaberne frem til 1608.
b. Hinrich Homester fra Braunschweig, på en forsvunden stol i S. Olai kirke 1618 (V) og på den bevarede bjælke indmuret over døren på hans hus Stengade 33 (afbildet i Laur. P. I 453). 1623 opsatte han et epitaf i S. Marie kirke (DK 456, nr. 3, afb. 455). Optræder 1609–o. 1640 (C).
18. Niels Rasmussen Huedboe tømmermand, segl 9. dec. 1615 og 1620 (T). Sml. nr. 20.
19. Willum Hermandsen sværdfejer, fra 1618 K. M. rustmester på Kronborg, segl 30. april 1617 og hvert af de følgende år frem til 1637 (T). Se H. D. Schepelern: Københavnske Sværdfejere i tre Aarhundreder. Kbh. 1957, p. 11 og 12.
20. Niels Rasmussen Huedboe skibstømmermand, tegnet mærke 24. sept. 1617 (T). Sml. nr. 18.
21. Christen Andersen færgemand, segl 30. dec. 1618 (T).
22. Lauritz Christensen Rhod borgmester i flere perioder, tolder, f. 2. okt. 1585, d. 9. maj 1651 (HS 9), segl 12. maj 1619 (B) og 24. sept. 1646 (H). Sml. nr. 27.
23. Niels Hansen skibstømmermand, segl 15. juni 1621 (T).

24. Carsten Martensen Langhaar murmester, segl 16. juni 1621, 1632, 1634 og 1635 (T).

25 a. Autor Thissen lademager, segl 26. juli 1623 (T). Nævnes fra 1608 (C). Antagelig identisk med den Anton lademager, efter hvis enke, Dorrethe der skiftes 1628 (Arne Hoff: Ældre dansk bøsse-mageri. Kbh. 1951, p. 203).

b. Thomas murmester, tegnet mærke 19. juni 1647 (T).

26. Thorkild Sørensen væver, segl 30. april 1632 (T).

27. Lauritz Christensen Rhod, se nr. 22. Forsvundet bomærkeskjold (V) fra epitafet i S. Olai kirke 1650 (DK 243–44).

28. Carsten Pedersen, muligvis barbereren af dette navn, skifte 1659 (HS 188). Segl 7. juni 1650 (Q). Mærket er identisk med landstingshører i Sjælland Claus Poulsens 1674 (U).

29. Valentin Korn, graveret i det dextre felt på delt skjold (sinistre: tre aks) på korgitterbaluster nr. 14 i S. Olai Kirke 1652 (DK 158), hvor han optræder sammen med Magdalena Beyers og Emmeke Hermansdatter. Han skal sammen med studenten Gregers Hansen have forrådt Kronborgsammensværgelsen 1659, hvorpå han efter fredsslutningen »eschapirete« (X). Han levede endnu 20. april 1670 og omtales 1679 som forrige præsident i Landskrone (RA. Helsingørs byfogedregnskaber 1673–85).

30. Claus Clausen handelsmand og overformynder, død 3. marts 1657, 42 år 10 mdr. (HS 47, DK 245), forsvundet mærke på barnestolen i S. Olai kirke 1653 (V) (DK 186). Sml. nr. 326.

31 a. Jørgen Andersen borgmester, se nr. 7, graveret på korgitterbalustrene nr. 29 og 30 1652 i S. Olai kirke (DK 159 f).
b. Dorothea Jørgensdatter, graveret på dåbsgitterbaluster nr. 9 1656 i S. Olai kirke (DK 167), datter af Jørgen Andersen og Dorothea Michelsdatter.

32. Hans von Hoven (g. m. Bodila Nielsdatter), graveret på korgitterbaluster nr. 13 i S. Olai kirke 1653 (DK 158).

33. Uidentificeret mærke med initialerne N. N. (v) på forsvunden gravsten o. 1600 i S. Olai kirke sammen med det ligeledes uidentificerede monogram nr. 66 (Tillæg A) (DK 261, nr. 6).

IV

34. Thomas Tenneker »Kauffgesell« af London, segl 18. juni 1567 (RA. Øresunds Toldkammers arkiv. Kgl. missiver . . . 1554-1660). Omtales endnu 28. april 1571 som Londoner købmanden John Foxals tjener, og må senere som selvstændig købmand i Helsingør have bevaret sin status som »ligger«, da han ikke betaler skat. Gift med Trine, datter af Andris Saxsen (nr. 126). Begravet 10. maj 1595 (K); af skiftet 26. maj ses han at have drevet udstrakt lånevirkksomhed.

35. Hans Paaske (van Paeschen) bygmester på Kronborg. 1572 optræder Hans bygmester første gang i kæmnerregnskaberne, 1576 bor han i 1. fjerding, men betaler ikke skat. Segl 21. okt. 1575 (S).

36. Mads kleinsmed, segl 6. jan. 1592 med initialerne M. L. (E). Han optræder i kæmnerregnskaberne fra 1564 til 1600.

37. Erik Nielsen baker (g. m. Emma Mikkelsdatter Seydel) (HS 28), segl 14. marts 1608 som kirkeværke ved S. Olai kirke (N).

38 a. Jesper Høiersen tømmersmand, segl 14. aug. 1610 (T). I kæmnerregnskaberne nævnes Jesper Høiersen skibsbygger fra 1590 til 1616.

b. Herman Hermansen færgemand, tegnet mærke 2. juli 1626 (T).

c. Bennedixs Martensen, graveret på korgitterbaluster nr. 9 1653 i S. Olai kirke (DK 158), sekundært indhugget på en gravsten i S. Olai kirke (DK 249 f, nr. 2).

39. Claus Holst bødker, segl 16. maj 1611 (T).

40. Laurs Laursen færgemand, tegnet mærke 18. sept. 1641, 1646 og 1648, spejlvendt på segl 11. aug. 1642, 1643, 1646 og 1648 (S).

41. Alexander Waddel, graveret på korgitterbaluster nr. 5 1653 i S. Olai kirke sammen med Helena Cudbert (DK 158). Nævnes tidligst 1639 (C).

42. Anders Torsen oldermænd for færgemændene, segl 14. april 1654 og 1656 (T). Sml. nr. 710.

43. Mads Laursen krogemager, tegnet mærke 7. juni 1563 (D), g. m. Kirstine datter af slagter Hans Davidsen (nr. 587 a) (D). Mads krogemager optræder i kæmnerregnskaberne frem til 1570.

44. Tiil (Thiel, Thylls) Tickesen v. Schleszen bartskær, svoger til Didrik v. Bremen (nr. 425), svigerfar til Hans Sziris (nr. 491). Begravet 24. maj 1615 (HS 183). Segl 29. sept. 1579 (B), 22. juni 1584 (Q), 20. nov. 1587 (Y) og 4. maj 1590 (N). Nævnes 1568–1613 (C).

45 a. Hans Holst, mærke på forsvunden stol i S. Olai kirke 1579 (V).

b. Segl med initialerne B. G. brugt af Jacob Hansen tømmermand på Kronborg (sml. nr. 409) og Peter Weyer murmester (sml. nr. 173), begge 1615 (T).

c. Iver Pedersen tingskriver ved Kronborg birketing, segl 5. juni 1619 (T).

d. Morten Christoffersen vognmand, tegnet mærke 16. maj 1643 (S).

e. Søren Jensen drager, segl 30. nov. 1646 og 1647 (S). Sml. tillæg A nr. 91.

f. På gravstensfragment fundet ved gulvets opbrydning i S. Olai kirke 1938 (indberetning i NM), siden forsvundet. Det andet af de to flankerende initialer var P. Af den rudimentært overleverede indskrift kan her anføres: »... VDMAND ... ØER ... N 22 ...«. Stenen havde en religiøs randskrift på dansk, der daterer den til 1600-tallet.

46 a. Oluf Rasmussen, segl 22. juni 1584 (Q).

b. Peder murmester, tegnet mærke 5. juni 1647 (T).

47. Lorentz Hepe død 1592, på gravsten i klostrets Lazarus-sal (DK 469, nr. 6).

48. Knud Christoffersen slotsskriver, segl 20. maj 1602 (A) og 26. febr. 1610 (Q).

49. Niels Hansen, segl 26. febr. 1610 (Q).

50 a. Indhugget på forsvunden gravsten i S. Marie kirke med følgende tre initialgrupper M. O. H., A. C. D. og (flankerende bomærket:) C. P. D. Den midterste gruppe står formentlig for

Anne Caspersdatter, død 17. juli 1619, 15 år gammel, der ifølge stenens indskrift var begravet under den.

b. Brønel Olsen færgemand, tegnet mærke 13. okt. 1642 (S).

c. Niels Pedersen brygger, segl 25. maj 1661 (T).

51 a. Hans Thor Brøgge (de Brøgge) snedker, segl 28. april 1620 og 1621 (T). Optræder i kærnerregnskaberne 1593–1620. Sml. tillæg A nr. 23.

b. Hans Richertsen vognmand, segl 5. maj 1642 (S). Far til byfoged Anders Hansen Richardt (nr. 583) (HS 30).

c. Sammen med initialerne C. L. som tegnet signatur på et bilag dateret 23. okt. 1643, indlagt bagest i tingbogen for 1571–75.

52. Markor Hansen murmester, tegnet mærke 10. juli 1623 (T).

53. Henrik Nielsen tingskriver ved Kronborg birketing, segl 28. nov. 1623 og 1624 (T).

54. Børge Nielsen færgemand, segl 8. nov. 1631 og 1632, tegnet mærke 1633 og 1634 (T). Sml. nr. 55.

55. Børge Nielsen færgemand, segl 17. juni 1635 og 1637 (T), tegnet mærke 8. maj 1641 (S). Sml. nr. 54.

56. Laurs Jespersen færgemand, tegnet mærke 28. marts 1646 (S).

57. Mogens Henriksen færgemand, tegnet mærke 5. maj 1646 (S).

58 a. Jens Jensen færgemand, tegnet mærke 21. jan. 1654 (T).
b. Jens Poulsen Kiøb færgemand, tegnet mærke 20. april 1656 og 1657 (T).

VI

59 a. Rasmus Olsen baker, tegnet mærke 1557 og 1559 uden navn (b), segl 2. febr. 1560 og 29. sept. 1581 (B), 22. juni 1584 (Q) og 27. aug. 1587 (B). Af kærnerregnskabet, hvor han optræder 1556–85, ses, at han har været ret velstående.

b. Willem Hybens købmand, svigersøn af Hyge Lutiens (nr. 541 a), født i Maastricht, død 10. juli 1628, 94 år gammel. Segl 18. maj 1608 (Q), relief- og indhugget mærke på to gravsten o. 1600 (DK 471 og 472) og et epitaf 1634 (DK 458 f) i S. Marie kirke. Han optræder i kærnerregnskaberne som en af byens rigeste borgere.

c. Willem Hybens' signet (med initialerne W. H.) brugt af Hans Hybertzen 7. juni 1650 (Q), antagelig en søn af Willem Hybens. 1636 leverer han stenhuggerarbejde til Hans van Steenwinckel (d. y.), der var gift med Trine Willom Hybersdatter, og altså åbenbart hans svoger (Fr. Beckett: Frederiksborg II, Kbh. 1914, p. 257).

60. Bomærke med initialerne M. I. på Henrik Mogensen (Rosenvinges) (se nr. 272 og 405) forsvundne stol i S. Marie kirke (X). Initialerne betegner måske Henrik Mogensens brodersøn Morten Jensen (se nr. 61 a).

61 a. Segl 26. nov. 1587 (Y) med initialerne M. I. for Mester Jacob (Willumsen) bardskær (HS 181, her sammenblandet med Mester Jacob bardskær, nr. 246), borgerskab 26. april 1568; begravet 4. okt. 1597 (L). Den omstændighed at det be-segledede dokument vedrører ejendom tilhørende toldskriver Morten Jensen (Rosenvinge) (søn af nr. 271 a, død 25. dec. 1625, HS 124 f) i forbindelse med initialerne og den store lighed med nr. 60 synes at pege på Morten Jensen som den rette ejer af bomærket.

b. Jens Christensen tørveskærer, segl 23. april 1613 (T). Sml. tillæg A nr. 37.

c. Jens Ibsen færgemand, segl 22. maj 1646 (S). Sml. nr. 582.

62. Johan Willumsen borgmester 1618, død 5. april 1623 (HS 6). Segl 26. febr. 1610, indhugget på gravsten i S. Olai kirke o. 1623 (DK 254, nr. 17).

63. Jacob Hansen købmand, segl 30. april 1612 (T).

64. Jørgen Jacobsen snedker, tegnet mærke 21. nov. 1615 (T). Sml. nr. 455.

65. Casper Dreier snedker, segl 13. maj 1621, 1624 og 1625 (T).

66. Lauritz Nielsen drager, segl 24. april 1649 (S).

67. Christen Christensen færgemand, segl 1. juli 1651 (S).

68. Hans Jensen færgemand, segl 17. maj 1653 og jævnligt hvert år frem til 1660 (S). Sml. nr. 13, 482 og 485.

69. Jochum Kross bager, segl 1. maj 1663 (B). Han har lagt navn til Groskenstræde i Helsingør (Laur. P. I, 150).

VII

70 a. Hans Fynbo rådmænd (HS 38), segl 28. juli 1546 (Y). Far til de nedenfor anførte Per Hansen Fynbo (nr. 70 b), Jacob Hansen (nr. 71 a) og Rasmus Hansen (nr. 72). 22. jan. 1554 omtalt som »salig« (D).

b. Per Hansen Fynbo, søn af Hans Fynbo (nr. 70 a) (HS 38), tegnet mærke 1557 og 1559 (også spejlvendt) (b). 1563 sælger han tømmer til hospitalet (LA. Hosp.rgsk.). Ifølge kæmnerregnskaberne må han være død 1566, hvorefter enken Kirstine Per Fynboes optræder til 1596.

71 a. Jacob Hansen (Fynbo) borgmester, søn af Hans Fynbo (nr. 70 a), svigersøn af Jens Mogensen (Rosenvinge) (nr. 271 a), død 1578 (HS 3). Tegnet, anonymt mærke 1557 (K) (se indledning p. 25 samt DK 84 f og 283 note 74), tegnet mærke 1557 og 1559 (b), segl 23. maj 1560, udateret, efter 1. jan. 1561 (A). Han var, hvilket ikke fremgår af HS, far til Hans og Jens Jacobsen (nr. 71 b og c) samt svigerfar til Richardus Wedderburn (nr. 142 og 143) (dokument af 12. nov. 1591 (Y)).

b. Hans Jacobsen, søn af Jacob Hansen (nr. 71 a) og Anne Jensdatter (Rosenvinge). Benytter faderens signet (med initialerne I. H.) 12. nov. og 1. dec. 1591 (Y).

c. Jens Jacobsen, søn af Jacob Hansen og Anne Jensdatter (Rosenvinge). Segl (selvstændigt signet, omskrift: Jens Jacobsen) 12. nov. og 1. dec. 1591 (Y).

72. Rasmus Hansen (Fynbo) rådmænd, søn af Hans Fynbo (nr. 70 a), død 2. jan. 1573 (HS 26). Segl på udateret reversal fra magistraten til Herluf Trolle på hans gavebrev af 1. jan. 1561 til Helsingørs skole (A). 1570 sælger han okse- og lammekød til hospitalet (LA. Hosp.rgsk.). Nævnt 1565 som gift med salig David Carnegies (nr. 523) enke Anne (D).

73. Bomærke på afviserjern fra 1576 ved porten i Kronborgs nordre kurtinemur (Ch. Chr.).

74 a. Frantz Lauritzen borgmester 1579, skifte 1588 (HS 4), mærke samt 1555 på »en gammel munkestol« (evt. abbedsto-

len fra Esrum, nu i Nationalmuseet; bomærket ses dog ikke, DK 184), graveret på den af F. L. og hans hustru Bente Poulsdatter (Fechtel) 1579 skænkede messingfont i S. Olai kirke (DK 162 f), segl 15. febr. 1585 (Y). Sml. nr. 240 og tillæg A nr. 19.

b. »Benite Fibantz (!) Scriverers F.«, mærke på forsvunden kvindestol i S. Olai kirke (V). Hvis F. står for filia, må det dreje sig om en ellers ukendt datter af Frantz Lauritzen (skriver) (nr. 74 a); ellers er det hans hustru.

75. Oluf Nordmand bøsseskytte (sælger 26 sække, som han selv har syet) segl 27. marts 1616 (T). Antagelig identisk med den Oluf Nordmand bøsseimester, der nævnes 1597 (L).

76. Jacob Strachon handelsmand, segl 14. april 1648, graveret 1652 på korgitterbaluster i S. Olai nr. 22 (sammen med Else Adamsdatter) (DK 159). Han nævnes tidligst 1639 (C), og endnu 20. aug. 1655 (N).

77. Jochum Ludwig vagtmester på Kronborg, segl 29. juni 1648 og hvert år frem til 1658 (S).

78. Hans Christoffersen færgemand, segl 13. aug. 1650 (S). Sml. tillæg A nr. 49.

79. Christen Christensen vognmand, segl 27. nov. 1662 og jævnligt frem til 1666 (S); muligvis far eller bror til Anders Christensen Majoer vognmand, der benytter samme signet 25. juni 1664 (S). Sml. tillæg A nr. 3.

80. Jochum Hein brygger, segl 1. maj 1663 (B).

VIII

81. Saricke (?), tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Gericke drager begravet 18. juni 1568 (K).

82. Hans Kieruedt borgmester 1627, skifte 1655 (HS 8), segl 26. febr. 1610 (Q), 20. sept. 1613 (Y), 13. marts 1614 (T) og 12. maj 1619 (B).

83. Henrik Bubbet, segl 10. aug. 1618 som kirkeværg for S. Olai kirke (M). 1613 nævnes han som apoteker (T), og 1620 gifter hans enke Gertrud Jochumsdatter sig med apoteker Johannes Paludan (HS 200).

84 a. Holger Olufsen byfoged 1615, skifte 1630 (HS 28). Segl 19. dec. 1625 (B), og på forsvundet stolestade i S. Olai (V).

b. Jacob Holgersen borgmester 1667, død 7. dec. 1676, søn af Holger Olufsen (nr. 84 a) (HS 13). Bomærke på forsvunden gravsten i S. Olai kirke med hans og hustruen Margrete Jørgensdatter Seydels initialer samt årstallet 1670 (V) (DK 262). Sml. tillæg A nr. 41.

85. Peder Svendsen borgmester i flere perioder fra 1630, død 9. nov. 1646. Mærke og initialer på 2 forsvundne stolestader i S. Olai kirke, det ene med årstallet 1629 (V), segl 24. sept. 1646 (H). Bomærket minder slående om det, der er indhugget på bagsiden af den tidligere altertavle fra 1577 i Lunds domkirke, nu i Historiska Museet sammesteds, der også er forsynet med initialerne P. S. (Ch. Chr.), men yderligere forbindelse til Peder Svendsen synes dog ikke åbenbar.

86. »Margareta selig Lorentz Michelsohn 1636 (1650?)«, indskrift og bomærke på dørhammeren ved S. Marie kirkes hovedindgang (DK 419 f). Muligvis Margrethe Erdtmansdatter, enke efter toldskriver Lauritz Michelsen (vurdering (af boet?) 18. marts 1635) (HS 124).

87. Adtzer Nielsen brygger, segl 14. april 1648 (Q), graveret på korgitterbaluster i S. Olai kirke 1652 (DK 159), hvor han optræder sammen med Barabar (!) Erichsdatter, tegnet mærke 4. aug. 1654 (I), indhugget på gravsten i S. Marie over A. N. og Kirsten Lavritzdatter (DK 481, nr. 37).

88. Michel Meyer snedker, segl 20. marts 1654 (T) og 21. april 1666 (som oldermand) (F).

IX

89. Peder Lauritzen sognepræst til Tølløse kirke (ikke i Wi-bergs Præstehistorie), segl på brev af 20. dec. 1560, hvori han takker borgmester Henrik Mogensen for løfte om at indtage ham i Helsingør hospital (B).

90 a. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
b. Trued Jensen færgemand, tegnet mærke 13. febr. 1674 (J). Sml. nr. 9.

91. Hans Pedersen tingskriver ved Kronborg birketing, segl 21. maj 1631 (T).

92. Marchus Marchussen tingskriver ved Kronborg birketing, segl 25. april 1635 og 1642 (T).

93. Lauritz Jensen færgemand, segl 2. juni 1651, 1660, 1661, 1663 og 1667 (S).

X: Ingen.

Initialformer

94. Stempel på digel af groft, uglaseret stentøj o. 1600, fundet ved nedrivning og ombygning af »Hotel Øresund« i Stengade i en kule tæt ved ejendommens port, nu i NM (D 5621 a).

95. Bartel Snøckell, segl 14. maj 1604 som kæmner (N).

96. Johan Krafft købmand, segl 18. maj 1608 og 26. febr. 1610 (Q). Nævnt 1600–1619 (C).

97. Jørgen Henriksen kræmmer, segl 5. april 1625 (T).

98. Johan Engelbritsen hatstofferer, segl 19. dec. 1625 som forordnet tinghører (B).

99. Morten Hecker, segl 9. jan. 1626 (B). Nævnt som brygger 1607–1630 (C).

100. Niels Poulsen tingskriver ved Kronborg birketing, segl 14. april 1627 (T).

101. Hans Kolsøe (også Køldtzer m. fl. varianter) hjulmand på Kronborg, segl 20. april 1633 og hvert år frem til 1637 (T).

102. Niels Bendtsen Lund færgemand, segl 19. april 1634 (T).

103. (An)Tonis (Bartholo)Meusen urtegårdsmand i Lunde-
have, segl 13. april 1637 (T).

104. Jens brygger på Kronborg, segl med initialerne I. R. S. (antagelig for Jens Rasmussen) 12. aug. 1637 (T).

105. Christian Pottemager, tegnet mærke 10. okt. 1645 (T).

106. Bomærke med initialerne H. I. og årstallet 1645 på en forsvunden gravsten i S. Marie, antagelig for Hans Johansen garver, hvis enke Clara sælger gravstedet 1670 (DK 486).

107. Gregers Madsen brygger og handelsmand, segl 29. marts 1648 som kirkeværge for S. Olai kirke (M) og 14. april 1648 (Q), indhugget på forsvunden gravsten i S. Olai med persona-

lia: f. i Jylland, død 8. april 1665, 73 år gammel (V) (DK 261).

M

108. Jens Madsen vognmand, segl 11. sept. 1649 og 1651 (S), det sidste år kaldes han »af Falkenberg« og sælger brænde; det er muligvis to forskellige personer.

H

109. »Iürgen Iohans Kramer« (= Jørgen Johansen kræmmer?), graveret på korgitterbaluster nr. 20 i S. Olai kirke 1652 sammen med Abelge Jürgensdatter (DK 159).

A

110. Hans Jensen urtekræmmer, graveret på korgitterbaluster nr. 18 i S. Olai kirke 1652 sammen med Karene Jensdatter (DK 159).

K

111. »Johannes Mattheas Scotus« (= John Matthews?), graveret på korgitterbaluster nr. 23 i S. Olai 1652 sammen med »Hellena Arratt Scota« (DK 159).

M

112. David Melvin rådmand 1661, død 1671 (HS 47), graveret på korgitterbaluster nr. 5 i S. Olai kirke 1653 sammen med Sara Mutum (DK 158).

M

113. Mads Thomesen drager, besegler på sine medbrødres vegne (som oldermand?) 17. nov. 1655, 1656, 1657, 1661, 1662 og 1663 (S).

R

114. Hans Reinholtsen vognmand, segl 18. okt. 1657 (S). Måske bror til Axel Reinholtsen vognmand (nr. 483).

H

115. Henrik Henriksen Goische sognepræst ved S. Olai kirke, død 20. juli 1671, 52 år gammel (HS 68). Våbenskjoldets hjelmtegn på maleriet af ham i S. Olai kirke 1666 (DK 210 ff).

D

116. Henrik Didriksen rådmand 1682, f. 1637, d. 8. aug. 1711 (HS 51). Segl 1684, 1686, 1688 og 1690 (U).

R

117. Snittet på bagsiden af ndr. korgitter i S. Olai kirke.

B

118. Indhugget på gravsten med i øvrigt udslidt indskrift i S. Marie kirke (DK 484 nr. 51).

Andre

A

119. Svend Andersen, kæmner 1610, kirkevæрге 1627, død 25. juli 1627, 56 år gammel, g. m. Agatha Mortensdatter. Segl 26. febr. 1610, mærke på gravsten i S. Olai kirke (DK 254 f). Antagelig identisk med nr. 121.

- 4 120. Mattis Besche fisker på Kronborg, segl 29. juli 1611 (T).
- 4 121. Svend Andersen Kock (sælger tjære), segl 6. juni 1613 (T). Antagelig identisk med nr. 119.
- 4+ 122. Lauritz Pedersen vognmand, segl 27. april 1657 og 26. nov. 1661 (det sidste år kaldes han Lauritz Pallesen, måske en anden) (S). Sml. tillæg A nr. 54 b.

Kors

I: Ingen.

II

123. Bartel Berbom grovsmed, segl 28. april 1618 (T).

III

124 a. Oluf Saxsen rådmænd 1502–29 (HS 36), segl 7. dec. 1514, 4. dec. 1521 og 28. febr. 1528 (Y). Far til Jens og Andris Saxsen (nr. 126). Skifte 2. marts 1549 (D). Oluf Saxsens enke Gertrud lever endnu 1556 (C).

b. Hans Therning skomager, segl med initialerne H. N. 12. okt. 1571 (B), på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V), der eksisterede så sent som 1912 (Jørgen Olriks indberetning i NM). Han optræder i kæmnerregnskaberne 1562–78, og tager borgerskab 15. febr. 1563 (D); begravet 8. april 1578. Enken Beritte nævnes 1580 som gift med Anders Therning (nr. 168) (K).

125. Symen Prydtz, segl 26. dec. 1547 (Y) og 23. maj 1551 (A), tegnet mærke 1557 og 1559 (b).

126. Andris Saxsen rådmænd 1555, død 20. juli 1593 (HS 38), segl 13. dec. 1554 (P), tegnet mærke 1557 (C), 1557 og 1559 (b), segl 23. maj 1560 (Y), 1561 (A), 7. jan. 1582 (B), indskåret på to stolestader i S. Olai kirke, af hvilke det ene med årstallet 1583 er forsvundet (V), mens det andet, uden årstal, eksisterer (DK 181), segl 6. okt. 1585 (Y). Seglet fra 1582 har initialerne A. O., og iflg. tingbogen 1549 er han da også søn af Oluf Saxsen (nr. 124 a), og ikke af Jørgen Saxsen (nr. 452) som anført i HS. Efter kæmnerregnskaber og tingbøger synes han at have holdt herberg. (Bomærket er gengivet på hovedet i Laur. P. II, 14).

127. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

- † 128. Jens Henriksen, segl 7. maj 1582 (B).
- † 129. Gudmand Nielsen borgmester 1595, skifte 1615 (HS 5); mærke på forsvundet stol i S. Olai kirke (V).
- † 130. Hans Pedersen, segl 25. juni 1604 som kirkeværge for S. Olai kirke (Y). Antagelig rådmanden af dette navn (HS 44), nævnt 1609.
- † 131. Alhed Jørgensdatter Rywold (Niels Pedersen byskriverens (nr. 744) hustru) skifte 1652 (HS 48), segl med initialerne H(A?). I. 1. jan. 1616 (M).
- † 132. Donat Niemand skoleholder, skifte 1646 (HS 252), segl 9. jan. 1626 (B). Nævnt som skrædder fra 1616 (C).
- † 133. Anders Olsen murmester, segl 29. april 1652 og 1653 (T).
- † 134. Rolof Petersen kgl. skibskaptajn, f. på Møn 14. maj 1616, d. 26. sept. 1687 (g. m. Christina Stævlins, f. i Pommeren »zu Gribswold« 1. sept. 1612, d. dec. 1698) (se epitaf i Holmens kirke, DK København by II, 1960–65, p. 129). Graveret i første felt af tværdelt skjold (i andet en svane) på korgitterbaluster nr. 15 i S. Olai kirke 1652 (DK 158).
- † 135. Niels Hansen borgmester 1651–60, g. m. Karen Jonasdatter Charisia (HS 11). Graveret på korgitterbaluster nr. 31 og 32 i S. Olai kirke 1652 (DK 160). Sml. nr. 136.
- † 136. Niels Hansen borgmester (se nr. 135), reliefskåret over de to indgange til fontelukkelsen i S. Olai kirke 1655 (DK 164f).
- † 137. Carnelius savskærer, tegnet mærke 20. april 1656 (T).
- † 138. Poul Madsen, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke, uden år (V).

IV

- † 139. Peder Brun rådmand (HS 36), segl 7. dec. 1514 (Y).
- † 140. Mester Hans (Bruille) bardskær, (HS 181). Tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Nævnt til 1563 og atter fra 1568 (C). 8. marts 1568 søger han borgerskab efter nogle år i Landskrone, og 6. dec. 1574 vil han flytte til Varberg (D).

141. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

142. Richardus Wedderburn købmand, g. m. Mette Jacobsdatter (se nr. 71 a), indvandret skotte, søn af Alexander og Isobel Wedderburne i Dundee (se *The Compt Buik of David Wedderburne Merchant of Dundee 1587–1630*, Edinburgh 1898, p. lxii, 19). Tingbogen nævner hans sønner David 1589 (nr. 739) og Tommis 1592. Han optræder i kærnerregnskaberne 1568–1600, hvorefter enken nævnes frem til 1608. Segl 16. juli 1579 (A), og 5. dec. 1589 (B).

143. Richardus Wedderburn (se nr. 142), segl 30. sept. 1591 (Y) og antagelig på en næsten udslidt gravsten i S. Olai kirke, hvor det meste af bomærket ses, samt af mandens initialer P. (=R?) . . . , og hustruens M. I. D. (DK 249 nr. 2).

144. Segl med initialerne P. L. brugt af en af de 18 beseglende smede 6. jan. 1592 (E), men på grund af gennemført uorden i beseglingen kan det ikke identificeres; ingen af smedene har disse for bogstaver.

145. Jacob Wulff bødker, segl 15. febr. 1611 og 1612 (T). Nævnes 1596–1630 (C).

146. Johan Hansen borgmester 1661, skifte 1668 (HS 12); indskåret på renæssancepulpiturets kronliste i S. Olai kirke (DK 187 f) med I. H. og 1620, graveret på korgitterbaluster nr. 57 i S. Olai kirke 1653 (DK 160), segl 10. jan. 1661 (R). Bomærket og navnet tyder på slægtskab med nr. 148 (brødre?).

147. Jens Nielsen Mønboe tømmermand, segl 17. april 1638 (T). Sml. nr. 741 og tillæg A nr. 45 a.

148. Hans Hansen borgmester 1669, død 18. aug. 1684 (HS 13); graveret på korgitterbaluster i S. Olai nr. 74 1652 (DK 161), segl 10. jan. 1661 (R). Se nr. 146.

149. Uden navn og år, på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V).

V

150. Knud Henckelsen rådmann (HS 36), segl 7. febr. 1513 (A), 7. dec. 1514 (Y), 4. dec. 1521 (Y), 12. juli 1540 (A) og 28. juli 1546 (Y). 1556 nævnes hans enke Anne (C).

151. Asgudt Mikkelsen rådmænd (HS 37), segl 28. juli 1546 og 14. maj 1548 (A). Død o. 1554.

152. Jørgen Maer borgmester 1578, skifte 1595 (HS 4); segl 9. sept. 1578 (B). Han kom til byen fra Simrishavn med sin hustru Margrete 1565 (D). Sml. nr. 439.

153. Claus Nielsen, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (v), uden år. Antagelig identisk med byfogden og rådmænd af dette navn (HS 26, skifte 1588), da en stol tilhørende ham nævnes ved en stolestadefordeling 1579. Sml. nr. 693, 694 og 715.

154. Flankeret af I. H., indskåret på stolestade i S. Olai kirke, tidligere med årstallet 1581 (v). (DK 180, nr. 19).

155. Flankeret af A. L. og 1593, det tilhørende kvindelige skjold med jesumonogram har samme årstal og initialerne K. R. D. Indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Muligvis byfoged Rasmus (ligeså ofte Asmus) Lange, skifte 1596, g. m. Karen Richardsdatter (HS 26). Deres søn, sognepræst Peder Lange ejer stolen 1628 (LA. Stiftsøvrighedens arkiv. Kirken, skolen og husarme 1628–42).

156 a. Berndt blytækker, segl med initialerne B. F. 25. juli 1611 (T). Antagelig identisk med den Berent von Campen blygeter, der er beskæftiget på Kronborg 1576 (Friis 297). 23. juli 1601 sluttes kontrakt med Bernt Funcke blytækker om arbejde på Frederiksborg (Kanc. Brevb.).

b. Claus Simensen, segl 9. jan. 1626 (B).

157. Eskil Poulsen tømmermand, segl 29. juni 1617, 1618 og 1621 (T). Antagelig identisk med nr. 278.

158 a. Peder Nielsen kalkslager, tegnet mærke 10. aug. 1621 (T).

b. Søren Jørgensen væver, segl 31. april 1627 og 1628 (T).

c. Paulus Nicolaus, indsnittet på bagsiden af sdr. korgitter i S. Olai kirke (DK 152f).

159. Jørgen Clausen tømmermand, segl 1. april 1631 (T).

160. Lauritz Pedersen arkelimester (på Kronborg), tegnet mærke 31. maj 1631 (T).

161. Jens Nielsen færgemand, tegnet mærke 1. juli 1641 (S) og 3. sept. 1652 (T).

162. Jens Pedersen smed, segl 28. april 1643 (S) og 25. nov. 1647 (B). Sml. nr. 500.

163. Torkild Pedersen færgemand, tegnet mærke 5. sept. 1679 (J).

164. Indskåret i forsvundet stolestade i S. Olai kirke, flankeret af L. E. og nedenunder: S. I., uden år (V).

165. Indsnittet i renæssancepulpiturets kronliste i S. Olai kirke (DK 187f).

VI

166 a. Våbenskjold indsat i et vindue i baggrunden af kalkmaleriet »den rige mands måltid« i Lazarussalen o. 1500 (afb. i Broby-Johansen: Den danske billedbibel. Kbh. 1948, p. 92). b. Oluf Jacobsen Lange 1616, indhugget på gravsten i S. Marie kirke (DK 474). Utvivlsomt en søn af Jochim (Jacob) Lange (nr. 364).

167. Anders Jepsen, Helsingørs sidste katolske sognepræst 1513–36 (HS 65), segl 25. nov. 1513 (N). Seglet er læderet, men kan antagelig suppleres som her vist.

168. Anders Olsen Therning, segl 26. marts 1582 (B). 1608 optræder han som skomagerlavets oldermænd (Q). Nævnt 1580–1619 (C). Omtalen 1619 er det eneste sted, hvor han også kaldes Olsen; hans segl bærer initialerne A. O.

169. Hans Stollt (Stolte, Stolle), segl 12. juni 1584 (Y), 22. juni 1684 (Q) og 26. sept. 1586 (Y). Måske den Hans Sthultte fra Rostock, der begravnes på S. Marie kirkegård 1587 (L). Sml. nr. 348.

170. Anders Olsen, segl 22. juni 1584 (Q).

171. Kort Klausen, segl 22. juni 1584 (Q). Nævnt som skomagernes oldermænd 4. aug. 1589 og må derfor være identisk med den Kort skomager, der får lov at bosætte sig i byen 1562. Den 13. marts 1592 skøder Cortt Clausen skomager og hans hustru Margrete Mikkelsdatter deres gård til hospitalet, hvori de indgiver sig (D).

172. Henrik Dreier smed, segl 6. jan. 1592 (E). Han kaldes kongens kleinsmed 24. marts 1576 (Kanc. Brevb.) og optræder 1560–92; i årene herefter Elline Henrik kleinsmeds (C).

- † 173. Peter Weider (Weyer) murmester, segl 12. juli 1617 (T). Sml. nr. 45 b.
- † 174. Yvert Pedersen kalkslager, tegnet mærke 20. febr. 1619 (T).
- † 175. Harmen Timessen, død 10. dec. 1644, gravstensfragment i klostrets Lazarussal (DK 480), tidligere i S. Marie kirke (X). Ikke bevaret er på samme sten et græsk kors med initialerne K. H. T. S. (nr. 502f).
- † 176. Ole Gudmandsen savskærer, tegnet mærke 20. april 1656 (T).

VII

- † 177. Willum Willumsen, g. m. Sidze Davidsdatter (se nr. 365 og 702), segl 24. marts 1599 (B). Hans fulde navn er efter kæmnerregnskaberne W. W. Forbus, og han er da antagelig søn af rådmand Willum Forbus i Helsingborg, der 15. juli 1560 benytter et næsten identisk bomærkesegl (A). Begravet 5. sept. 1602 (K); efter hans død nævnes enken Sidze Willums helt frem til 1630 (C).
- † 178. Peiter Suoger murmester, segl med initialerne P. I. S. 30. april 1639 og 1656 (T).

VIII

- † 179. Jens Klausen rådmand 1553–59 (HS 37), tegnet mærke 1557 og 1559 (b), segl 1561 (A).
- † 180. Børre Børresen 1600, indskåret på stolestade i S. Olai kirke (DK 181, nr. 24). Børre Børresen optræder 1593–1621 (C). Sml. nr. 181, og nr. 196.
- † 181. Børge Børgesen 1606 (se nr. 180 og nr. 196), på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V), segl 26. febr. 1610 (Q).
- † 182. Anders Steinhauwer murmester, tegnet mærke 7. nov. 1617 og 1618 (T).

IX

- † 183. Oluf Pedersen rådmand 1579, død 3. juli 1592 (HS 40). Indskåret på forsvundet stolestade med navn og 1579 (V) og på et andet, bevaret, med initialerne O. P. og 1581 (DK 180, nr. 20). Den nederste del af P'et har indtil for nylig været ud-

fyldt af kit, så at bogstavet fremtrådte som et D. Bomærke og navn synes at vise slægtskab med nr. 192 (sønnesøn?).

†

184. Peder Nielsen Køge, segl 9. juli 1579 (B).

†

185. Lauritz Mule begsyder, segl 31. dec. 1610 og 1611 (T). Sml nr. 187, 188 og 189. En Lauritz Jørgensen Mule optræder fra 1596 (C).

†

186. Niels Storck, tjenende på toldboden, segl 28. juli 1612 (T).

†

187. Lauritz Mule begsyder, segl 12. juli 1617 (T). Sml. nr. 185, 188 og 189.

†

188. Lauritz Mule begsyder, tegnet mærke 19. aug. 1617 (T). Sml. nr. 185, 187 og 189.

†

189. Lauritz Mule begsyder, segl 16. nov. 1619 og 1621 (T). Sml. nr. 185, 187 og 188.

†

190. Clemind Faion kandestøber, segl 30. april 1625 (T). Optræder jævnligt frem til 1639; han underskriver sig Faion, men kaldes Fabian (T).

†

191. Thomes Nielsen blegemand, segl 9. juli 1625 (T).

X

†

192. Oluf Pedersen, segl 17. marts 1485 (N). Se nr. 183.

†

193. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

†

194. I det sinistre skjold på gravsten i S. Marie kirke over sognepræsten samme sted Hermann Becker (Pistorius), død 16. sept. 1592, 50 år gammel, g. m. Margrethe Jacobsdatter von Sivullens (HS 84). Det dextre skjold viser en fugl på en kvist (DK 470, nr. 7). Det er uvist, om de heraldiske regler er overholdt i dette tilfælde; B'et i bomærket kunne tyde på, at det ikke er tilfældet, så at det tilhører manden.

Initialformer

†

195. Kalkmalet bomærke i midtskibets 4. fag fra øst, nordkappen i S. Olai kirke. Fra midten af 1500-tallet, antagelig malerens signatur (DK 113).

196. Børre Børresen købmand, segl 24. marts 1599 (B) og 18. maj 1608 (Q). Sml. nr. 180 og nr. 181.
197. Torben Olsen murmester, tegnet mærke 19. juni 1615 (T).
198. Robert Lorimer, segl 26. febr. 1618 (Y) og 5. febr. 1625 (M). Omtalt som skotte og krovært (Laur. P. I, 76 og 82). Nævnt 1605 – o. 1640 (C).

Andre

199. Villom Smed rådmand (HS 37), segl 12. juli 1540 (A). Optræder 11. dec. 1531 (A).
200. Peter Jacobsen (Jochumsen) kaldet von Femern, segl 12. okt. 1571 (B). Rodemester 1571 (D). Optræder i kæmnerregnskaberne 1570–90.
201. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
202. Peder Ibsen skræder, segl 20. nov. 1587 (Y) og 1. jan. 1616 (M).
203. Christen Mikkelsen baker, død 14. juli . . . ., på gravsten i S. Olai kirke fra 1600-tallet (DK 253, nr. 14). Nævnt 1609–1617 (C).
204. Anders Jensen bødker, tegnet mærke 22. dec. 1640 (T).
205. Bomærke i det dextre skjold på en gravsten o. 1600 i S. Marie kirke med sekundær indskrift over tolddirektør Stephan Kenckel, død 8. maj 1732. (DK 473, nr. 14).

Pil

- 206 a. Anders Olufsen, segl 1. sept. 1626 (B).
b. Anthoni Kiempe (sælger østers), tegnet mærke 29. maj 1641 (S).

I

207. Bomærke med initialerne I. P. D. på forsvunden gravsten i S. Marie kirke (X) (DK 488 nr. 11).

II

208. Nis Overskærer byfoged, nævnt 1496 (HS 25), segl 11. marts 1499 (N).

- 209 a. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
b. Folcker Janzen, på gravsten i S. Marie kirke. Hans hustru, Margreta bliver begravet her 1590 (DK 469 nr. 5). Nævnes 1584–1616 som en meget velhavende borger (C).
c. Joen Nielsen savskærer, segl 17. sept. 1610 (T).
d. Henrik Rantzou vognmand, segl 1. marts 1661 (S).

210. Albrit Jørgensen, segl 12. juni 1584 (Y), 22. juni 1584 (Q) og 5. dec. 1590 (B). Nævnes 1567–1608 (C).

211. Hans Davidsen pottemager, segl 1. aug. 1611 (T).

212. Ole Nielsen færgemand, segl 22. juni 1618 (T). Sml. nr. 316.

III

213. Palne (Andersen) Skræder rådmand, (HS 35), segl 17. marts 1485 (N) og 11. marts 1499 (N).

214. Mons skomager, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Nævnt frem til 1563, herefter optræder hans enke Marine (C).

215. Saxe Clemedsen (»Saxe på bjerget«), tegnet mærke 1557 (b). Nævnt 1548 i hospitalsregnskaberne og frem til 1565 i kænnerregnskaberne, herefter enken Anne Saxis.

216. »Johan Sussert« på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Antagelig fejllæsning for Johan Bussert, der optræder hyppigt i de forskellige regnskaber i perioden 1560–1570, og synes at have været købmand; begravet 14. april 1570 (K). Eller Johan Bubbet, der nævnes som vintapper 20. juli 1590 (Kanc. Brevb). Begravet 20. marts 1593 (K).

217. Mikkel Snøckell (Snøchill) byfoged, begravet 6. juli 1598 (HS 26); segl 24. juni 1581 (B) og 26. sept. 1586 (Y). Han nævnes tidligst 1568 (C).

218. Poul Poulsen, segl 7. jan. 1582 (B). Det er muligvis hans hustru, der nævnes (antagelig som enke) i 1585 (C).

219. Henrik Sommer, segl 22. juni 1584 (Q). Fik borgerskab 24. marts 1572, kom fra Schwerin (D). Begravet 14. juni 1594 (K). 10. okt. 1596 omtales Karine Pedersdatter, Henrik Sommers enke, søster til Peder Olsen (!) antagelig Peder Olsen Kortsen, nr. 220) (N).

220. Peder Kortsen, segl med initialerne P. O. 22. juni 1584 (Q) og 20. maj 1602 (kaldes Kersten Iversens (nr. 471) svoger) (A). Peder Olsen Kortsen nævnes 1582–1609 (C). Se nr. 219.

221. Niels Erlandsen stembrolægger, segl 15. maj 1619, 1620 og 1621 (T). Sml. nr. 224 b og 503 b.

222. Rasmus Bødker skipper, segl med initialerne R. H. S. 8. sept. 1629 (T), mærke på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V) (DK 182, nr. 10).

223. Jeronimus Campert (Kampratt) pottemager, tegnet mærke 30. april 1631 (T). Sml. nr. 283 og 340. Desuden fører han 1627 et våben, hvori indgår en kalk eller vase (T).

224 a. Frederik Pedersen rebslager, segl 18. okt. 1632 (T).
b. Niels Erlandsen brolægger, segl 19. nov. 1634, 1637, 1653, 1655 og 1656 (T) samt 21. juni 1643 (S). Sml. nr. 221 og 503 b.

225. Jens Mortensen, segl 14. april 1648 og 7. juni 1650 (Q), graveret på korgitterbaluster nr. 71 i S. Olai kirke 1652 sammen med Maren Sørensdatter (DK 161).

226. Jens Lauritzen vognmand, segl med initialerne I. L. 18. sept. 1649 og 1657 (S). 24. dec. 1656 benyttes samme signet af Jens Richertsen vognmand (S).

227. Niels Poulsen fisker, tegnet mærke 12. dec. 1673 (J).

IV

228. Oluf Andersen rådmand, nævnt 1496 (HS 35), segl 17. marts 1485 (N).

229 a. David Lucht (Lufft) tolder 1623, død 23. jan. 1635 (HS 118). Segl som toldskriver 31. marts 1620 (T).

b. Jens Jørgensen tømmermand, segl 25. nov. 1630, 1633 og 1635 samt tegnet mærke 20. aug. 1637 (T). Sml. nr. 342.

230. Johan Kruse rådmand 1652 (HS 46), mærke på forsvundet stolestade 1628 i S. Olai kirke (V), graveret på korgitterbaluster nr. 37 i S. Olai kirke 1652 sammen med Anna Stefensdatter (DK 160), segl 10. jan. 1661 (R).

V

231. Jens Andersen tømmermand, segl 18. nov. 1596 (B).

232. Niels Jørgensen trommeslager på Kronborg, segl 1. nov. 1623 (T).

233. Rasmus Mortensen tørveskærer, tegnet mærke 10. sept. 1635 (T).

234. Per Jensen arkelitømmermand (hjulmand) på Kronborg, segl 30. april 1637, 1638, 1655 og 1656 (T). Sml. nr. 263, 479 og 707.

235. Gallas Clausen rådmand 1662, skifte 1669 (HS 48), segl 7. juni 1650 (Q). Sml. nr. 236 og 360.

236. Gallas Clausen, graveret på korgitterbaluster nr. 19 i S. Olai kirke 1652 (DK 159). Sml. nr. 235 og 360.

237. Bendt Poulsen, tegnet mærke 4. april 1690 (J).

238. Snittet i renæssancepulpiturets kronliste i S. Olai kirke (DK 187f).

VI

239. Mauritz Hansen byskriver 1559–61 (HS 59), segl 27. juni 1562 (B).

240. Frantz Lauritzen slotsskriver, borgmester (se nr. 74 a og tillæg A nr. 19), segl 9. sept. 1578 (B), støbt mærke 1580 på

sølvkande skænket til Laxmandssalens alter (DK 529f) (se E. Lassen: Dansk sølv, København 1964, p. 51).

241. Peder Nielsen rebslager, segl 30. april 1618 (T).

VII

242. Selche Trann, »voldmester ved det nye værk, som blev gjort ved Kronborg«, segl 30. april 1629 (T).

243. Wedse skomager, tegnet mærke med initialerne V. A. S. 12. sept. 1637 (T).

244. Anders Laursen brygger, graveret på korgitterbaluster nr. 4 i S. Olai kirke 1653 sammen med Maren Pedersdatter (DK 158). Sml. nr. 245.

245. Anders Lorensen brygger, segl 25. maj 1661 (T). Sml. nr. 244.

VIII

246. Mester Jacob bardskær, svigerfar til Claus Bindorf (nr. 415) (HS 181, her sammenblandet med Mester Jacob Willumsen bardskær, nr. 61 a). Tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Død o. 1564, gift med Johanne (begravet 20. marts 1571 (K)).

247. Poul Thiisen apoteker og købmand, segl 13. okt. 1600 (N), 18. maj 1608 og 26. febr. 1610 (Q), nu udslidt mærke (X) på gravsten i S. Marie kirke over Paul Thiisen »von Alschlo aus Holsteen« død 6. juni 1625, 76 år gl. og hustru Katharina Pedersdatter (hans 2. hustru?) (DK 476, nr. 25). Han nævnes 1597 som svigersøn af Johan hattemager (nr. 407) (L), og er antagelig far til Mattis Poulsen (nr. 248). Se i øvrigt Friis 299 n. og Laur. P. II 266.

248. Mattis Poulsen, segl 26. febr. 1610 med omskrift: Matthias Pavli (Q). Navnet og bomærket gør det nærliggende at formode, at han er søn af Poul Thiisen (nr. 247). 1608 kaldes han urtekræmmer (C).

IX

249. Kalkmalet bomærke i S. Marie kirke, tredje fag fra øst på nordvæggen, o. 1460–75 (DK 340).

250. Mester Hans Schoning, segl 26. dec. 1547 (Y) og 25. maj 1560 (Y), begge med initialerne H. I. Tegnet mærke 1557

og 1559 (b). Han optræder i kæmnerregnskaberne til 1567, herefter hans enke Mette. 1579 siges det, at rådmænd Oluf Pedersen (nr. 183) har arvet Hans Schonings stol i kapellet i S. Olai kirke. 1563 nævnes Hans Skonning bøsseskytte på Ørekrog (D).

251. Per Nielsen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b).

252. Gert van Groningen (underskriver sig Gerth van Grongen) sten- og billedhugger. Segl med initialerne G. V. G. 26. dec. 1575 (S). Omtales som død 12. aug. 1577 (D).

253. Oluf Nielsen 1580, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V).

254. Hans Nielsen, segl 26. febr. 1610 (Q).

255. Tegnet mærke 24. juli 1616 for Christen Thammesen kalkslager og/eller Jacob Kalkslager; det fremgår ikke, hvem af dem bomærket tilhører (T).

256. Jacob Graboe (også Johan v. Graubo = Grabow?) tømmermand, segl med initialerne I. V. G. 9. sept. 1617. Nævnt 1620 (T).

257. Ernst Jørgensen brevdrager, tegnet mærke 8. sept. 1626 (T).

258. Peder Mogensen smed, segl 28. april 1643 (S).

259. Janus Janhi (!), snittet på bagsiden af ndr. korgitter i S. Olai kirke.

X: Ingen.

Initialformer

260. Mogens Panke (Mauris Panche) færgemand, segl 25. juli 1646 (S) og 28. april 1652 (T).

Andre

261. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

262. Jens Svendsen vognmand, tegnet mærke 23. juli 1642 (S).

263. Peder Jensen arkelitømmermand (hjulmand) på Kronborg, segl 23. jan. 1651 (T). Sml. nr. 234, 479 og 707.

264. Berendt Petersen (ejer en galiot), tegnet mærke 8. jan. 1677 (U). Sml. nr. 265, 266, 448 og 450.

265. Mærke med initialerne B. P. S. for handelsmand Berendt Petersen (HS 189) på forsvunden gravsten i S. Olai kirke (V) over hans kone Kirsten Gudmandsdatter, død 3. aug. 1677 (DK 262, nr. 16). Sml. nr. 264, 266, 448 og 450.

266. Berent Petersen (trolovet med Anne Christensdatter), tegnet mærke 1. marts 1683 (J). Sml. nr. 264, 265, 448 og 450.

Krog

I

267 a. Rasmus Madsen rådmænd (ikke i HS), segl 28. febr. 1528 (Y). Nævnt tidligst 4. dec. 1521 (Y).

b. Karine Rasmusses, tegnet mærke 1557 (b). Datter af tolder Peder Hansen (Lilliefeld) (Danmarks Adels Aarbog 1955, II p. 19–25). Enke efter nr. 167 a Rasmus Madsen. Ved sin død 1571 efterlod hun seks kalke med diske og nogle bøger »hvilke gråmunkene havde antvordet hende i gemme og forvaring« (Laur. P. II 191, DK 144 og 537). Sml. nr. 271 b. Begravelsen på S. Olai kirkegård bekostedes af hendes sønnebørns stedfar, renteskriver Niels Pedersen i København (K, D).

268. Jørgen Nielsen Vigh, rådmænd 1562, død 1. marts 1564 (HS 39). Tegnet mærke 1557 (b).

269. Jørgen Hansen (Lilliefeld), tegnet mærke 1557 (b). Begravet 18. dec. 1594 (K), skifte 4. april 1598. Enken Thure Jørgen Hansens begravedes 30. sept. 1598 (K). Deres søn Valter Jørgensen var Kgl. Majestæts tolk (se Heraldisk Tidsskrift hefte 16, oktober 1967).

270. Anne Pedersdatter (Lilliefeld), enke efter Mogens Jensen (Rosenvinge) borgmester 1517 (HS 2), tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Anne Mogenses optræder frem til 1563 (C).

271 a. Jens Mogensen (Rosenvinge) tolder og rådmænd, søn af Mogens Jensen (Rosenvinge) (se nr. 270), svigerfar til Hans Nielsen (nr. 3) og Jacob Hansen (nr. 71 a), synes død 1564 (HS 37). Tegnet mærke 1557 og 1559 (b).

b. Karine Rasmusses (se nr. 267 b), tegnet mærke 1559 (b), antagelig ved en fejl.

272. Henrik Mogensen (Rosenvinge) tolder og borgmester, søn af Mogens Jensen (Rosenvinge) (se nr. 270), far til Villum Henriksen (Rosenvinge) (nr. 273), svigerfar til Anders Hess (nr. 304), død 1583 (HS 3). Tegnet mærke 1557 og 1559 (b).

Både han og broderen fører som segl Rosenvinge-våben. Sml. nr. 405.

273. Villum Henriksen (Rosenvinge), søn af Henrik Mogens (Rosenvinge) (nr. 272), død 1608 (HS 3, Danmarks Adels Aarbog 1955, II p. 30). Segl 5. aug. 1567 (RA. Egeskabene 25. C 3. Domme, tingsvidner, forpligtelser og forligelser).

274. Tegnet mærke 8. sept. 1567 på gods tilhørende »Hanns gordh Manndt« (D).

275. Anders Hansen smed, segl 1. okt. 1591 (uden navn) (A), 6. jan. 1592 (E) og 8. nov. 1592 (A). Anders smed optræder 1571–1606 (C).

276. Arent Benen, segl 26. febr. 1610 (Q).

277. Henrik Brockmand kandestøber, segl 6. april 1612 (T). Sml. nr. 725.

278. Eskil tømmermand, tegnet mærke 28. april 1616 (T). Muligvis identisk med Eskil Poulsen tømmermand (nr. 157).

279. Henrik Pantzenhagen (Pensenhagenn, Bandtssehorgen) rendeborer, tegnet mærke 6. aug. 1632 (T). Sml. nr. 319 og 382.

280. Jacob Samsing færgemand, segl med initialerne I. I. 15. juni 1634 (T).

281. Berent Husenn færgemand, segl 24. dec. 1650 (S).

II

282. Thønнис Poulsen skræder og soldat på Kronborg, segl 3. april 1620 (T).

283. Jeronimus Campert (Kampratt, Kempert) pottemager, segl 1630, 1632, 1634 og 1635 (T). Sml. nr. 223 og 340.

III

284. Teglstempel på murværk fra sidste halvdel af 1400-tallet, i S. Olai kirkes sakristi (DK 97, afbildet p. 80, fig. 22.21), i S. Marie kirkes nordmur (DK 313) og på Kronborg (Krogen) (Ch. Chr.).

285. Jens Pedersen rådmand (HS 35), segl 17. marts 1485 og 11. marts 1499 (N).

286. Anders Wilkensen borgmester, nævnt 1495 og 1502 (HS 1), segl 11. marts 1499 (N).
287. Jon Børgesen rådmand, nævnt 1514 (HS 36), segl 4. dec. 1521 (Y).
288. Mester Hans (van Göttingen), tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Optræder 1556–1563 (C). Omtalt som »salig« 4. nov. 1563 (D).
289. Anders kræmmer, tegnet mærke 1557 (b). Han tager borgerskab 1. marts 1564. Se nr. 290.
290. Anders kræmmer, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Sml. nr. 289.
291. Mads Pedersen, tegnet mærke 1557 (b). Regnskabsfører for hospitalet 1552–55. Nævnt frem til 1562, herefter enken Ludtze Mattz Persens (C). Sml. nr. 292.
292. Mads Pedersen, tegnet mærke 1559 (b). Sml. nr. 291.
293. Aage Poulsen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Optræder frem til 1566 (C).
294. Dorothea Carneliusses, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 295. Nævnt frem til 1561 (C).
295. Dorothea Carneliusses, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Sml. nr. 294.
296. Jacob skræder, tegnet mærke 1557 (b). Jacob Skotte skræder nævnes 1556–58 (C).
297. Christoffer Clausen, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 298.
298. Tegnet mærke 1557 og 1559, uden navn men kan dog kun være Christoffer Clausens (b). Sml. nr. 297.
299. Hans falkefænger, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Optræder frem til 1566, herefter Grethe falkefængers (C).
300. Blasius, tegnet mærke 1557 (b). Blasius pottemager nævnes bl. a. i hospitalsregnskaberne 1546–60, til sidst som boende i S. Nicolai kloster. Sml. nr. 301. Optræder sidste gang 1563 (C). 11. jan. 1563 begærer Peyther pottemager sin bror Blasii pottemagers bolig i klostret (D).
301. Tegnet mærke 1557 og 1559 (b), uden navn, men kan dog kun være Blasius pottemagers. Sml. nr. 300.

11x

302. Jørgen guldsmed, tegnet mærke 1557 (b). 1549 nævnes Unge Jørgen guldsmed (Bøje 233). 23. juli 1565 giver Poul Plancke, hjemme til »Bistoch« og Pyther bødker på sin hustru Margretes vegne samt Hans Plancke guldsmed afkald på al arv efter deres bror Jørgen guldsmed (D). Sml. nr. 388 og 414.

11x

303 a. Evert Martssen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Optræder frem til 1566 (C).

b. Hans Saldtzman bælgmager (»pustemacher«), segl 1611, 1612, 1617 og 2. marts 1630 (T).

c. Jochum Jancke tømmermand, tegnet mærke 10. dec. 1618 (T).

d. Peder Christensen Holst tørveskærer, segl 12. dec. 1627 og 1628, tegnet mærke 1630 og 1631 (T). Antagelig identisk med nr. 303f.

e. Hans Lauritzen murmester, segl 8. nov. 1635 (T). Sml. nr. 659.

f. Peder Holl tørveskærer, tegnet mærke 30. april 1637 (T). Antagelig identisk med nr. 303d.

g. Hans Jensen, segl 22. febr. 1647 (B).

h. Anders Madsen færgemand, segl næsten hvert år i perioden 1652–1662 (S); signetet benyttes desuden af Anders Mikelsen vognmand 1655, Anders Mogensen færgemand 1656 og af Anders Jensen vognmand 1661 (T). Sml. nr. 383, 541 c og 542 c.

i. Oluf Olufsen, tegnet mærke 24. nov. 1676 (U).

j. Messingsignetring med initialerne T. C. Fundet ved havneanlæg i Helsingør, nu i N. M. (nr. 19768). Ringen, der kun synes at kunne passe et barns finger, har sekskantet seglfelt, der daterer den til 1600-tallet. Bomærket er her gengivet spejlvendt som et seglaftryk.

11x

304. Antagelig Anders Hess rådmand 1579, bror til Marcus Hess borgmester i Kbh., skifte 1605 (HS 41). Mærke på to forsvundne stolestader 1579 i S. Olai kirke (V), det ene flankeret af S.S. i et skjold, der igen flankeredes af A.H., det andet uden skjold med initialerne A.S.S. (H'et er åbenbart faldet ud i afskriften). Anders Hess ('enke) nævnes ved begge stole 1628.

11x

305. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

306. Niels Jensen skræder, segl 29. sept. 1581 (B).

307. Jens Holm rådmand 1594, svigerfar til David Wedderburn (nr. 739), død 12. aug. 1598 (HS 42). Segl 26. sept. 1586 (Y), 17. jan. 1592 (P) og 21. febr. 1592 (N), indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Optræder første gang 1578 (C).

308. Peder Nielsen, søn af afdøde Niels Pedersen (færgemand) (se nr. 645) og hans enke Elisabet Pedersdatter, segl 1. okt. 1591 (A).

309. Jens Poulsen savskærer, segl 16. nov. 1610 (T). Sml. nr. 310 b.

310 a. Ole Jørgensen savskærer, tegnet mærke 15. juni 1615 (T).

b. Jens Poulsen savskærer, tegnet mærke 21. juni 1615 (T). Sml. nr. 309.

c. Signatur for Oluf Nielsen og/eller Peder Andersen (sml. nr. 572) skipper, tegnet mærke 25. maj 1641 (S).

d. Niels Pedersen brolægger, segl 27. nov. 1649 og 1652–55 (T).

311. Hans Sørensen murmester, segl 5. sept. 1617, 1618, 1619, 1623 og 1632 (T).

312. Niels Olufsen stenbrolægger, segl 29. aug. 1617 og 1618 (T).

313. Rasmus Block murmester, segl med initialerne R. A. 27. sept. 1617 (T).

314. Karl Laursen savskærer, segl 12. aug. 1623 (T).

315. Hans Sandersen, segl 9. jan. 1626 (B).

316. Ole Nielsen færgemand, segl 29. juli 1626 (T). Sml. nr. 212.

317. Søren Hansen brevdrager, tegnet mærke 8. sept. 1626 (T).

318. Henrik Duncker kleinsmed, tegnet mærke 19. jan. 1629 (T).

319. Henrik Bandtssehorg (Pantzenhagen, Pensehagenn) rendeborer, tegnet mærke 11. juni 1632 (T). Sml. nr. 279 og 382.

320 a. Hans Schleemilch kleinsmed (?) på Kronborg, tegnet mærke 18. aug. 1632 (T).

b. Knud Andersen bager, segl 14. april 1648 (Q).

321 a. Peder Henriksen skibstømmermand, tegnet mærke 20. juli 1634 (T).

b. Indskåret mærke flankeret af P. A. på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V), sikkert for Poul Andersen brygger, der ejer stolen 1648.

c. Søren Christensen, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke, uden år (V).

322. Jacob Hamborg murmester, segl med initialerne I. H. 18. aug. 1636 (T). Muligvis identisk med Jacob Massman von Hamborg murmester. Tillæg B nr. 2.

323. Søren Pedersen skibstømmermand, tegnet mærke 30. april 1640 (T).

324. Oluf Andersen vognmand, tegnet mærke 30. sept. 1642 og 1643 (S).

325. Berent Willumsen (HS 147), segl 14. april 1648 og 7. juni 1650 (Q), graveret spejlvendt i det sinistre felt af delt skjold (i dextre: halv flakt ørn) på korgitterbaluster nr. 27 i S. Olai kirke 1653 sammen med hustruen Tielcke Dirksdatter (DK 159).

326. Claus Clausen (se nr. 30), segl 14. april 1648 og 7. juni 1650 (kaldes her fejlagtigt Claus Thommissen) (Q), graveret på korgitterbaluster nr. 11 i S. Olai kirke 1652 sammen med hustruen Sille Hansdatter (DK 158).

327. David von der Heide, svigersøn af Peder Nielsen brygger (Tillæg A, nr. 82) (HS 149); segl 7. juni 1650 (Q).

328 a. Niels Jostsen, segl 7. juni 1650 (Q).

b. Oluf Christoffersen, tegnet mærke 31. dec. 1678 (J).

329. Lambert Ebbesen toldskriver 1661, f. 29. sept. 1620, d. 29. sept. 1677 (HS 129). Graveret på korgitterbaluster nr. 75 i S. Olai kirke 1652 sammen med hustruen Alhed Johansdatter (DK 161).

330. Hr. Erik Hansen kapellan ved S. Olai kirke, død 1658. Graveret på korgitterbaluster nr. 49 i S. Olai kirke 1652 sammen med hustruen Birgitta Olufsdatter (HS 78) (DK 160).

331. Herman Gerinck, graveret på korgitterbaluster nr. 63 i S. Olai kirke 1652 sammen med Chatrina Jacobsdatter (DK 161).

332. Peder Svendsen vognmand, segl 25. nov. 1653, 1657, 1658, 1664, 1665 og 1666 (S).

333. Lauritz Mortensen færgemand, tegnet mærke 20. april 1654 (T). Sml. nr. 334.

334. Lauritz Mortensen færgemand, segl 1657 (uden dato) (T). Sml. nr. 333.

IV

335. Jacob Skinger (skinder), tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Omtalt som »salig« 8. nov. 1563 (D).

336. Anders Pedersen snedker, segl 27. aug. 1587 (B).

337. Mogens Henriksen snedker, segl 20. sept. 1610 (T).

338. Hans Jensen kalkslager, tegnet mærke 10. juli 1623 (T).

339 a. Mikkel Pedersen, segl 9. jan. 1626 (B). Rimeligvis far til Hans Mikkelsen (nr. 339 b og 345).

b. Hans Mikkelsen handelsmand (HS 15, 49, 130), segl 14. april 1648 og 7. juni 1650 (Q). Rimeligvis søn af Mikkel Pedersen (nr. 339 a). Sml. nr. 345.

340. Hieronimus Kampratt pottemager, segl med initialerne G. K. R. 28. juli 1632, 1634 og 1636 (T). Sml. nr. 223 og 283.

341. Aage Bendtsen rebslager (en enkelt gang 1636 Aage Nielsen, antagelig ved en fejl), segl 18. okt. 1632, 1635, 1636 og hver år 1650–58 (T). Sml. tillæg A nr. 2.

342. Jens Jørgensen tømrer, bisidder, segl 24. aug. 1642 (B). Sml. nr. 229 b.

343. Niels Lesø færgemand, tegnet mærke 3. sept. 1642 (S). Sml. nr. 344 og 384.

344. Niels Lesø færgemand, tegnet mærke 29. juli 1643. Sml. nr. 343 og 384.

345. Hans Mikkelsen handelsmand (HS 15, 49, 130), graveret på korgitterbaluster nr. 62 i S. Olai kirke 1652 sammen med hustruen Bente Bjørnsdatter (DK 160f). Sml. nr. 339 a og b.

- 346. Joost Grønningh, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Jost Grønning optræder frem til 1561 i kæmnerregnskaberne, og kaldes her også Jost Klipping. 1563 nævnes hans enke Eles nuværende mand Henning Joensen (D).
- 347. Jens (Ipsen?) krogemager, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 363. Optræder frem til o. 1570 (C). Svigerfar til Thorluf Bagge (nr. 468, HS 39).
- 348. Hans Stolle (Stolte, Stollt) (se nr. 169), segl med initialerne H. K. 28. aug. 1581 (B).
- 349. Niels Madsen købmand, borgmester 1615–22, skifte 1639 (HS 6). Segl 18. maj 1608 (Q).
- 350 a. Peder maler, segl med initialerne P. S. M. 15. nov. 1612 (T).
b. Lauritz Madsen færgemand, tegnet mærke 3. sept. 1642 og 2. sept. 1643 (S).
c. Claus Fetingh »rottgitter«, tegnet mærke 20. marts 1647 (T). Sml. nr. 355 og 356.
- 351. Jens Mikkelsen brolægger, segl 17. juni 1617 (T).
- 352. Christoffer Olsen tørveskærer, segl 19. okt. 1626 (T).
- 353. Segl med initialerne A. I. som signatur på et dokument dateret august 1635 (B).
- 354. Peder Eskilsen færgemand, tegnet mærke 9. juli 1641 (S).
- 355. Claus Fetting, K.M. rotgiesser på Frederiksborg, senere i Helsingør, segl med initialerne C. F. T. flere gange i perioden 1641–57 (S). Sml. nr. 350 c og 356.
- 356. Samme, segl med initialerne K. F. flere gange i perioden 1642–57, og 10. febr. 1658 efter hans død 1. febr. for enken Kirstine sal. Claus Fetting (S). Han benytter sine to segl i flæng. Sml. desuden nr. 350 c.
- 357. Niels Jensen færgemand, tegnet mærke 31. marts 1642 (S).
- 358. Svend Engelbretsen (sælger tømmer), tegnet mærke 19. maj 1642 (S).

359. Rasmus Regelsen rådmænd 1648, f. 1605, død 23. dec. 1662 (HS 46). Segl 14. april 1648 (Q) og 10. jan. 1660 (R).
360. Gallas Clausen (se nr. 235 og 236), segl 10. jan. 1661 (R).

VI

361. Mester Mikkel Bosen, tegnet mærke (også spejlvendt) 1557 og 1559 (b). Nævnt tidligst 1549 (D). Optræder i kæmnerregnskaberne til 1565, hvorefter hans enke Marine nævnes frem til 1580.

362. Oluf Hillijvss (Helliesen, Hellesen = Helgesen?), tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Optræder i kæmnerregnskaberne frem til 1578, hvorefter hans enke Beritte nævnes. Nævnt som skrædernes oldermand 1562 (D).

363. Jens Ipsen krogemager, tegnet mærke 7. juni 1563 (D). Rimeligvis identisk med Jens krogemager (nr. 347).

364. Jacob (Jochim) Lange, segl 22. juni 1584 (Q), indskåret på to forsvundne stolestader i S. Olai kirke, det ene med navn og 1594, det andet med initialerne I. L.; reliefskåret på indskrifttavle 1605 over hans gård i Stengade (nuv. nr. 40). Han figurerer i kæmnerregnskaberne 1580–1609 som en ret velstående borger. Skifte 8. nov. 1609; antagelig far til Oluf Jacobsen Lange (nr. 166 b).

365. Henrik kræmmer, segl med initialerne H. V. D. brugt 9. sept. 1613 (T) af hans enke Sidse Davidsdatter (antagelig den samme Sidse Davidsdatter (datter af David Hansen slagter (nr. 610), der i HS p. 6 omtales som enke efter Willum Willumsen (nr. 177) og gift med Niels Gudmandsen, død 1611).

366. Segl med initialerne A. N. brugt 17. dec. 1618 af Laurs Nielsen færgemand (T). Han er muligvis identisk med nr. 454.
367. Peder Ebbesen færgemand, tegnet mærke 14. okt. 1623 (T.)

368. Søren Jensen (sælger gult vox), segl 4. okt. 1643 (S).

369. Christen Bentsen brygger, tegnet mærke 24. okt. 1679 (J).

VII

370. Andbjørn Svendsen (se Laur. P. II, 120), tegnet mærke 1557 og 1559 («Andbiørn») (b), indskåret på forsvundet sto-

lestade i S. Olai kirke uden navn og år (V). Han nævnes tidligst 1551 (D). 6. juli 1573 er der skifte efter ham, hvorunder nævnes hans enke Marine, hendes søn Peder Mogensen, og hendes svoger Albrit Jørgensen (nr. 210) (D).

371. Didrik Nymand (Nimand, Nieman, Neymandt) kældersvend, synes at holde herberg; segl 22. juni 1584 (Q), indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke uden år (V). Optræder 1567–1600 (C).

372. Søren Christensen Lessøe skipper på en af K. M. de store både, segl 3. april 1628 (T).

VIII

373. Rasmus Olsen, segl 13. dec. 1554 (A). Optræder til 1561, derefter enken Jehanne Rasmus Olsens til 1570 (C).

374. Hans Olsen, tegnet mærke 1557 (b). Optræder frem til 1587 (C). Sml. nr. 691.

375. Jens Ottsingh, tegnet mærke 1557 (b). Optræder til 1566, desuden nævnes 1576 en Jens Otsing skomager og 1596–1600 en Jens Otsing bager (C).

376. Tegnet uidentificeret mærke 1559 (b).

377. Hans Middentue, segl 12. okt. 1571 (B). Borgerskab 1. marts 1564 (D); begravet 15. aug. 1575 (K). Efter hans død nævnes enken Marine Middentues til o. 1580 (C).

378. Thomis Thruilsen (Tønnes Troelsen), segl 7. maj 1582, 18. nov. 1584, 27. aug. 1587 (B), 1. okt. 1591 og 8. nov. 1592 (A). Optræder 1575–92, derefter enken Anna Tønnes Truelsens (C).

379. Peder Poulsen, segl 7. juli 1595 som kæmner (N). Nævnt 1588–1600; 1603 optræder Anna Peder Poulsens (C).

380. Harmen Steenmeyer snedker, tegnet mærke 3. dec. 1617 (T).

381. Jacob Konne, segl 9. jan. 1626 (B).

382. Henrik Pensenhagenn (Pantzenhagen, Bandtssehorgen) rendeborer og tømmermand, segl med initialerne H. B. 24. okt. 1634, 1637 og 1638 (T). Sml. nr. 279 og 319.

- 383. Anders Madsen færgemand, tegnet mærke 22. juni 1643 (S). Sml. nr. 303 h, 541 c og 542 c.
 384. Niels Jensen Lesø færgemand, tegnet mærke 10. nov. 1647 (S). Sml. nr. 343 og 344.

IX

- 385. Peder Munck rådmænd (ikke i HS), segl 4. dec. 1521 og 28. febr. 1528 (Y). Nævnt senest 15. febr. 1529 (A).
 386. Marine Pouls, tegnet mærke 1557 (b). Hun må være identisk med Marine Poul teglmesters, der nævnes 1556 (C). Poul teglmester selv nævnes 1548 i hospitalsregnskaberne. De synes efter navn og bomærke at dømme at være forældre til Hans Poulsen (387).
 387. Hans Poulsen borgmester 1561, død 1564 (HS 3). Tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Segl 1561 (A). Antagelig søn af Poul teglmester (se nr. 386).
 388. Jørgen Guldsmid, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 302 og 414.
 389. Tegnet, uidentificeret mærke 1557 og 1559 (b).
 390. Anders Nielsen af Søborg (giver sig ind i Helsingør hospital), segl 11. nov. 1562 (B).
 391. Seglring af malm med initialerne A. O., fundet ved opmudring i Helsingørs havn, nu i NM (nr. 2972). Ringen, hvis bomærke her gengives spejlvendt som et seglaftryk, synes ved sin form (oval) at være fra 1500-tallet.
 392. Peter Carstensen rebslager, segl 24. april 1611 (T). Nævnes frem til 1620 (C).
 393. Samme, segl 30. april 1612 (T).
 394 a. Rasmus Nielsen K. M. bager på Kronborg, tegnet mærke 13. okt. 1612 (T).
 b. Jørgen Andersen murmester, tegnet mærke 24. juli 1616 (T).
 395. Lauritz Vendelboe færgemand, tegnet mærke 27. marts 1631 (T).
 396. Peder Poulsen byskriver 1634, død 11. aug. 1639 (HS 60). Segl 1637 (B).

397. Rasmus Nielsen færgemand, tegnet mærke 24. maj 1642 (S). Sml. nr. 533 b.

398. Dirich Christoffersen toldskriver, skifte 1656 (HS 128), segl 30. aug. 1642 (O).

399. Mads Nielsen, tegnet mærke 6. og 8. jan. 1675 (J).

400. Joen Ipsen færgemand, tegnet mærke ti gange i perioden 2. april 1675 – 1. febr. 1689 (J) samt 6. aug. 1684 (U).

X

401. Tegnet, uidentificeret mærke 1557 og 1559 (b).

Initialformer

402. Harmen Been bødker, segl 15. jan. 1625 (T).

403. Jochum Schult tømmermand, segl adskillige gange i perioden 1636–37 (T). Han bruger dog lige så ofte Kronborg-tømmermanden Jochum Quandts segl med vinkel og passer. Sml. tillæg B, nr. 12.

404. Niels Aagesen drejer, segl 14. juli 1651 (T).

Andre

405. Reliefskåret mærke med initialerne M. H. W. R. på forsvundet stolestade fra 1577 i S. Marie kirke tilhørende borgmester Henrik Mogensen (Rosenvinge) (se nr. 60 og 272), til hvem initialerne, forbyttet i afskriften eller på anden vis, muligvis hentyder (X).

406. Hans Pedersen, segl 7. juni 1650 (Q).

Andre med lodret hovedstav

I

407. Johan Henriksen »hudtmaker«, tegnet mærke 5. nov. 1594 (D). Johan hattemager optræder fra 1583 (C) og er rimeligvis far til Unge Johan hattemager (nr. 408). Hans begravelse i S. Marie kirke 6. dec. 1597 bekostes af hans svigersøn Poul Thisen (nr. 247) (L).

408. Jan Jansen (Johan Johansen) »hoedtmacker«, segl 26. febr. 1610 (Q), på en ham tilhørende sten i S. Marie kirke over Fru Emmike Jansdatter, død 19. maj 1623 (DK 475 f nr. 22), graveret på en messinglysekrone 1634 i S. Marie kirke til minde om Jan Jansen og Liesebet Wintracker (DK 448). (Unge) Johan hattemager, der optræder fra 1590 (C), er antagelig søn af Johan (Henriksen) hattemager (nr. 407). Af kvitteringer (leverer søm) fra ham selv og enken Liisebet sal. Johan hatstafferer ses det, at han er død mellem 28. marts og 5. april 1633 (T).

409. Jacob Hansen tømmermand, tegnet mærke 12. sept. 1616 (T). Sml. nr. 45 b.

410. Jens Jensen blegemand i (toldskriver) Berendt Fackes bleghave for Helsingør, segl 16. sept. 1620 (T).

411. Frantz Jensen tømmermand, tegnet mærke 25. nov. 1630 (T).

412. Indsnittet i forsiden på sdr. korgitter i S. Olai kirke (DK 152 ff). I det frie felt i midten ses initialerne I. W. og neden under mærket: S. B.

II: Ingen.

III

413. Lass Mortensen, segl 17. marts 1485 (N).

- 414. Jørgen guldsmed, tegnet mærke 1559 (b). Sml. nr. 302 og 388.
- 415. Claus Bindorp (Biendorp, Begendorf), indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V) sammen med et Jesu-monogram med initialerne A. I. D. for hustruen Anna, datter af Jacob bardskær (nr. 246) (HS 181). Optræder 1575–82 (C). Skifte 1585 (Olrik 7).
- 416. Ole Nielsen brolægger, segl 31. maj 1617, 1619, 1623 og 1634 (T). Sml. tillæg A nr. 71.
- 417. Niels Knudsen (sælger måtter), tegnet mærke 26. april 1627 (T).
- 418. Oluf Viersenn skipper, segl 18. juli 1628 (T).
- 419. Laurs Jørgensen savskærer, segl 4. juli 1630 (T).
- 420. Jan Jansen bager, tegnet mærke 29. nov. 1631 (H), segl med initialerne I. I. (brugt uretmæssigt af Lorentz Petersen bager (tillæg A nr. 54 a) 14. april 1648 (Q).
- 421. Jørgen Rasmussen Nieman overformynder, født 18. okt. 1620, død 14. aug. 1669. Segl 7. juni 1650 (Q), på forsvunden gravsten i S. Olai kirke over ham og hans svigerfar Gregers Madsen brygger (nr. 107) samt begges hustruer (V) (DK 261, nr. 13). Antagelig bror til Hans Rasmussen Nieman (nr. 461). Rasmus Nieman nævnes fra 1636 (C).
- 422. Udateret, uidentificeret mærke indskåret i forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V).

IV

- 423. Thomes Mikkelsen skipper på et af Sander Leyells skibe »Jacob«. Tegnet mærke 26. juli 1548 (D).
- 424. Jasper Matthiesen snedker på Kronborg, segl (gengivet i Laur. P. II, 240) 1. jan. 1576 (S) og 26. marts 1604 (F). Op-træder 1565–1607 (C). Far til Mogens Jespersen (nr. 426) (skifte 7. aug. 1607).
- 425. Didrik Reignertz, kaldet Didrik van Bremen, svoger til mester Thiil bartskær (nr. 44). Segl 29. sept. 1579 (B). Op-træder 1567–90 (C). Fra 6. marts 1609 eksisterer et skøde fra

Luttche Didriksen på hans moder Anne Tidkesdatter, afgangne Didrik v. Bremens enkes vegne (A).

426. Mogens Jespersen kræmmer, segl 26. febr. 1610 (Q). Søn af Jasper Matthiesen (nr. 424). Nævnt frem til 1619 (C).

427. Carnelus Petersen (Cornellius Peitersen) færgemand, segl 20. juni 1611, 1612 og 1613 (T).

428. Christen Meng, segl 9. jan. 1626 (B).

429. Rasmus Schoningh tømmermand, tegnet mærke 30. april 1628 (T).

430. Jørgen Baltzersen borgmester 1647, død 30. juli 1648 (HS 11). Segl 10. juli 1637 (G) og 6. nov. 1637 (B) som byfoged, 24. sept. 1646 som rådmand (H).

431. Indsnittet i bagsiden af sdr. korgitter i S. Olai kirke (DK 152 ff).

V

432 a. Jep Torstensen borgmester, nævnt 1507–29, far til rådmand Jens Ipsen (nr. 432 b) (HS 2). Segl 7. dec. 1514 (Y).

b. Jens Ipsen rådmand, søn af borgmester Jep Torstensen (nr. 432 a), død 1563 (HS 25). Segl 1561 (udateret) (A).

433. Albrit skræder, tegnet mærke 1557 (b). Albreth skotte skræder nævnes frem til 1578 (C). Han tager borgerskab 1. marts 1563 (D). Sml. nr. 434 og 435.

434. Albrit skræder, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 433 og 435.

435. Albrit skræder, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Sml. nr. 433 og 434.

436. Knud Henriksen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). 1. marts 1564 tager han borgerskab (D). Optræder frem til 1565 (C). Sml. nr. 437.

437. Samme, segl 2. febr. 1560 (B).

438. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

439. Jørgen Majer (Maer) borgmester (se nr. 152), indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke fra o. 1580 (V).

440. Johan Petersen Gosin (Jan Petersen Kussinn, Chussinn, Casin), død 5. aug. 1599 (L). Delvis udslidt mærke på grav-

sten over ham og hustruen Barbara Henriksdatter (død 23. aug. 1602) i S. Marie kirke (DK 473, nr. 15). Hollænder, fik borgerskab 21. jan. 1572 (D).

441. Jochim Blisatz (Bleisacks) 1604, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). 1628 ejedes stolen af (enken?) Ludze Chimbs. Han nævnes 1603–08 som »ølfører« (C). Skifte 28. april 1609.

442. Jens Nielsen, Kong. Maj. fisker ved Kronborg, segl flere gange i perioden 1617–19. 1618 kaldes han Jens Greffue, Kong. Maj. ålefisker (T).

443. Rasmus Pedersen skibstømmermand, tegnet mærke 15. maj 1623 (T).

444. Augustinus Jørgensen, segl med initialerne A. W. 9. jan. 1626 (B). Nævnt 1621–36 som skomager (C).

445. Christen savskærer, tegnet mærke 4. juli 1630 (T). Sml. tillæg A nr. 15.

446. Christen Poulsen bøsseskytte på Kronborg, segl 22. april 1636 (T).

447. Ole Bendtsen færgemand, segl 19. okt. 1648 (S).

448. Berendt Petersen styrmand, tegnet mærke 22. juni 1658 (I). Sml. nr. 264, 265, 266 og 450.

449. Johan Rader oldermand for snedkerlavet, tegnet mærke 29. sept. 1661 (F). 1627 (T) og 1653 (S) besegler han med krydsviis arrangeret vinkel, hammer og et tredje redskab. Nævnt tidligst 1620 (C). Sml. tillæg B nr. 11.

450. Berendt Petersen, tegnet mærke 3. maj 1678 (U). Sml. nr. 264, 265, 266 og 448.

451. Mærke flankeret af K. C. (som det tilsvarende kvindelige mærke ses et kranium med krydslagte knogler og initialerne M. I. D.) på forsvundet gravsten i S. Marie kirke, sekundært (?) anvendt af Matthæus Henriks(en) Kutsch kgl. konduktør på Kronborg, 1630–1701 (X) (DK 488 nr. 12).

VI

452. Jørgen Saxsen rådmand 1496 (HS 36), segl 7. dec. 1514 (Y). Se nr. 126.

453. Peder Hollænder, tegnet mærke 1557 og 1559 (b).

454. Lauritz Nielsen (syr sække), segl 29. juni 1611 (T). Sml. nr. 366.

455. Jørgen Jacobsen snedker, segl 8. sept. 1617, 1618 og 1620 (T). Sml. nr. 64.

VII

456. Peder Martensen skolemester 1565, død 30. aug. 1568 (HS 215). Segl 31. okt. 1567 (løst bilag i hospitalsregnskaberne).

457. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

458. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

459. Jørgen Poulsen, Kong. Maj. hjulmager, segl 12. juli 1584 (B).

460. Jacob Jacobsen skibstømmermand, tegnet mærke 30. april 1640 og 1641 (T).

461. Hans Rasmussen Nieman, g. m. Dorit, borgmester Jørgen Andersens datter 1657 (nr. 31 b), skifte 1667 (HS 11 og 50). Graveret mærke på korgitterbaluster nr. 21 i S. Olai kirke 1652 sammen med Maren Todesdatter, der vel er hans første hustru (DK 159). Nævnt som brygger 1630 (C). 1634 sælger han 14 læster kalk til Kronborg (T). Antagelig bror til Jørgen Rasmussen Nieman (nr. 421).

462. Jens Henriksen brygger, segl 25. maj 1661 (T). Antagelig den fra Kronborgs sammensværgelsen kendte Jens Henriksen.

VIII

463. Reliefskåret mærke flankeret af H. M. på forsvunden overligger over porten til gården Stengade 46, aftegnet 1897 af Chr. A. Jensen, der 1910 konstaterede overliggerens forsvinden (indberetning i NMs arkiv). Mærket er identificeret som tilhørende tolder Hans Mechelborg, død 1623 (HS 118) (Laur. P. I, 451). Boesen har til overliggerens indskrift tilføjeisen: 1610. Mærket er muligvis en forenkling af Mechelborgs seglmærke: et træ med et bølget skriftbånd på tværs (T 1620).

464. Evert Ganth bager, segl 29. april 1612 (T).

465. Peder hjulmand, tegnet mærke 21. juli 1646 (T).

466. Palle Mikkelsen vognmand, segl med initialerne P. M. S. 7. juli 1656 og 1657. Samme signet bruges 1657 af færgemand Peder Mikkelsen og af færgemand Anders Lauritzen (sml. nr. 710) (S).

IX

467. Mads Andersen borgmester, nævnt 1492 og senest 12. aug. 1502 (HS 1). Segl 6. aug. 1495 (P), 11. jan. 1496 (Y) og 11. marts 1499 (N).

468. Thorluf Olsen Bagge rådmand 1565, svigersøn af Jens Krogemager (nr. 347 og 363), flytter til Fyn 1569 (HS 39). Tegnet mærke 1557 og 1559 (b).

469. Hans væver, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Nævnes frem til 1586 (C).

470. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

471. Kersten Iversen skomager, segl 2. aug. 1602 (A). Nævnt som svoger til Peder Kortsen (nr. 220) 20. maj 1602 (A). Karsten skomager nævnes 1589–1606 (C).

472. Casper (Carsten) Flensborg tømmermand, segl 14. aug. 1610 og 1612. Dette sidste år benyttes signetet desuden af Carsten Meckelborig tømmermand (den samme?) (T).

473. (Unge) Niels Nielsen rebslager, segl 27. sept. 1612, 1613, 1616, 1619, 1620, 1631, 1632 og 1635 (T). Nævnt tidligst 1600 (C).

474. Anders (Lauritzen) tømmermand, tegnet mærke 12. juli 1615 (T). Sml. nr. 475 og 480.

475. Samme, tegnet mærke 26. nov. 1617 (T). Sml. nr. 474 og 480.

476. Anders Bendtsen murmester, tegnet mærke 21. juni 1617. Samme år benytter han et segl med en murhammer som mærke (T). Sml. tillæg B nr. 4.

477. Claus Horn tømmermand, segl med initialerne C. F. H. 10. dec. 1618 (T). Sml. nr. 704.

- 478. Lauritz Jensen murmestersvend, segl 27. sept. 1619 (T).
- 479. Peder Jensen hjulmand, segl hvert år i perioden 1620–31 (T). Sml. nr. 234, 263 og 707. 1629–30 benyttes signetet desuden af Jørgen Thomsen hjulmand (T).
- 480. Anders Lauritzen tømmermand, segl 5. juni 1621 (T). Sml. nr. 474 og 475.
- 481. Niels Sørensen bager, tegnet mærke 29. nov. 1631 (H).
- 482. Hans Jensen færgemand, segl med initialerne H. I. S. hvert år i perioden 1642–52 (S) (T). Muligvis identisk med nr. 13 og givetvis med nr. 68 og 485. Samme signet benyttes 14. april 1649 af Haagen Jensen af Bådsted, 19. juli 1649 af Hans Jørgensen vognmand og 14. okt. 1652 af Henrik Iversen af Hastensund. Endelig benyttes samme mærke (men ikke samme signet) af Hans Pedersen færgemand i København (T).
- 483. Axel Reinholtsen vognmand, segl 6. okt. 1646, 1649 og 1650 (S). Muligvis bror til vognmand Hans Reinholtsen (nr. 114).
- 484. Anders Jürgensen Stolpe, søn af afdøde skomager Jürgen Stolpe og dennes enke Magdalene. Segl 13. okt. 1651 (A). 16. sept. 1637 lejer magistraten et jordstykke til Malene Franckesdatter, skomager Jørgen Stolpes efterleverske (A).
- 485. Hans Jensen færgemand (se nr. 482), segl 18. marts 1661, 1622 og 1663 (S).
- 486. Oluf Pedersen, tegnet mærke 25. juni 1675 (J).
- 487. Jens Bentsen, tegnet mærket 13. dec. 1678 (J).
- 488. Jens Hansen færgemand, tegnet mærke 19. april 1690 (J).

X

- 489. Jørgen skomager, segl med initialerne I. L. 12. okt. 1571 (B).
- 490. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

Initialformer

491. Hans Sziris, segl 22. juni 1584 (Q). Svigersøn af Tiil bartsvær (nr. 44) (HS 184), skifte 1597 (Olrik 184). Optræder fra 1571 (C).

492. Arved Tordsen murmester, segl 19. april 1654 (T).

493. Jeremias blegemand, segl 23. juli 1657 (T).

Andre

494. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

495. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

496. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

497. Mærke med initialerne I. C. C. og datoen 18. dec. 1613 og nr. 702 som det tilsvarende kvindelige mærke. Initialerne svarer dog ikke til nogen af Citze Willums' 3 mænd. På dør-overligger fra Bramstræde 4, i Nationalmuseet siden 1898, da huset blev nedrevet i forbindelse med strædets udvidelse (indberetning fra C. A. Jensen 1910 i NM).

498. Christen Brodersen slagter, segl 12. febr. 1614 (T). Nævnt 1584–1625 (C). Antagelig far til Broer slagter (nr. 657).

499. Mads Sørensen kalkslager, segl 30. juli 1618 og 1624 (som murmester) (T).

500. Mærke flankeret af I. P. indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Den pågældende stol ejes 1648 af Jens Pedersen smed. Sml. nr. 162.

501. Peder Rasmussen vognmand, segl 25. april 1661 (S).

Græsk kors

- 502 a. Hans bødker, tegnet mærke 1557 (b). Nævnt frem til 1574 (C). Sml. nr. 695.
- b. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
- c. Palne Hansen Keibren tømmermand, segl 25. nov. 1630, 30. april 1642 (T) og 24. aug. 1642 (B).
- d. Thønnis Thønnissøn bager, tegnet mærke 29. nov. 1631 (H).
- e. Rasmus Andersen Braad skriver på Kronborg, segl 21. maj 1636 (T).
- f. Mærke omgivet af initialerne K. H. T. S. på den forsvundne del af den fragmentarisk bevarede sten over Harmen Timesen (død 10. dec. 1644, nr. 175), rimeligvis for dennes hustru (X).
- g. Mærke omgivet af følgende initialgrupper: O. I. S., L. I. S., I. H. S. samt årstallet 1677. Indsnittet på forsiden af sdr. korgitter i S. Olai kirke.

Hagekors

503 a. Lourents Bartholomeus, kaldet Klocke, segl med initialer L. L. 26. marts 1582 (B). Antagelig identisk med den Lauritz Klochow (Laurentz Klocke) hjulmand, der omtales 1581–96 (C). Den 3. nov. 1598 »Beschreffuis Lauritz Klochers (Klokous) godtz, som er Henngt for Rodtschyldt« (LA. Skifteprotokol 1592–98, fol. 734 a).

b. Niels Erlandsen brolægger, segl 24. sept. 1618 (T). Sml. nr. 221 og 224 b.

504 a. Lukas Olsen (sælger lærred), segl 24. juli 1611 (T).

b. Peder Pedersen slagter, segl 5. aug. 1613 (T).

c. Ib (?) Ibsen vognmand, segl 28. juli 1662 (S).

d. Bendt Andersen vognmand, segl 9. sept. 1665 (S).

505. Jens Knudsen slagter, segl 9. jan. 1612 (T).

506. Anders Pedersen jollemand, tegnet mærke 16. nov. 1641 (S). Antagelig identisk med nr. 507.

507. Anders Grand jollemand, tegnet mærke 1. juli 1643 (S). Antagelig identisk med nr. 506.

508 a. Anders Andersen brygger, tegnet mærke 6. juni 1673, 30. jan. 1674, 31. jan. og 29. juli 1679 (J).

b. Gunder Andersen, tegnet mærke 17. okt. 1679 (J).

Andreaskors

509. Niels Olsen (Nicolaus Olavi) rådmænd (ikke i HS), død 1. juni 1498. Ret udslidt mærke på gravsten i S. Marie kirke over ham og hustruen Dorothea Ol...døter (DK 468 nr. 1).

510. Malet bomærke yderst i hver ende af fodstykkefeltet under S. Ninian-altertavlen tidligere i S. Olai kirke fra beg. af 1500-tallet; antagelig tilhørende David Thomesen borgmester, far til Hans Davidsen (nr. 513 a), svigerfar til Sander Leyell (nr. 514 a), nævnt sidste gang 4. dec. 1521 (HS 2). Optræder 24. okt. 1511 og 7. febr. 1513 på alterets vegne som forvalter af ejendomme, der skødes til det (A). (Se Heraldisk Tidsskrift II nr. 14, okt. 1966 p. 188–190, DK 131–140).

511 a. Christiern Pedersen borgmester (HS 2, angives her som værende i live 23. maj 1560, men omtales i det pågældende brev som »salig« (Y); han er antagelig død o. 1555, da Henrik Mogensen bliver borgmester). Segl 7. dec. 1514, 4. dec. 1521 (Y). Far til Anders Christiernsen (nr. 511 c). Sml. nr. 515.

b. Tegnet, anonymt mærke, tilhørende en klædehandler 1554 (D). Muligvis Anders Christiernsen (nr. 511 c).

c. Anders Christiernsen, søn af Christiern Pedersen (nr. 511 a), segl 23. maj 1560 (Y).

d. Jens Pedersen brygger »paa Sanden« (øst for byen), tegnet mærke 4. aug. 1654 (I).

e. Lauris Rasmussen brygger, segl 25. maj 1661 (T).

512. Peder Villumsen byfoged, død 29. okt. 1561 (HS 25), segl 28. febr. 1528 (Y) og 23. maj 1551 (A). Sml. nr. 518 a.

513 a. Hans Davidsen rådmænd, søn af David Thomesen (nr. 510), far til David Hansen (nr. 513 b) (HS 37). Segl 3. febr. 1541 (B) og 14. maj 1548 (Y). Død 1557, gravsten i S. Olai kirke (DK 250 nr. 3).

b. David Hansen tolder og rådmænd, søn af Hans Davidsen

(nr. 513 a), far til Hans og Christian Davidsen (nr. 542 b og 549). Omtalt som afdød 14. nov. 1597 (D) (iflg. HS død 1599!). Segl 15. maj og 26. juni 1566 (RA. Øresundstolden. Diverse dokumenter indtil 1660; gengivet i Laur. P. I, 61), reliefskåret på hans epitaf i S. Olai kirke o. 1597 (DK 236 f).
514 a. Sander Leyell borgmester og tolder, g. m. Eline, David Thomesens (nr. 510) datter, far til Hans, Frederik og David Leyell (nr. 514 b, 531 og 532), død 21. febr. 1560 (HS 2). Segl 28. juli 1546 (Y), tegnet mærke 1557 og 1559 (b), indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke med initialer (V).

b. Hans Leyell, søn af Sander Leyell (nr. 514 a), kannik i Roskilde, død 31. maj 1587 (HS 2). Segl 24. marts 1572 (Y).

515. Christiern Pedersen borgmester (se nr. 511 a), segl 28. juli 1546, 14. maj 1548 (Y) og 23. maj 1551 (A).

516. Hans Hoffmandh, segl 26. dec. 1547 (Y). Nævnt 1553 i hospitalsregnskaberne.

517. Mærke tegnet bagest i tingbogsbindet 1549–51.

518 a. Peder Villumsen byfoged (se nr. 512), tegnet mærke 1557 og 1559 (b), segl 1561 (A, uden dato).

b. Carl Thises tømmermand, segl 7. juni 1618 (T).

c. Bendt Jensen brolægger, tegnet mærke 30. april 1639 (T).

519. Anne Roluf Backers, tegnet mærke 1557 (b). Nævnes frem til 1587 (C). Sml. nr. 520.

520. Anne Roluf Backers, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 519.

521. Lange Sander, tegnet mærke 1557 (b).

522. Erik Munck, tegnet mærke 1557 (b). Nævnt frem til 1563 (C).

523. David Carnegie (Corneye, Carneyge), tegnet mærke 1557 og 1559 (b), reliefskåret på bevaret stolestade i S. Olai med initialer (DK 180 nr. 16, afbildet 181). Nævnt tidligst 1549 (hosp.rgsk.) 1555 giver han afkald på arv på sin salig hustru Anne Willum Forborsdatters vegne (D). 13. marts 1560 betales for hans gravsted i S. Olai kirke (K), og samme år giver enken Anne Davids 40 mark til de arme i Helliggejst-

hus efter sal. David Carneyes død (hosp. rgsk.). 1565 nævnes hun som gift med Rasmus Hansen (nr. 72) (D).

524. Rasmus (Hansen) bager, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Nævnt frem til 1564 (C).

525. Hans Nickellssen (Nockellssen, Nuchillssen = Nicholson?) skinder, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Optræder frem til 1575, 1563 nævnes hustruen Lizebett (C).

526. Peder Jensen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b), segl 23. maj 1560 (Y). Nævnes frem til 1568, herefter enken Margrete.

527. Uidentificeret, tegnet mærke 1559 (b).

528. Uidentificeret, tegnet mærke 1559 (b). Placeringen i boksfortegnelse rækkefølge, der ret nøje følger det samtidige skattemandtals, kunne tyde på, at ejeren er Frantz (Knudsen) bager, der nævnes frem til 1574, herefter enken Boild (C). Skifte 23. april 1588.

529. Tomes bager, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Nævnt frem til 1564 (C). Sml. nr. 530.

530. Thomes Albritzen bager, segl 2. febr. 1560 (B). Sml. nr. 529.

531. Frederik Leyell borgmester og tolder, f. 1536 som søn af Sander Leyell (nr. 514 a), død 13. marts 1601 (HS 4 f). Segl 15. maj og 25. juni 1566 (RA. Øresundstolden. Diverse dokumenter indtil 1660; gengivet i Laur. P. I, 61) og 12. juli 1584 (B).

532. David Leyell rådmand 1579, søn af Sander Leyell (nr. 514 a), far til Poul Leyell (nr. 548), skifte 1589 (HS 41). Segl 24. marts 1572, 26. marts 1572 og 4. maj 1573 (Y).

533 a. Sal. Søren skomagere mærke, brugt 20. juli 1573 af hans datter Anne Sørensdatter tjenende grev Peder Brahe i Sverige (hun sælger sin arvede jord i Sudergaden) (D).

b. Rasmus Nielsen færgemand, segl 28. juli 1646, 1648, 1649, 1652, 1653 (S). Sml. nr. 397.

534 a. Indskåret mærke med initialerne M. N. og årstallet 1579 på to forsvundne stolestader i S. Olai kirke (V), antagelig for Morten Nielsen byskriver, rådmand 1579 (HS 41), der dette år køber en stol her.

b. Adtzer Christensen kalkslager, segl 15. sept. 1617 (T).

535. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

536. Rasmus Szønnesen (Flensborg), segl 24. juni 1581 (B), 22. juni 1584 (Q) og 3. juni 1590 (B). 1569 sælger han malt til hospitalet. Begravet i S. Olai kirke 9. nov. 1593 (K). Efter hans død nævnes enken Roluffken (C). Sml. nr. 609.

537. Indskåret mærke med initialerne N. M. og årstallet 1581 på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V).

538. Svend Poulsen, segl 12. aug. 1584 (B).

539. Jesper Tøgersen, g. m. Gundel Tygesdatter, segl 26. sept. 1586 (Y). Nævnes 1571–1599 som Jesper Tøgersen Grøn (C).

540. Hans Kock, segl 27. aug. 1587 (B).

541 a. Hyge Lutiens (Høyge Luteke), g. m. Trine Jacobsdatter (død 5. nov. 1597, 59 år gl.), svigerfar til Willem Hybens (nr. 59 b), død 7. sept. 1589, 54 år gl. Indhugget på både hans egen og svigersønnens gravsten i S. Marie kirke (DK 471–72 nr. 9 og 11). Han optræder fra 1574 som byens største skatteyder (C), men synes dog allerede at være i byen 1563, da hans navn er indblandet i en retssag (D). Hans søn Luteke Høigen nævnes 1583 (D).

b. Jens Nielsen bødker på Kronborg, segl hvert år 1628–37, 1650 og 1658 (T).

c. Anders Madsen færgemand, segl 13. maj 1634 (T), 1646 og 1649, tegnet mærke 1647 (S). Sml. nr. 303 h, 383 og 542 c.

542 a. Peder skomager, segl med initialerne P. R. 5. dec. 1590 (B).

b. Hans Davidsen rådmand 1597, søn af David Hansen (nr. 513 b), død 12. dec. 1609 (HS 43). Segl som kirkeværge for S. Olai kirke 15. dec. 1595 (N).

c. Anders Madsen (sælger kød og fisk), segl 20. april 1628 og 1629 (T). Sml. nr. 303 h, 383 og 541 c.

543. Laurens Frandsen, segl 5. dec. 1590 (B).

544. Poul Andersen arkeliskriver 1590, reliefskåret på dør-overligger til gården S. Olaigade 37, beskåret forneden (afbildet i Laur. P. 1, 451).

- 545 a. Peitter von Brunsvig grovsmed, segl med hestesko over bomærket og initialerne P. G. 6. jan. 1592 (E). Den 12. dec. 1594 nævnes Peder Grauenhorst grovsmed (D).
b. Peder Aalborg kalkslager, tegnet mærke 25. april 1618 (T). Peder Aalborg murmester nævnes fra o. 1590 (C). Sml. nr. 564.
- 546. Gert de Herckel (Harcke), begravet 14. juni 1598 (L). I 2. felt af et våbenskjold (i det første tre halvmåner i blå felt) på forsvundet epitaf i S. Marie kirke opsat af enken Anna sal. Gert de Herckels »andermahls Johan Hillings Haus-fraue« (død 2. maj 1604) (X) (DK 463 f).
- 547. Thørre Svendsen, segl 24. marts 1599 (B). Nævnt som fisker 1587–1625 (C).
- 548. Poul Leyell borgmester 1624, søn af David Leyell (nr. 532), død 21. dec. 1633 (HS 7). Indskåret på to forsvundne stolestader o. 1600 i S. Olai kirke (V).
- 549. Christian Davidsen borgmester 1622, søn af David Hansen (nr. 513 b), skifte 1659 (HS 7 f). Segl 14. marts 1608 (N), 8. maj 1608 og 26. febr. 1610 (Q).
- 550. Hans Smid, segl 26. febr. 1610 (Q). Sml. nr. 557.
- 551. Hans Kriide (Kridt) tømmermand, segl 8. marts 1611, 1615–20 og 1622 (T). Sml. nr. 562.
- 552. Anders Germandsen rebslager, segl med initialerne A. I. M. 1. okt. 1612 og 1615 (T).
- 553. Karl (Jensen) brolægger, segl med initialerne K. I. 8. jan. 1613. Sml. nr. 554 b.
- 554 a. Christen Tommesen bager, segl 20. juli 1613, 1614, 1615, 1618, 1622 og 1624 (T).
b. Karl Jensen brolægger, segl 31. maj 1617 og 1618 (T). Sml. nr. 553.
c. Casper Keseberg (Keiseberg) kaptajn på Kronborg, død 14. maj 1634. Reliefhugget på gravsten i S. Marie kirke (DK 477, nr. 27). Sml. nr. 569 a.
d. Jens Christensen toldbodbødker, segl hvert år i perioden 1646–63 (S) og 1646–58 (T).
- 555. Harmen Møller, Kong. Maj. tømmermand på Kronborg, segl hvert år fra 30. april 1617 til 1624 (T).

- 556. Jørgen Boldt kandestøber, på segl under englehoved 25. juli 1617 og 1618 (T).
- 557. Hans Smidt, segl 21. marts 1618 som kirkevæрге ved S. Olai (B). Sml. nr. 550.
- 558. Christen Nielsen murmester, segl 12. juli 1618, 1620, 1623–25, 1627 og 1629 (T), 9. jan. 1626 (B). Sml. nr. 585.
- 559. Thomas Jacobsen borgmester 1641–43, død 20. dec. 1646 (HS 10). Segl 10. aug. 1618 som kirkevæрге ved S. Olai (M).
- 560. Cornelis Cornellesen murmester, tegnet mærke 12. juni 1619 (T). Sml. nr. 561 og 563.
- 561. Carnellis Carnellessen murmester, segl 5. okt. 1619 (T). Sml. nr. 560 og 563.
- 562. Hans Kride, Kong. Maj. arkelitømmermand på Kronborg, segl 26. maj 1621, 1624 og 1627 (T). Sml. nr. 551.
- 563. Carnelius Carnellessen murmester, segl 16. juni 1621 (T). Sml. nr. 560 og 561.
- 564. Peder Ålborg kalkslager, segl 10. sept. 1621 (T). Sml. nr. 545 b.
- 565. Peter Gotthardt skræder, tegnet mærke 20. jan. 1622 (T).
- 566. Harmen Hardtmand skræder, segl 30. marts 1622 og 1625 (T). Sml. nr. 574.
- 567. Anders Nielsen vognmand, segl 2. aug. 1624 (T).
- 568. Peter Pølmand tømmermand, segl 30. april 1632 (T). Sml. nr. 728.
- 569 a. Casper Keseberg (Keiseberg) (se nr. 554 c). Mærke på forsvundet epitaf i S. Marie kirke o. 1634 (X).
- b. Anders Hansen, segl på hans testamente 11. sept. 1636 (M). Måske byfogden af dette navn 1642–53 (HS 29).
- 570 a. Tegnet mærke med initialerne H. H., aug. 1635 (B).
- b. Anders Clemindsen færgemand, tegnet mærke 1. maj 1646 (S).
- c. Oluf Thrulsen færgemand, segl 25. nov. 1650 (S).
- 571. Else Munckes (sælger pengeposer), segl med initialerne P. L. 30. april 1641 (S).

572. Peder Andersen (sælger kalk), segl 16. okt. 1641 (S). Sml. nr. 310 c.

573. Oluf Pedersen færgemand, segl 4. juli 1646 og 1649 (S). Sml. nr. 575 og 686.

574. Herman Hartman, tegnet mærke 7. sept. 1648 (B). Sml. nr. 566.

575. Oluf Pedersen færgemand, segl 29. marts 1651, 1653 og 1655 (1663 nævnes han som oldermand for færgemændene) (S). Sml. nr. 573 og 686.

576. Niels Nielsen hjulmand, segl 26. april 1651, 1653 og 1654 (T).

577. Jens Pedersen »i Brünsred« (= Brøndstræde?), graveret på korgitterbaluster nr. 3 i S. Olai kirke 1653 sammen med Bente Poulsdatter (DK 158). Sml. nr. 578.

578. Jens Pedersen vognmand, segl 10. juni 1658 (S). Sml. nr. 577.

579. Segl med initialerne O. I. brugt af Anna sal. Oluf Joenssens 29. sept. 1662 (B).

580. Willem Farenhusen, g. m. Margareta Johansdatter Ennes (HS 16). Delvis udslidt mærke på gravsten 1670 i S. Marie kirke (DK 482 nr. 44) (X).

581. Bomærke med navn og årstal »Janus Nicol 1671« indridset i overfladen af kalkmaleri i klostrets Lazarussal. Sikkert et hospitalslem.

582. Jens Ibsen oldermand for færgemandslavet, tegnet mærke 8. nov. 1676 (U), 11. dec. 1674, 2. juli 1680 og 1. febr. 1689 (J). Sml. nr. 61 c.

583. Anders Hansen Richardt byfoged 1691, f. 1638, død 29. aug. 1708, søn af Hans Richertsen (nr. 51 b) (HS 30). Segl 31. dec. 1692 (U), 16. jan. 1693 (B) og 5. aug. 1695 (U). Under bomærket et kranium med krydslagte knogler.

584. Indskåret mærke med initialerne P. H. på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Peder Hoffmandh?

585. Sekundært indridset mærke på venstre herme af Trolletavlen 1568 i S. Olai kirke (DK 232–34). Måske skal det henføres til murmester Christen Nielsen (nr. 558), der kan have udført murarbejde i kirken.

586. Indsnittet mærke på kronlisten af renæssancepulpituret i S. Olai kirke (DK 187 f). Under det ses et G.

Timeglas

587 a. »Lille Hans Davidsen«, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Nævnes som slagter 1561 (hosp. rgsk.), g. m. Citze, far til slagter David Hansen (nr. 610–12), svigerfar til Mads Lauritsen krogemager (nr. 43), omtalt som »salig« 1564 (D). Sml. nr. 603.

b. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

588 a. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

b. Hans Westphalen, Kong. Maj. styrmand, tegnet mærke 14. juni 1641 og 1647 (S).

c. Arwed Andersen savskærer, tegnet mærke 11. aug. 1676 (J). Sml. nr. 594 c.

589. Peder Mauritzen møller, segl 18. nov. 1584 (B). Nævnes 1573–90 (C).

590. Henrik Christoffersen, segl 5. dec. 1590 (B). Nævnes fra 1580 (C). Begravet 27. marts 1596 (K).

591 a. Niels Tigesen, død 24. maj 1614. Indhugget mærke på gravsten i S. Marie kirke, lagt af hustruen Ellen Poulsdatter (DK 254 nr. 16). Niels Thygesen nævnes 15. juni 1602 som Kronborg slots ridefoged (LA. Skifteprotokol). 27. marts 1615 skøder Ellene Niels Tygesens enke i Hellebæk to boliger i Helsingør til S. Olai kirke. Hendes værge er Hagen Moritzen af Skibstrup (A).

b. Tegnet mærke i håndskreven dansk bibeloversættelse o. 1500, der foran er forsynet med ejernavnet Lytiøk Dirichsen Helsingiorus, som nævnes 1603–1620 (C). Med senere hånd længere fremme står: Peder Jensen. Bomærket tilhører dog ikke nødvendigvis nogen af dem (Kgl. Bibl. Thott, fol. 8).

592. Casper Fincke »von Schatzler (i Böhmen), Kong. May. Hammerschmidt und Kleinschmidt«, graveret på forsvundet kobberepitaf i S. Marie kirke over hans første kone Sophia

Berendsdatter, død 2. dec. 1624, 29 år gammel (DK 464, nr. 8) (X). Han selv døde 1655, 71 år gammel (Laur. P. II, 265. Sml. tillæg B, nr. 21).

593. Sivert Albertsen Backer, indhugget med initialerne S. A. B. på gravsten over fru Dynhnum Gyeliesdatter (hans første hustru?), død 16. juli 1636 (DK 477, nr. 28), segl 14. april 1648 (Q), graveret på korgitterbalustrene nr. 72 og 73 i S. Olai kirke 1652 sammen med Kirsten Pedersdatter (hans anden hustru?) (DK 161). Sml. nr. 594 d. Han optræder tidligst 1622 (C) og er muligvis bror til Seiger Albertsen (nr. 594 a) og Jacob Albertsen (nr. 595).

594 a. Seiger Albertsen, segl med initialerne S. A. 14. april 1648 (Q). Sml. nr. 622. Sælger citroner og ost 1643 og 1644 (S). Nævnes tidligst 1629 som Seiger Albritzen Hollender (C). Muligvis bror til Sivert Albertsen Backer (nr. 593 og 594 d) og Jacob Albertsen (nr. 595).

b. Christen Knudsen brølægger, segl 24. april 1657 (T).

c. Arwed Andersen savskærer, tegnet mærke 21. april 1677 (J). Sml. nr. 588 c.

d. Indskåret mærke med initialerne S. A. B. på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V), antagelig for Sivert Albertsen Backer (se nr. 593).

595. Jacob Albertsen, segl 7. juni 1650 (Q), graveret som hjelmtegn over skjold med flakt ørn på korgitterbaluster nr. 17 i S. Olai kirke 1653 sammen med Rolefien Heindricks (DK 159). 1679 omtales sal. Rolffken Jacob Albertsen som mor til Isbrant v. Holtens sal. hustru (Nielcken Jacobsdatter (HS 131)) (U).

596 a. Lauritz Andersen, tegnet mærke 28. sept. 1676 (U).

b. Lauritz Olsen fisker, tegnet mærke 19. april 1690 (J).

Halvt timeglas

- 597. Alitze, Røetker Hofffs efterleverske, segl 17. marts 1485 (N).
- 598. Sørensen Sørensen (Severin Severinsen) Munck rådmænd, svigersøn af Jørgen Saxsen (nr. 452), død 27. aug. 1571 (HS 39). Segl 28. juli 1546 og 14. maj 1548 (Y), tegnet mærke 1557, 1559 (b) og 1560 (C), segl 1561 (A). Den i HS opgivne dødsdato strider mod hans optræden i kæmnerregnskabet endnu 1573.
- 599 a. Jacob kræmmer, segl med initialerne I. I. 13. dec. 1554 (A).
b. Jochum Lentt bager, segl 29. nov. 1631 (H).
- 600. Henrik Møllebeck, tegnet mærke 1557 (b). Optræder tidligst 3. febr. 1541 (B), synes død o. 1575, hvorefter enken Dorette Henrik Møllebecks nævnes (C).
- 601 a. Marine Ottes, tegnet mærke 1557 (b). Hun var gift 1. gang med Otte Jacobsen skotte (lever endnu 1557 (C)), 2. gang med Hans Kock (nr. 601 b) og 3. gang med Lauritz Lucksesen (nr. 677) (D, 25. febr. 1572). Sml. nr. 602.
b. Hans Kock, tegnet mærke 1557 (b). Marine Ottes' 2. mand, omtalt som »salig« 8. sept. 1566 (D).
- 602. Tegnet, anonymt mærke 1557 og 1559 (b), for Marine Ottes eller Hans Kock (nr. 601).
- 603. »Lille« Hans Davidsen slagter (se nr. 587 a), tegnet mærke 1557 (b).
- 604. Andris Pedersen, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 605 og 606.
- 605. Andris Pedersen, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 604 og 606.
- 606. Andris Pedersen, tegnet mærke 1559 (b). Sml. nr. 604 og 605.

607. Hans Christensen (Sthen) Roskildensis, kapellan ved S. Olai kirke (HS 77). Tegnet mærke 29. nov. 1575 (K).

608. Niels Olsen bødker, segl 28. aug. 1581 (B).

609. Rasmus Szønnesen, segl 28. aug. 1581 (B). Sml. nr. 536.

610. David Hansen slagter, søn af »Lille Hans Davidsen« slagter (nr. 587 a og 603), g. m. Ellen Mortensdatter (HS 6), optræder 1564–98, herefter enken (C). Segl 7. maj 1582 og 18. nov. 1584 (B). Sml. nr. 611 og 612. Svigerfar til Willum Willumsen (nr. 177) og Henrik Kræmmer (nr. 365).

611. David Hansen slagter, segl 22. juni 1584 (Q). Sml. nr. 610 og 612.

612. Indskåret mærke med initialerne D. H. på bevaret stolestade i S. Olai kirke (DK 180, nr. 18), for David Hansen slagter. Sml. nr. 610 og 611.

613 a. Peder (Olufsen) Holst rådmænd 1594, svigersøn af Johan Butzer (nr. 216), far til Johan Pedersen Holst (se nr. 613 b og 626), død 24. sept. 1614 (HS 42 f). Segl 12. juni 1584 (P. Offesen H.) (Y) og 5. dec. 1589 (B).

b. Indskåret mærke med initialerne I. P. H. på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V), antagelig for Johan Pedersen Holst (se nr. 613 a), skifte 1632 (HS 43). Sml. nr. 626.

c. Indskåret mærke med initialerne R. H. på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Det drejer sig antagelig om Rasmus Pedersen Holst (vel en søn af nr. 613 a), der nævnes som handelsmand Johan Arentzens hustrus salig far 18. juni 1677 (N).

614 a. Ambrosius sværdfejer, segl med initialerne A. K. 6. jan. 1592 (E). Antagelig identisk med den Ambrosius von Brunsvig, der nævnes som kongens sværdfejer 1572–81 (H. D. Schepelern: Københavnske Sværdfejer i tre Aarhundreder, Kbh. 1957, p. 12).

b. Anders Christensen færgemand, segl 4. marts 1632, 1633 og 1634 (T).

c. Gudmand Bentsen, tegnet mærke 24. jan. 1679 (J).

615. Jens Aalborg skibsbygger, segl 22. dec. 1610 (T). Nævnt fra 1590 (C).

616. Evert Sivertsen kandestøber, segl 29. marts 1611 (T).
Nævnt fra 1587 (C).

617. Poul Bendsen færgemand, tegnet mærke 7. juli 1618 (T).

618. Anders Jørgensen grovsmed, segl 22. nov. 1620 (T) og
28. april 1643 (S).

619. Christen Hansen savskærer, segl 20. dec. 1624 (T).

620. Peder Andersen, segl 7. juni 1650 (Q).

621. Anders Pedersen vognmand, segl 13. marts 1652 (S).

622. Segers (Seiger, Seyer) Albertsen, graveret som hjelmtegn
over delt skjold (dextre blankt, sinistre: halv flakt ørn) på kor-
gitterbaluster nr. 25 i S. Olai kirke 1652 (DK 159). Hans før-
ste kone var Else Berrens, død 25. okt. 1646, 67 år gl., og den
anden Liesabeth Jaspersdatter (DK 480, gravsten nr. 36). Sml.
nr. 594 a.

623. Hans Lauritzen drager, segl 20. nov. 1655 (S).

624. Anders Olsen, segl 6. sept. 1676 (U).

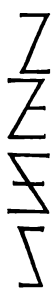

625. Senere indridset mærke i nedre halvdel af Bydelsbak-
våbenet på Trolle-tavlens hængestykke (DK 232–234).

626. Indskåret mærket flankeret af initialerne I. H. på for-
svundet stolestade i S. Olai kirke (V), muligvis for Johan Pe-
dersen Holst (se nr. 613).

Kedelkrog

627. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

628. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

629. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

630. Johan Eriksen, tingskriver ved Kronborg birketing, segl
25. april 1618 (T).

Firkant

- 631. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
- 632. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
- 633. Mærke flankeret af I. B. indristet på gravsten i S. Marie kirke med nu helt udslidt indskrift over Mester . . .nhover's børn, døde 1602, 1603 og 1606 (indberetning fra C. A. Jensen i NM) (DK 474, nr. 16). Måske har der stået »Steinhover«, og initialerne leder da tanken hen på stenhugger Johan Billenberg (Billerbeck), der nævnes 1583–1610 (C).
- 634. Mads Ibsen tømmermand, tegnet mærke 11. april 1616 (T). Sml. nr. 635 og 636 a.
- 635. Samme, tegnet mærke 26. nov. 1617 (T). Sml. nr. 636 a.
- 636 a. Samme, tegnet mærke 10. dec. 1618 (T).
- b. Jens Madsen smed, segl 28. april 1643 (S).
- 637. Anders Nielsen skibstømmermand, tegnet mærke 15. juni 1621 (T). Sml. nr. 638.
- 638. Samme, tegnet mærke 20. juli 1634 (T).

Trekant

639. Kalkmalet mærke under Pieta-fremstillingen på midtski-bets nordvæg i S. Marie kirke o. 1480–1490 (DK 347 f), mu-ligvis malerens signatur.

640. Niels Sørensen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Næv-nes 1556–1580 (C).

641. Frantz Pedersen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b), segl 1. maj 1588 (A) og 21. febr. 1592 (N). Omtales som en af heksen Doritte Nippers' ivrige anklagere. Han var hendes nabo og købte senere den medtiltalte Charine Las Muncks til-stødende ejendom på det nordøstre hjørne af Brøndstræde og Stjernegade (Laur. P. II, 163 f). Antagelig far til Peder Frand-sen (nr. 649, 652, 653 og 697). Begravet 12. marts 1599 (K). Sml. nr. 648.

642. Tegnet mærke 8. sept. 1567 (D) på gods tilhørende Hans Heger købmand, liggende i herberg til Andris Saxsen.

643. Hans van Steenwinckel d. æ. ca. 1550–1601, arkitekt, f. i Antwerpen, murmester på Kronborg 1578. Bomærke på segl, gengivet efter F. R. Friis: Bidrag til dansk Kunsthistorie, Kbh. 1890–1901, p. 11.

644. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

645. Niels Pedersen, segl 29. sept. 1581 (B). Muligvis færge-manden af dette navn, der nævnes 1567–1576 (C), og da g. m. Elisabeth Pedersdatter og far til Peder Nielsen (nr. 308).

646. Broder Jensen, indskåret mærke med initialerne B. I. og årstallet 1581 på stolestade i S. Olai kirke (DK 181, nr. 23), segl 22. juni 1584 (Q), 20. nov. 1587 (Y), 1. maj 1588 (A), 21. febr. 1592 og 15. dec. 1595 (N). Broder Jensen optræder som en af byens større skatteydere, første gang 1567 (C), 1580 er han selv kæmner. Fra skiftet (?) nævnes 1603 hans

»Pitseer« (signet) af guld (Olrik 83), og i hvert fald 14. maj 1604 omtales han som afgangen (N). 14. sept. 1595 begravnes Anne Broer Jensens (L).

647. Mogens Lauritzen baker, segl 22. juni 1584 (Q), 1. okt. 1591 (uden navn, formynder for Elisabeth Pedersdatters børn (se nr. 308 og 645), i samme egenskab optræder han 8. nov. 1592) (A). Moens baker nævnes 1568–1600 (C).

648. Frantz Pedersen (se nr. 623), segl 22. juni 1584 (Q) og 12. juli 1584 (B). Sml. nr. 641.

649. Peder Frandsen, segl 22. juni 1584 (Q). Nævnes 1584–1610 (C). Antagelig søn af Frantz Pedersen (nr. 623 og 630). Sml. nr. 652, 653 og 697.

650. [E]ske Rud, tegnet mærke 5. dec. 1590 (B). Antagelig fisker Esbern Ru (Rw, Ruw, Rhw, Rue, Rug), der nævnes 1556–1600 (C). Begravet 25. april 1604 (K).

651. Peder Johansen, segl 26. april 1591 (A). Nævnt 1581–97 (C).

652. Peder Frandsen 1604, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Sml. nr. 649, 653 og 697.

653. Peder Frandsen, segl 26. febr. 1610 (Q). Sml. nr. 649, 652 og 697.

654. Christen Sørensen Bugge, segl 26. febr. 1610 (Q), indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke 1611 (C. S. Bwssi!) (V), segl som kirkeværke ved S. Olai 21. marts 1615 (B). Muligvis identisk med toldskriver Christen Sørensen, afgået 26. aug. 1635 (HS 125).

655. Oluf Rasmussen savskærer, segl 6. aug. 1610, 1612 og 1616 (T).

656. Jacob Sehuse tømmersmand, segl med initialerne P. P. 2. april 1611 (T). 1600 nævnes Jochim Seehus tømmersmand (C).

657. Broer (Kristensen) slagter, segl med initialerne B. K. 19. maj 1613. Antagelig søn af Christen Brodersen slagter (nr. 498). Sml. nr. 669.

658. Niels Jude (= Jyde) kalkslager, tegnet mærke 10. juli 1618 (T).

659. Hans Laursen murmester, tegnet mærke 28. juli 1621 (T). Sml. nr. 303 e.

- 660. Torsten Thrundsen tømmermand, segl 20. marts 1622, 1623, 1627, 1634, 1635 (T) og 24. aug. 1642 (B).
- 661. Niels Pedersen Taugholm begsyder, tegnet mærke 1. sept. 1624 (T).
- 662. Mærke med initialerne I. L. og årstallet 1628 på gravsten i klostrets Lazarussal (DK 476, nr. 23).
- 663. Jacob Nielsen murmester, segl 4. aug. 1633, 1637 og 29. sept. 1647 (T).
- 664. Knud Jensen ridefoged på Kronborg, segl 1. juni 1637 (T).
- 665. Gert Pedersen færgemand, tegnet mærke 23. juni 1641 (S).
- 666. Søren Sørensen skomager, segl 25. nov. 1647 (B).
667. Anders Simmenssen, segl 14. april 1648 (Q).
- 668. Gudmand Andersen vognmand, segl 21. juli 1649 (S).
- 669. Broder Christensen bager, segl 7. juni 1650 (Q). Sml. nr. 657.
- 670. Peter Winsteen graver i Kronborg len, segl 10. aug. 1653 (S).
- 671. Niels Truedsen færgemand, tegnet mærke 5. sept. 1679 (J).
- 672. Sekundært indridset mærke på hængestykket mellem de to våbenskjolde på Trolle-tavlen i S. Olai kirke (DK (232–34).
- 673. Indsnittet på bagsiden af sdr. korgitter i S. Olai kirke (DK 152 ff) med initialerne I. V.

Pentagram

674. Lauritz Hansen skipper, segl 16. okt. 1641, 14. dec. 1642, 20. nov. og 18. dec. 1643 (S).

675. Søren Jensen »gefritter« på Kronborg, segl 4. juli 1642 (S).

A-typen

- 676. Jørgen Kejser (Keysser), tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Begravet 7. april 1575 (K).
- 677. Lauritz Luckesen, segl 29. sept. 1579 (B), 22. juni 1584 og 18. maj 1608 (Q), indskåret med navn på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). 1608 kaldes han købmand (Q). Nævnt frem til 1610 (C).
- 678. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
- 679. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).
- 680. Guldsmedestempel (Bøje nr. 3053) på alterkande skænket hospitalskirken af Frantz Lauritzen (nr. 74 a, 240 og tillæg A nr. 19) 1580, i Karmeliterhuset (DK 529 f). Muligvis for Albert guldsmed (E. Lassen; Dansk Sølv, Kbh. 1964, p. 51) (Bøje 234).
- 681. Mærke (muligvis ikke oprindeligt) indhugget asymmetrisk i øverste venstre del af et skjold, der i øvrigt har et kranium med korslagte knogler flankeret af B. E. på gravsten over Hermann Malthansen (Malthani), præst ved S. Marie kirke fra 1576 (HS 84), død 1583, 45 år gammel (DK 468, nr. 4).
- 682. Lauritz Rasmussen smedenes oldermand, segl 6. jan. 1592 (E).
- 683. Oluf Christensen (med tilnavnene Vendelbo og Morsing) tømmermand (savskærer), segl 16. sept. 1610, 1612, 1614, 1615, 1618 og 1619 (T). Sml. nr. 684.
- 684. Ole Christensen savskærer, tegnet mærke 29. april 1620 (T). Sml. nr. 683.
- 685. Bjørn Hansen skipper på Jørgen Andersen (nr. 7 og 31) hans bojert, tegnet mærke 10. okt. 1635 (T).

686. Oluf Pedersen færgemand, tegnet mærke 14. okt. 1641
(S). Sml. nr. 573 og 575.

687. Cornelius Sørensen snedker, tegnet mærke 20. febr. 1662
(G).

688. Niels Pedersen hjulmand, tegnet mærke 6. okt. 1683 (J).

Sparre

689. Jørgen Hoffman byfoged (HS 25), segl 7. febr. 1513 (A).

690. Jens Gregorissen rådmand, omtalt som død 1551 (HS 36). Segl 15. febr. 1529 (A).

691. Hans Olsen, tegnet mærke 1557 (b). Sml. nr. 374.

692. Mads Lauritzen rådmand 1565, død 1. aug. 1597 (HS 39). Tegnet mærke (uden navn) 1557 og 1559 (b), segl 26. marts 1576, 1. maj 1588 (A) og 10. okt. 1596 (N).

693. Barbara (Clausdatter) Niels skræders (HS 26), tegnet mærke 1557 (b). Antagelig enke efter rådmand Niels Jensen skræder (HS 38) og mor til Claus Nielsen (se nr. 715 og desuden nr. 698). Hun nævnes frem til 1580 (C). Sml. nr. 694.

694. Barbara Niels skræders (se nr. 693), tegnet mærke 1557 og 1559 (b).

695. Hans bødker, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Nævnt til 1574. Sml. nr. 502 a.

696 a. Stenhuggermærke på Kronborg (Ch. Chr.).

b. Segl med initialerne O. H., anvendt 9. jan. 1626 af Christoffer Pryds (B).

c. Christen Jensen tømrer, segl 24. aug. 1642 (B).

697. Peder Frandsen, segl 5. dec. 1590 (B). Sml. nr. 649, 652 og 653.

698. Indskåret mærke med initialerne I.N. og årstallet 1593 på forsvundet stol i S. Olai kirke (V). Mærkets form og initialerne leder tanken hen på den Jens Nielsen, der 1557 nævnes som Barbara Niels skræders (nr. 693 og 694) stiftsøn (C), altså en søn af Niels Jensen skræder (HS 38).

699. Carsten Kock kræmmer, segl 26. febr. 1610 (Q). Nævnes 1596–1616 (C).

- 700. Christen Andersen bødker på Kronborg, segl 8. sept. 1610 og 1611 (T).
- 701. Jørgen Andersen tømmersmand, segl 13. nov. 1610 (T).
- 702. Reliefskåret mærke flankeret af C. W. på heraldisk venstre side af døroverligger med indskåret datering: 18. dec. 1613, fra Bramstræde 4. Ifølge Laurits Pedersen (I, 428) sikkert for Citze Willums (se nr. 177 og 365). Det tilsvarende mandlige mærke er nr. 497.
- 703. Oluf bødker, tegnet mærke 27. dec. 1615 (T).
- 704. Claus Hors (Horn?, sml. nr. 477) tømmersmand, tegnet mærke 7. dec. 1617 (T).
- 705. Peter v. Lüneburg (Lønneborg) murmester, segl 12. juni 1619, 1621, 1633, 1634, 1642, 1645 og 1647, tegnet mærke 1639 (T).
- 706. Jørgen Clausen, segl 9. jan. 1626 (B). Muligvis bror til nr. 708.
- 707. Peder Jensen hjulmand på Kronborg, segl 30. april 1632 (T). Sml. nr. 234, 263 og 479.
- 708. Herman Clavsen Becker, død 28. aug. 1641, indhugget på gravsten i S. Marie kirke (hustruens initialer er R. H. D.) (DK 479, nr. 31). Muligvis bror til nr. 706.
- 709. Hans Bøtler kandestøber, segl 29. juli 1651 (B).
- 710. Anders Laursen færgemand, segl 27. febr. 1652, 1654, 1655, 1663 og 1664, det sidste år benyttes signetet desuden af Anders Thoersen jollemand (sml. nr. 42) (S). Sml. nr. 466 og 713.
- 711. Aage Lauritzen tømmersmand, segl 27. sept. 1656 (S).
- 712. Broder Hansen snedker, tegnet mærke 20. febr. 1662 (G).
- 713. Anders Larsen færgemændenes oldersmand, tegnet mærke 11. dec. 1674 (J), 8. nov. 1676 (U) og 22. okt. 1677 (J). Sml. nr. 466 og 710.
- 714. Christen Simensen færgemand, tegnet mærke 2. maj 1679 og 30. maj 1681 (J).

715. Indskåret mærke flankeret af C. N. på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). Antagelig for byfoged Claus Nielsen (skifte 1588, HS 26), søn af Niels Jensen skræder og Barbara Clausdatter, med hvis bomærke dette har stor lighed (nr. 692 og 693); ligheden med nr. 697 er også påfaldende. Navnet Claus Nielsen er dog også knyttet til nr. 153.

Sjældne typer

716. Jens Nielsen borgmester 1511 (HS 1), segl 11. marts 1499 (som rådmænd) (N) og 7. dec. 1514 (Y).

717. Jens Ipsen bager, rådmænd (antagelig identisk med Hans Bager, HS 37), segl 28. febr. 1528 (Y) og 25. april 1536 (A).

718. Arild (Arent) rebslager, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Begravet 20. dec. 1569 (K).

719. Hans Pedersen, tegnet mærke 1557 (b). Nævnt frem til 1564, herefter enken Kirstine (C). Sml. nr. 720.

720. Hans Pedersen, tegnet mærke 1557 og 1559 (b). Sml. nr. 719.

721. »Helsingør bys stempel«, tegnet mærke 1559 (b).

722. Peder Mortensen, segl 12. aug. 1584 (B). Nævnt 1582–87 (C).

723. Claus Ruhoffdt (Ruckhoid, Rukop) rådmænd 1597, død 4. aug. 1610 (HS 43). Segl 26. febr. 1610 (Q). Nævnt fra 1588; 1589 sælger han øl (C).

724. Casper Jørgensen graver, segl 21. jan. 1612 og 1627 (T).

725. Hinrich Brochman kandestøber, segl 25. juli 1617 (T). Sml. nr. 277.

726. Harmen Harmensen snedker, segl 3. dec. 1617 (T).

727. Hans Jacobsen brolægger, segl 24. sept. 1618 (T).

728. Peter Pølmand tømmermand, tegnet mærke 10. dec. 1618 (T). Sml. nr. 568.

729. Lauritz Rasmussen, segl 9. jan. 1626 (B).

730. Frantz Jørgensen (sælger lærred), tegnet mærke 31. juli 1627 (T).

- 731. Zackarias Jensen vognmand, tegnet mærke 19. juli 1643 (S).
- 732. Oluf Nielsen vognmand, segl 20. juli 1650, 1651, 1655, 1657–58, 1661–63, fra 1658 kaldet Oluf Nielsen Monsieur (S).
- 733. Henrik drejer, segl med initialerne H. K. 1. dec. 1653 og 1657 (T).
- 734. Peder Bendtsen, tegnet mærke 4. aug. 1654 (I).
- 735. Joen Nielsen færgemand, tegnet mærke 4. dec. 1675 (J).
- 736. Enevold Sørensen snedker, segl med initialerne E. S. T. 9. dec. 1677 (F).
- 737. Jens Lauritzen snedker, segl 9. dec. 1677 (F).

Initialbomærker

738. Hans vandmester, segl med initialerne H. M. 3. marts og 8. aug. 1585 (B). Efternavnet er iflg. Friis (p. 324–325) Mey-scher eller Metsche; han nævnes her 1575 og 1577. Han indretter en vandkunst i byen og lægger vand ind i de rigeste borgeres gårde (C). 14. april 1600 begravnes han i fraterhaven (L). Skifte 1. juli 1600 efter Hans Andersen brøndmester. 1603 nævnes Citze Hans vandmesters (C).

739. David Wedderburn (Vederborg), segl 5. dec. 1589 (B). Omtalt 14. april 1589 som søn af Richardus Wedderburn (nr. 142 og 143) (D). 27. jan. 1591 begravnes han i S. Olai kirke (L og K). Den 11. juni 1594 skiftes der mellem enken Karine Jens Holms (nr. 307) datter og hendes barn Kirstine Davidsdatter.

740. Donnat Fribirch (Donatus van Friiborg (= Freiburg?)), segl 3. juni 1590 (B). Den 20. marts 1598 nævnes Donatt Friborch »claudittke og stockmester under krigsfolket« (D).

741. Jens Nielsen tømmersmand, segl 22. juni 1610 og 1612 (T). Sml. nr. 147 og tillæg A nr. 45 a.

742. Claus Markmand kampestenhugger, segl 16. maj 1615 (T).

743. Jørgen Bertelsen, segl 1. jan. 1616 (M).

744. Niels Pedersen byskriver 1612, g. m. Alhed Jørgensdatter (nr. 131), død 7. sept. 1629 (HS 60). Segl 1. jan. 1616 (M) og 19. dec. 1625 (B).

745. Matthis Mahes tømmersmand, tegnet mærke 29. sept. 1617 (T).

746. Baldser Hansen vognmand, segl 28. marts 1632 (T) og 15. marts 1642 (S).

- 747. Jens Pedersen Grove fyrforvalter, f. 1584 død 9. okt. 1639. Reliefskåret mærke på hægestykke under hans epitaf i S. Olai kirke opsat 1640 (DK 240–242, nr. 5).
- 748. Peder Nielsen guldsmed, borgerskab 1614, død 1657 (Bøje 235). Segl som kirkeværge ved S. Olai 29. marts 1648 (M), 14. april 1648 og 7. juni 1650 (Q).
- 749. Erik Jacobsen, segl 14. april 1648 (Q). Sml. nr. 753.
- 750. Peder Nielsen Aarup, graveret på korgitterbaluster nr. 61 i S. Olai kirke 1652 sammen med Anna Knudsdatter (DK 160).
- 751. Søren Madsen toldskriver (HS 126), graveret på korgitterbaluster nr. 26 i S. Olai kirke 1652 (DK 159).
- 752. Graveret på korgitterbaluster nr. 2 i S. Olai kirke 1653 med initialerne C. T. (DK 158), muligvis for Claus Thomesen (HS 50).
- 753. Erik Jacobsen kirkeværge, graveret på korgitterbaluster nr. 68 i S. Olai kirke 1653 sammen med Mette Rasmusdatter (DK 161). Sml. nr. 749.
- 754. Graveret på dåbsgitterbaluster nr. 1 i S. Olai kirke 1656 for Johan, Peter og Bertram Arburgs (DK 166).
- 755. Seglring af malm, fundet i en kælder i Helsingør, nu i NM (kat. nr. 2973). Bomærket er her gengivet spejlvendt som et seglaftryk.

Monogrammer

Selv om man ikke kan henregne monogrammer (definition p. 10) til bomærkerne, har de dog en del til fælles med disse. De anvendes på samme måde som signatur og seglmotiv og kaldes da også undertiden bomærker af ejerne. Det latinske monogram udviklede sig videre til spejlmonogrammet og skriveskriftmonogrammet, der givet var det almindeligste seglmotiv i 1800-tallet.

Hvor forstemmende det end er at iagttage udviklingen bomærke – monogram, må det dog indrømmes, at det ofte er lykkedes 1600-tallets Helsingør-borgere at sætte de stive latinske bogstaver sammen på en karakteristisk måde til mærker, der kan have personalhistorisk interesse. Under indsamlingen af bomærker blev en del monogrammer også taget med; de er skønnet tilstrækkelig interessante til at fortjene publicering i dette tillæg. De er ordnet alfabetisk efter første bogstav; Peder Madsen skal således søges under P.

1. Anders Andersen færgemand, tegnet mærke 8. april 1653 (S).

2. Agge Bendtsen rebslager, tegnet mærke 28. febr. 1645 og 1646 (T). Sml. bomærke nr. 341.

3. Anders Christensen vognmand, segl 16. juni 1651, 1652–54, 1657–58, 1660–61 og 1665; undertiden kaldes han Anders Major (S). 1664 benytter han bomærke nr. 79.

4. Segl med initialerne A. H. anvendt 26. marts 1582 af Oluf Tysk (B). 1578–1610 optræder en Oluf Tysk skomager (C).

5. Anders Karstensen færgemand, segl 13. juni 1649 (S).

6. Anders Lauritzen tømrer, segl 24. aug. 1642 (B) og hvert år 1653–58 (T).

7. Anders Pedersen hospitalsmester, segl 12. maj 1619 (B).

- 8. Anders Skræder (sælger lærredsduge), segl 24. nov. 1613 (T).
- 9. Anders Svendsen færgemand, segl 20. nov. 1649 (S).
- 10. Bartholomeus Heine organist ved S. Marie kirke 1594 (HS 105), segl 1596 (L, på løst bilag).
- 11. Bertel Melchorsen begsyder, segl 30. april 1640 (T).
- 12. Bendt Børgesen skipper, segl 5. okt. 1644 (S). 1647–49 benyttes signetet af Bendt Brønelsen færgemand (S), der dog muligvis er den samme.
- 13. Christoffer Jørgensen Faxsse, segl 27. aug. 1587 (B). Christoffer Faxe nævnes 1603 (C).
- 14. Karen og Christina Madsdatter, graveret på dåbsgitterbalustrene nr. 4 og 5 1656 i S. Olai kirke (DK 166–167). Døtre af tolder Mads Mortensen født henholdsvis 5. febr. 1643 og 21. sept. 1645 (HS 120).
- 15. Christen savskærer, segl med initialerne C. P. 26. aug. 1634 (T). Sml. bomærke nr. 445.
- 16. Claus Pedersen, g. m. Kirsten Nielsdatter. Tegnet mærke 3. dec. 1646 (T).
- 17. Claus Roluffsen (sælger tømmer), tegnet mærke 3. april 1612, segl 30. april 1619 og 1620 (T).
- 18. Erland Pedersen skibstømmermand, tegnet mærke 24. sept. 1617, 1620 og 1622 (T).
- 19. Frantz Lauritzen skriver (se bomærkerne nr. 74 a og 240), malet skjold på det af ham 1579 skænkede maleri af den gældbundne tjener i S. Olai kirke (DK 206f, gengivet 203).
- 20. Gorris Kønne (fejl for Køllert? jfr. nr. 21) tømmermand, tegnet mærke 3. juni 1617 (T).
- 21. Gorius (Gorris) Køllert tømmermand, segl hvert år fra 20. april 1627 til 1636 (T) og 24. aug. 1642 som tømmerlavets oldermand (B). Sml. nr. 20.
- 22. Johan Carnellesen bødker, segl med initialerne I. H. B. 11. juni 1617 (T).
- 23. Hans Thoer Brøgge snedker, segl 27. april 1627 (T). Sml. bomærke nr. 51 a.

- 24. Henninck Brackman, Kong. Maj. tårnblæser, død 29. dec. 1632. Indhugget på hans gravsten i Lazarussalen (DK 476f, nr. 26).
- 25. Indsnittet på bagsiden af ndr. korgitter i S. Olai kirke.
- 26. Henrik Jacobsen færgemand, segl 3. sept. 1641, 1646 og 1649 (S).
- 27 a. Hans Kiønn slottens tømmermand på Kronborg, segl 1610 (T).
 b. Hans Knudsen vognmand, segl 28. marts 1632 (T), 3. april og 29. juni 1641 (S).
- 28. Hans Køning snedker, segl o. 1662 (G).
- 29. Hans Lønisch tømrer, segl 24. aug. 1642 (B).
- 30. Hans Mikkelsen, søn af salig Mikkell Lauritzen. Segl 25. nov. 1647 (B).
- 31. Salig Hans Nielsen hjulmands signet, benyttet af hans enke Kirsten 9. sept. 1619 og 1621 (T).
- 32 a. Hans Piper toldvisitør 1630, død 27. juli 1654 (HS 148). Indhugget mærke på gravsten o. 1643 over ham og hustruen Karen Gregersdatter (død 1. okt. 1643) i S. Marie kirke (DK 479f, nr. 33).
 b. Hans Pedersen Tysk, færgemændenes bisidder. Tegnet mærke 3. juli 1683 og 1704. (LA. Lavsarkiver. Helsingør. Færgemændenes lavsbog 1683–1767).
- 33. Indskåret på gavlen af forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V).
- 34. Henrik Adamsen feldbereder, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke 1617 (V), segl (fragmentarisk) 29. juli 1651 (B).
- 35. Jochim bøsse-mager, segl med initialerne I. A. B. 30. sept. 1629 (T). Bøsse-mager Jochim Ammelburg nævnes 1627–53; oldermand for smedene 1643–45 (Arne Hoff: Ældre dansk bøsse-mageri. Kbh. 1951, p. 203).
- 36. Jochum Bisterfeldt slotssnedker på Kronborg, segl 3. april 1618 og 1619 (T).

- 37. Jens Christensen tørveskærer, segl 2. aug. 1611 og 1623 (T). Sml. bomærke nr. 61 b.
- 38. Jacob snedker, tegnet mærke 11. juni 1617 (T). Muligvis identisk med Jacob Gregersen (nr. 40).
- 39. Jochim Folchermand foged i Lundegård (det senere Marienlyst), segl 6. febr. 1625 (T).
- 40. Jacob Gregersen (sælger bønnestager), segl 24. aug. 1611 (T). Muligvis identisk med nr. 38.
- 41. Jacob Holgersen borgmester (se bomærke nr. 84 b), segl 24. sept. 1646 (H).
- 42. Jens Mortensen snedker, tegnet mærke 24. april 1651, 1. juli og 2. sept. 1652 (G), 29. sept. 1661, 21. april 1666 og 11. juni 1674 (F). Jens Mortensen stammer fra Tisted og blev svend i Helsingør 1634 (LA. Helsingør snedkerlavs svende-protokol 1634–1751). Han har skåret korgitteret i S. Olai kirke (DK 152–157) og skænket hospitalskirkens altertavle (se nr. 43) (DK 526 f).
- 43. Graveret under bunden på alterstagerne i hospitalets kirkesal med årstallet 1667, utvivlsomt for Jens Mortensen snedker (nr. 42) og hustru Margrete Hansdatter, der 1669 sammen skænkede altertavlen sammesteds (DK 530).
- 44. Sal. Jens Nielsen teglstrygers signet, benyttet 24. juli 1613 af Orsslø, hvis husbond han var (T).
- 45 a. Jens Nielsen tømmermand, segl 29. juni 1617, 1618 og 1621 (T). Sml. bomærke nr. 147 og 740.
- b. Niels Hammer murmester, segl 10. juli 1618 (T).
- 46. Jens Pedersen kalkslager, tegnet mærke 17. juni 1617 (T).
- 47. Jacob Wichberne (Wichbrender) pottemager, segl 26. jan. 1616, 1618, 1619, 1620, 1624 og 1625 (T). Nævnt tidligst 1605 (C).
- 48. Christoffer Hansen færgemand, tegnet mærke 2. okt. 1647 (S). Sml. nr. 49.
- 49. Christoffer Hansen færgemand, segl 10. dec. 1652, 1653, 1655, 1656 og 1657 (S). Sml. nr. 48. Samme signet benyttes desuden 1654 af Knud Hansen tømmermand, 1655 af Hans Christoffersen vognmand (sml. bomærke nr. 78) og 1657 af Knud Henriksen vognmand (S).

- KS** 50. Kield Jespersen færgemand, segl 28. juli 1627 (T).
- M** 51. Carsten Mortensen murmester, tegnet mærke 14. maj 1617 (T).
- KN** 52. Segl med initialerne K. N. for enten Knud knivsmed eller Knud kleinsmed (der er uorden i beseglingen) 6. jan. 1592 (E).
- Å** 53. Lauritz Andersen vognmand, segl 18. febr. 1656 og 1657 (S).
- §** 54 a. Lorentz Petersen bager, rådmænd 1677, død 9. aug. 1682 (HS 50). Segl 7. juni 1650 (Q) (han nævnes også blandt beseglerne på hyldningsfuldmagten 1648, men seglet er bomærke nr. 420, tilhørende Jan Jansen bager), indhugget på gravsten 1656 med initialer men uden personalia i S. Marie kirke (DK 481 nr. 38). Oldermænd for bagerlavet o. 1660 (H).
b. Lauritz Pedersen vognmand, segl 15. sept. 1660 (S). Sml. bomærke nr. 122.
- T** 55. Lauritz Tygesen, segl 9. jan. 1626 (B).
- MB** 56. Michell Bredtz v. Dressen murmester, tegnet mærke 25. april 1618 (T).
- M** 57. Mads Christensen drager, segl 8. april 1643 (S).
- MM** 58. Mathies Hansen urtekræmmer, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke 1617 (V).
- M** 59. Marten Hoffman, Kong. Maj. styrmand, segl 23. okt. 1642 og 1643 (S).
- Mx** 60 a. Mikkell Jensen, segl 12. aug. 1584 (B).
b. Jochum Mortensen tømrer, tegnet mærke 24. aug. 1642 (B).
- MSx** 61. Morten kedelsmed, segl med initialerne M. I. 6. jan. 1592 (E). 1596 beskattes hans hustru, og han er da velsagtens selv død (C).
- MP** 62. Indsnittet på kronlisten af renæssancepulpituret i S. Olai kirke.
- M** 63. Mikkell Seydel byfoged 1602, død mellem 19. og 26. aug. 1616 (HS 27; jfr. Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog I, 3). Segl 7. juli 1595 (N). Sml. nr. 64.
- M§** 64. Mikkell Seydel byfoged, indhugget på gravsten i S. Olai

kirke o. 1611 (DK 254, nr. 15) og på forsvundet stolestade smst. 16[1] 6 (V). Sml. nr. 63.

§

65. Niels Christensen forrige underfoged i Helsingør, segl 20. maj 1633 (A).

N

66. Uidentificeret mærke med initialerne N. I. (v) på forsvunden gravsten o. 1600 i S. Olai kirke sammen med det ligeledes uidentificerede bomærke nr. 33 (DK 261 nr. 6).

§

67. Niels Jensen rådmand 1602, skifte 1627 (HS 43). Segl som kirkeværge ved S. Olai 25. juni 1604 (Y).

§

68. Niels Madsen drager, segl hvert år fra 7. dec. 1646 til 1654 (1651: Niels Aars) (S).

§

69. Niels møller som bor i Niels Madsens hestemølle, segl 30. april 1613 (T).

§

70. Niels Sørensen skipper, segl 16. febr. 1641 (T).

§

71. Ole Nielsen brolægger, segl 19. nov. 1634, 1635, 1645, 1647, 1650 og 1651 (T). Sml. bomærke nr. 416.

§

72. Peder Andersen drager, segl 21. dec. 1660 (S).

§

73. Peder Elling guldsmed, segl med initialerne P. Æ. 8. nov. 1592 som formynder for Elisabeth Pedersdatters børn (se bomærke nr. 308 og 645) (A). Iflg. Olrik (p. 18) gifter han sig efter 1589 med Albrit guldsmeds enke. Bøje (p. 234) finder ham omtalt 1571–90, og død 1592 (Skifte 18. dec.). Samme år gjorde han en kande af en kalk til S. Marie kirke (DK 392). Optræder i kæmnerregnskaberne fra 1580.

§

74. Peder Christoffersen Graa, segl 14. april 1648 (Q) og efter hans død 14. okt. 1657 for hans enke Margrete (T).

§

75. Peter Hoffman (Houman, Hauman) rendemester på Kronborg, segl hvert år fra 1. okt. 1641 til 1650 (S), 30. april 1642 og 1649 (T) samt 24. aug. 1642 (B). 1612 fører han en nøgle i sit segl (T). Sml. tillæg B nr. 26.

§

76. Peder Wiborg murmester, segl med initialerne P. I. 27. sept. 1617 og 1618 (T).

R

77. Peter Kross tømmermand, segl 2. marts 1619 (T).

§

78. Peder Samsing sognepræst ved S. Olai kirke 1538, død 2. febr. 1562 (HS 65). Segl med initialerne P. M. 27. okt. 1555 (B).

- M** 79. Peder Madsen bødker, tegnet mærke 15. sept. 1617 og 1620 (T).
b. Peder Mogensen vognmand, segl 28. marts 1632 (T) og 1649 (S). Sml. nr. 80. Samme signet anvendes af Palle (fejl for Peder?) Mogensen vognmand 28. febr. 1642 (S).
- M** 80. Peder Mogensen vognmand, segl 29. nov. 1652 (S). Sml. nr. 79 b.
- NI** 81. Peder Nielsen kæmner, tegnet mærke 1627 (C) (gengivet i Laur. P. II, 186). Muligvis identisk med Peder Nielsen brygger (nr. 82).
- RB** 82. Peder Nielsen brygger, segl 14. april 1648 og 7. juni 1650 (Q), graveret på korgitterbaluster nr. 60 i S. Olai kirke 1652 sammen med Ingeborg Rasmusdatter (DK 160). Muligvis identisk med nr. 81.
- PP** 83. Peder Pedersen fodermarskalk, »ihielskvd t af sin wven vden for Helsingør« 20. marts 1618. Indhugget på hans gravsten i S. Marie kirke (DK 474, nr. 18).
- RS** 84. Peter Schlichtkrull tømmermand, tegnet mærke 29. sept. 1617 (T). Sml. tillæg B, nr. 10.
- XS** 85. Peter Steen murmester, segl med initialerne P. T. 28. marts 1618 (T).
- R** 86. Rasmus Lauritzen (Erasmus Laurentii) sognepræst ved S. Olai kirke 1562, død 1592. Indhugget på forsvunden gravsten i S. Olai kirke (V) (DK 260 f, nr. 5).
- R** 87. Rasmus Pedersen, segl 14. april 1648 og 7. juni 1650 (Q).
- B** 88. Rasmus Svendsen, segl 9. jan. 1626 (B).
- RT** 89. Rasmus Terkelsen, segl 20. maj 1602 (A). Nævnt 1596–1609 (C).
- SH** 90. Steffen Hansen, indskåret på forsvundet stolestade i S. Olai kirke 1623 samme med Eilbe Adamsdatter (V).
- \$** 91. Søren Jensen drager, tegnet mærke 19. nov. 1641 (S). Sml. bomærke nr. 45 e.
- SS** 92. Søren Sørensen skræder, tegnet mærke 4. aug. 1654 (I).
- TL** 93. Terkel Erikson Brastrop, født i Store Munkehus i Skåne som søn af ridefoged på Malmøhus Erik Terkildsen og Marta

Hansdatter, død 26. marts 1659, 23 år gammel. Indhugget på gravsten i S. Marie kirke (DK 481, nr. 41).

VH

94. Indsnittet i bænkesæde bag ndr. korgitter i S. Olai kirke, over årstallet 1739.

W
M

95. Wichman Clossman (leverer varer til kongen, antagelig skipper), tegnet mærke 22. sept. 1642 (S).

Genstandsmærker

Ligesom monogrammer hører genstandsmærkerne hjemme i bomærkernes grænseland. De ses ofte medtaget i bomærkesamlinger under betegnelsen »genstandsbomærker«, men er her regnet til våbenerne som genkendelige afbildninger. I modsætning til monogrammet knytter der sig imidlertid stor interesse til disse mærker, både kulturhistorisk og ofte også kunsthistorisk. Det drejer sig næsten udelukkende om håndværkeres mærker, som derfor mest viser redskaber, der er karakteristiske for det pågældende håndværk; typiske er således tømrernes og snedkernes krydsvis anbragte vinkel og passer.

Det mest bemærkelsesværdige i denne samling er Christian IV's kleinsmed Casper Finckes mærke (nr. 21), der bl. a. indeholder den berømte hammer og nøgle, hvormed han forsynede sine kunstfærdige smedejernsgitre og andre arbejder som signatur, men også de mere beskedne som f. eks. krogemagerens dobbelte krog (nr. 32) og de to færgemænds (nr. 30 og 31) i dette tilfælde endelig velvalgte anker påkalder sig interessen blandt disse helsingørske genstandsmærker.

Murere

1. Martten Otto muremester, segl 8. okt. 1611 og 1616 (T). 1627 kaldes han stenhugger (T).

2. Jacob Massman v. Hamborg muremester, segl 20. juli 1615 og 1623 (T). Sml. bomærke nr. 322.

3. Bastian Krull muremester, segl 14. maj 1617, 1618 og 1619 (T). Rømte efter Kronborgs brand 24. sept. 1629 (Wanscher: Kronborg, p .170).

4. Anders Bendsen murmester, segl 14. maj 1617 (T). Sml. bomærke nr. 476.

5. Jørgen Smeider murmester, segl 22. maj 1623 (T).

6. Jørgen Thimmean murmester, segl med initialerne G. T. M. 27. aug. 1630 (T).

7. Hans Køllert murmester på Kronborg, segl 30. aug. 1631, 1632–34, 1649 og 1654 (T). 1649 underskriver han sig Hans Kølor (T).

8. Thommis Jensen murmester, segl 24. juli 1649 og hvert år frem til 1653 (T).

9. Peter Falch murmester, segl 12. dec. 1655, 1656, 1657 og 1660 (S), samt 24. maj 1656, 1657 og 1658 (T).

Snedkere og tømrere

10. Peter Schlichtkrull tømmersevend, tegnet mærke 3. juni 1617 (T). Sml. tillæg A, nr. 84.

11. Johan Rader snedker, segl 1. aug. 1627, 1629 (T) og 21. april 1653 (S). Sml. bomærke nr. 449.

12. Jochum Quandt tømmermand på Kronborg, segl 1635, 1636 og 1637 (T) og 1642–44 (S). Signetet, der bærer initialerne I. K., er benyttet adskillige gange i samme periode af Jochum Schuldt tømmermand (sml. bomærke nr. 403). Sml. nr. 15 og 16.

13. Ertmand tømmermand, segl med initialerne E. W. H. 10. sept. 1636 (T).

14. Rasmus Sørensen tømmermand, segl 15. okt. 1636 (T).

15. Jacob Quand tømmermand, tegnet mærke 8. juni 1641 (S). Sml. nr. 12 og 16.

16. Jochum Quannt tømmermand, segl (vinkel og passer?) 24. aug. 1642 (B). Sml. nr. 12 og 15.

17. Christen Andersen tømmermand, segl 28. aug. 1649 (S).

18. Salig Claus Gabriel, forrige snedker på Kronborgs segl, benyttet af enken Margrete 21. okt. 1654. Han lever endnu 13. marts 1654 (S). Se DK p. 407.

Smede

19. Ertman Fielitz smed på Kronborg, segl 28. april 1641 (T). 1632 kaldes han smed i Helsingør og soldat på Kronborg (T).

20. Jørgen Gøedtzell (Gundtzell, Gyndtzell) mestersvend på hammermøllen, segl 14. juni 1644 og hvert år frem til 1658, 1653 kaldes han Jørgen Jensen (S).

21. Casper Fincke kleinsmed, segl 30. sept. 1652, 1653 og 1654 (S). Der er bevaret kvitterede regninger fra Casper Fincke for en lang årrække, men kun forsynet med underskrift. Først i sine sidste år benytter han segl, samtidig med at han hører op at underskrive. Sønnen, Casper Fincke den unge underskriver på faderens vegne og tilføjer 1652: »in seiner

Kranckheit gewohniglichlichen pitschaffte«. 29. april 1655 benyttet signetet af enken (S). Sml. bomærke nr. 592.

22. Marten Finck(e) kleinsmed, segl 31. okt. 1655, 1664 og 1665 (S). Søn af Casper Fincke (nr. 21).

23. Jacobus Jonestmed (?), indskåret på bagsiden af ndr. korgitter i S. Olai kirke.

Sporemagere

24. Baldtzer Thømmermand (Zimmermann?) sporemager, tjeneende salg Peder sporemagers enke. Segl 27. og 30. april 1611 (T).

25. Niels Andersen sporemager, segl 29. april 1652 (T).

Rendelæggere

26. Peitter Hoffmand »rorgeitter«, segl 3. april 1612 (T). Sml. tillæg A nr. 75.

27. Poul Dehn rendelægger i Kronborg len, segl 30. dec. 1652 og hvert år frem til 1658 (S).

Remmesnidere

28. Frantz Hansen Boie (Bay) remmesnider, segl 30. april 1611, 1613, 1614, 1616, 1618–20, 1622, 1624, 1625, 1627–29 (T). 1600 nævnes Hans Boi hakkelseskærer (hans far?) (C).

29. Henrik Bildtfeldt remmesnider, segl 29. april 1658 (T).

Færgemænd

30. Johan Mikkelsen færgemand, segl 8. sept. 1630 (T).

31. Niels Andersen færgemand, segl 21. april 1634 (T), 15. april 1641, tegnet mærke 12. juni 1641 (S).

Andre

32. Jacob Henriksen krogemager, tegnet mærke 7. juni 1563 (D), segl 22. juni 1584 (Q), indskåret med navn på forsvundet stolestade i S. Olai kirke (V). 30. nov. 1562 nævnes han som søn af sal. Henrik krogemager (D).

33. Daniel Thorsen (grydestøber?), graveret på korgitterbaluster nr. 3 i S. Olai kirke 1653 sammen med Sise Bentsdatter (DK 158).

Noter

1) C. G. Homeyer: Die Haus- und Hofmarken. Berlin 1870 (herefter citeret som Homeyer). For den meget omfattende, overvejende tyske litteratur om emnet i øvrigt henvises til Herbert Spruth: Die Hausmarke, Wesen und Bibliographie (udg. i rækken Aktuelle Themen zur Genealogie). Neustadt an der Aisch 1960.

KAPITEL I

1) Berlingske Aftenavis, 14. juni 1966. 2) Herbert Spruth: Die Hausmarke, p. 4. 3) Karl Konrad A. Ruppel: Die Hausmarke. Das Symbol der germanischen Sippe. Deutsches Ahnenerbe, Reihe B. Berlin 1939, p. 19 (herefter citeret som Ruppel). 4) C. G. U. Scheffer: Bomärke. Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk middelalder II, København 1957, spalte 73. 5) Hans Krag: Tømmermerker og Bomerker. Heraldisk Tidsskrift, bd. I, nr. 2, København 1960, p. 53–59. 6) Homeyer p. 131–133.

KAPITEL II

1) Håndskrift i Det Kgl. Bibliotek. Kall, 2°, 30. 2) Fredrik B. Wallem: En indledning til studiet af de nordiske bomærker. Aarsberetningen for 1902 fra Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring, p. 62 (herefter citeret som Wallem). 3) Lis Jacobsen og Erik Moltke: Danmarks Runeindskrifter. København 1941–42, nr. 13, jfr. spalte 835–836: Karakterer; Johannes Brøndsted: Danmarks Oldtid III. København 1940, p. 214. 4) C. G. U. Scheffer: Bomärke. Kulturhistorisk Leksikon for nordisk Middelalder II. København 1957, spalte 74. 5) Hans Krag har gjort den interessante iagttagelse om dette motiv, hvis baggrund er lykkebegrebet, at det antagelig står i forbindelse med handelens opkomst og søfarten i denne tid, samt at det kan jævnføres med katolske landes Maria-figur (Gamle seglmerker fra Agder I. Fædrelandsvennen 28. aug. 1962. 6) Chr. Nicolaisen: Bomærker og Gaardnumre i Hollænderbyen paa Amager. Københavns Amts historiske Aarbøger 1916, p. 119–133. De bomærker, Nicolaisen gengiver, er i hovedsagen de samme, som Bernhard Olsen bragte i »Husvennen« 1881, p. 239–240 under overskriften: De gamle Bomærker. 7) Peter Linde: Adelgade og Borgergade. København 1941. Tekst p. 116, afbildet p. 137. 8) Original i Fransk-reformert Kirkes arkiv i København.

KAPITEL III

1) Ole Worm: Runer Seu Danica Literatura Antiquissima, vulgo Gothica dicta. København 1651 (første gang udg. 1636), p. 117–121. 2) Peder Syv: Betænkninger om det Cimbriske Sprog. Kbh. 1663, p. 42. 3) Finn Magnusen: Runamo og Runerne, København 1841, p. 192–194 (herefter citeret som Finn Magnusen) 4) Ibid. p. 185. 5) A. L. J. Michelsen: Die Hausmarke. Eine germanistische Abhandlung. Jena 1853, p. 11: »Jedenfalls sind die Hausmarken ursprünglich kein Alphabet; sie gehören

vielmehr originair einem analphabetischen Geschlechte an« (herefter citeret som Michelsen). 6) Homeyer p. 143: »die Runenform hat einzelnen Hausmarken zu einem Vorbilde gedient; viel häufiger aber ist die Einerleiheit der Gestalten eine absichtslose, die aus jenem parallelen Gange sich erklärt«. 7) Bernhard Olsen: De gamle Bomærker. Husvennen 1881, p. 239 f. 8) Lis Jacobsen og Erik Moltke: Danmarks Runeindskrifter. Text. København 1942, spalte 785. 9) Wallem p. 74–77. 10) Hentet fra H. J. Huitfeldt-Kaas: Norske Sigiller fra Middelalderen, Kristiania 1902. Disse rune-bomærker afsluttes alle foroven med et kors, der muligvis skal opfattes som en forkristning af de hedenske runer (teorien er fremsat af stud. jur. Hans Cappelen under et foredrag i Heraldisk Selskab i København, september 1966). 11) Bernhard Koerner: Handbuch der Heraldik, Wissenschaftliche Beiträge zur Deutung der Hausmarken, Steinmetz-Zeichen und Wappen, I–IV. Görlitz 1920–1933. 12) Vita Constantini. Bibliothek der Kirchenväter. Eusebius II, Kempten 1880, 1. bog, kap. 28–31. 13) Lactance: De la Mort des persécuteurs. Udg. 1954 af J. Moreau, kap. 44. 14) Jfr. Homeyer p. 165. En slags Christogram er undertiden i nyere tid blevet benyttet som bomærke af mænd med fornavnet Christian (Hans Krag: Gamle seglmerker fra Agder VI. Fædrelandsvennen 4. juni 1964). 15) Flere er gengivet hos Finn Magnusen, p. 290–292. 16) Hallvard Trætteberg og Rune Nordberg: Monogram. Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder XI. København 1966, spalte 677–685. 17) Se Harald Fleetwood: Västerås, Åbo och Skänninge segill. Meddelanden från Riksheraldikerämbetet, VII. Malmø 1938, p. 50–54; desuden C. G. U. Scheffer: Ave-Maria-monogram. Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder, I. København 1956, spalte 286–287. 18) Hans Krag: Gamle seglmerker fra Agder. Fædrelandsvennen 21. nov. 1963. 19) Om magiske mærker se Wallem p. 79–90; Danmarks Runeindskrifter. Text, spalte 835, Karakterer; Svale Solheim: Magiske merke. Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder, XI. København 1966, spalte 218–219; samt Hans Krag: Nogen norske Seglmerker fra omkring år 1700. Heraldisk Tidsskrift, bd. I, nr. 4. København 1961, p. 157–161. 20) C. Nyrop: Kjøbenhavns Murer og Stenhuggerlav. København 1907, p. 35; Grafisk Aarbog 1941, p. 49–60. 21) Wallem p. 91. 22) Homeyer p. 150–151. 23) Hans Krag: Gamle Seglmerker fra Agder VIII. Fædrelandsvennen 26. jan. 1965. 24) Malmö Rådstueprotokol (Stadsbok) 1503–1548. Udg. ved Erik Kroman, Leif Ljungberg og Einar Bager af Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie. København 1965, p. 57 og 245.

KAPITEL IV

1) Homeyer p. 161 og 243. 2) J. Raben: Bomærker fra Als og Sundeved. Fra Als og Sundeved, 17. hefte. Sønderborg 1949, p. 45 f. 3) Et særligt kapitel er de engelske svanemærker, indskåret på næbbet. Sådanne mærker kendes for medlemmer af adelen og sågar kongehuset (Homeyer, tavle III B). 4) Bjarne Stoklund: Deres bedste brænde. Skalk 1965, nr. 6, p. 8–11. 5) Klotz og Didron: artikel i Annales Archeologiques, dirigées par Didron aîné, V. Paris 1846, p. 272–277; Carl Heideloff: Die Bauhütte des Mittelalters in Deutschland. Nürnberg 1848, planche; Michelsen, p. 60. 6) Franz Rziha: Studien über Steinmetzzeichen. Mittheilungen der K. K. Central-Commission zur Erforschung der Kunst- und historischen Denkmale 7. Wien 1881, p. 26–49, 105–117. Sammesteds 9. 1883, p. 25 f. 7) Aftrykt hos Heideloff (se note 5), p. 47–56). 8) En meget sober fremstilling af emnet stenhuggermærker gives i C. Nyrop: Kjøbenhavns Murer og Stenhuggerlav. København 1907, p. 26–33; desuden kan henvises til A. O. Lindfors: Om Stenhuggarmærken och deras Förekomst

å gamla svenska Kyrkor. Kirkehistorisk Årsskrift. Upsala 1903, samt Otto Rydbeck: Lundensiska Stenhuggarmärken. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar, del 83. Antikvariska Studier V. Lund 1953. 9) Franz Krüger: Ziegelstempel in Lüneburg. Festblätter des Museumsvereins für das Fürstentum Lüneburg. Lüneburg 1933; Chr. Petresch-Christensen: Lidt om gamle Teglstensmærker, navnlig de på Skagen fundne. Jyske Samlinger 5. rk. IV. 1939, p. 230–235. 10) Kirsten Weber-Andersen: Bomærkerne i Køge S. Nicolai kirke. Personalthistorisk Tidsskrift, 11. rk., V. København 1944, p. 190 (herefter citeret som Weber-Andersen).

11) Chr. A. Bøje: Danske Guld og Sølv Smedemærker. København 1946. 12) Peter Linde: Langs Kanalen. København 1945, p. 75; samme: Hist og her i København. København 1958, p. 86–87; Poul Halkjær Kristensen: Hans Tobiesens Tinsamling. København 1944, p. 24 og 47; Kai Uldall: Gammelt Tin. København 1963, p. 16–17; Albert Löfgren: Stockholms Kannjutareskrå. Nordiska Museet. Det svenska tenngjutarehantverkets historia. Del I, band 2. Stockholm 1933, p. 267. 13) Laurits Pedersen: Helsingør i Sundtoldtiden 1426–1857, II. København 1929, p. 117. 14) Se herom Stephen V. Grancsay: Swords from the Dresden Armory. Bulletin of the Metropolitan Museum of Art. New York 1929, p. 56–58. 15) Mogens Haugsted: Ældre danske bogtrykker- og forlæggermærker. Fund og Forskning 1955, p. 39–58; Volmer Rosenkilde: Bogtrykkermærke. Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder II. København 1957, spalte 45–48. 16) R. Broby Johansen: Den danske billedbibel. København 1948, p. 30, se i øvrigt p. 12 og 31. 17) Danmarks Kirker. Præstø amt. København 1933–1935, p. 745. 18) Wallem p. 102–103. 19) Homeyer p. 278–281. 20) Danmarks Kirker. Frederiksborg amt. København 1964 f., p. 84 f og 284 note 74. 21) Poul Bredo Grandjean: Dansk Sigillografi. København 1944. 22) Nationalmuseet ejer flere sådanne læderede bomærkesigneter, fundet i middelalderlige grave. 23) Troels-Lund: Dagligt Liv i Norden i det 16de Aarhundrede. København 1904, 14. bog, p. 255–257. 24) Landsarkivet for Sjælland. Helsingør byfogedarkiv. Tingbog 1566–70, fol. 174 b. 25) LA. Helsingør byfogedarkiv. Tingbog 1597–98, fol. 93 b. 26) LA. Helsingør byfogedarkiv. Skifteprotokol 1592–98, fol. 635 a. 27) Aftrykt i H. F. Rørdam: Bidrag til M. Christiern Pedersens Levned. Ny Kirkehistoriske Samlinger V. København 1869–1871, p. 811–812. 28) Landsarkivet for Sjælland. Helsingør byfogedarkiv. Tingbog 1554–1555, fol. 7 a–13 a. 29) Arnamagnæanske samling af danske diplomer. Fasc. XIII, nr. 12. 30) Landsarkivet for Sjælland. Helsingør byfogedarkiv. Tingbog 1561–1565, bilag til fol. 244. 31) 5. bog, kapitel 1, 7. Enslydende hermed er Christian V's Norske Lov af 1688. 32) Hans Krag: Gamle Signaturmerker. Fædrelandsvennen 6. okt. 1961. 33) Se herom Bernhard Olsen: De gamle Bomærker; C. Nyrop p. 51–52; Heilskov p. 139–140; Raben p. 18–19, 31–32. 34) Afbildet i Chr. Nicolaisen: Amagers Historie II. København 1909, p. 53. 35) P. B. Grandjean: Danske Købstæders Segl indtil 1660. København 1937, p. 30–31, tavle 9i. 36) Finn Magnusen p. 206. 37) Michelsen p. 55. 38) Homeyer p. 69, 181, 182, 242, 243. 39) Götz von Pölnitz: Die Fugger. Frankfurt a. M. 1960, p. 246. Homeyer gengiver det også (p. 166), men som repræsenterende det fyrstelige Fuggerske hus, hvis våben i øvrigt er et delt skjold med en lilje i hvert af de to felter. 40) Homeyer p. 145, 183 og 185. 41) Weber-Andersen p. 191. 42) Ernst Verwohlt: Borgerlig heraldik i dansk middelalder. Heradisk Tidsskrift, 1. bd. nr. 3. København 1961, p. 95–104 (herefter citeret som Verwohlt). 43) Homeyer p. 166–169. 44) Chr. Heilskov: Borgerlig Heraldik. Arkiv for Genealogi og Heraldik. Århus 1909, p. 136 (herefter citeret som Heilskov).

45) Danmarks Adels Årbog 1955 II, p. 25 f. 46) Se herom Homeyer p. 81–84, tavle XXIX; Stanislaus v. Torosiewicz-Czewadzich: Die neuesten Theorien über die Wapenbilder in der polnischen Heraldik. Monatsblatt der K. K. heraldischen Gesellschaft »Adler« IV, Wien 1906, p. 77–80; Eduard Heydenreich: Familiengeschichtliche Quellenkunde. Leipzig 1909, p. 77; Knud Prange: Heraldik og historie (udg. af Dansk Historisk Fællesforening). Viborg 1962, p. 38; Verwohlt p. 97. 47) Se i øvrigt: Sven Tito Achen: Bergensfarerne og Islands ældste våben. Heraldisk Tidsskrift, bd. 1, nr. 5, København 1962, p. 202; og Hans Krag: Litt om heraldiske fisk. Sammesteds nr. 8. 1963, p. 375. 48) Homeyer p. 187–194. 49) Walter Borchers: Hausmarkennachfahrentafel des Clas Gau, Neuendorf. Baltische Studien, NF 38. Stettin 1936, p. 408–409. 50) Einar Bager: Ett bidrag till bomärkenas historia. Malmö Fornminnesförenings Årsskrift. Malmö 1937, p. 7–16 (herefter citeret som Bager); desuden kan det nævnes, at G. W. Wallgren: Boken om Bomärken. Helsingfors 1965 (Frenkellska Tryckeri) illustrerer dette forhold for Finlands vedkommende. 51) Citeret efter Ruppel p. 35; jfr. Homeyer p. 189–190. 52) Se Allan Tønnesen: Bomærket på den skotske altertavle i Helsingør. Heraldisk Tidsskrift, bd. 2, nr. 14. København 1966, p. 188–190. 53) Arnamagnæanske samling af danske diplomer. Fasc. XIV, 4. 54) Rigsarkivet. Pergamentsbreve. Helsingør 13. dec. 1554. 55) Landsarkivet for Sjælland m. m. Helsingør bys breve på papir. 27. juni 1562. 56) Bager p. 10. 57) Homeyer p. 180–181. 58) Heilskov p. 141. 59) Herbert Spruth berører problemet en passant: »Wo bei einem Träger mehrere Formen von Haus- und Hofmarken bekannt wurden, sind sie wiedergeben worden...« (Pommerns heutige Hausmarken. Baltische Studien. Stettin 1939, p. 198). 60) P. B. Grandjean: Dansk Sigillografi, p. 104; Knud Prange: Hvad er et våben? eller hvordan er vores forhold til heraldikken? Heraldisk Tidsskrift, bd. 2, nr. 13. København 1966, p. 125.

KAPITEL V

1) F. A. Girling: English Merchants' Marks. London 1964. 2) Homeyer p. 174. 3) Homeyer p. 36. 4) Harald Holck: Om slægterne Dyssel, Spormand og Leiel og seglet på Johannes Ewalds testamente. Personalhistorisk Tidsskrift 13. rk., VI. København 1958, p. 143. 5) Martin Bethé: Schottische Hausmarken. Monatsblätter der Gesellschaft für pommersche Geschichte und Altertumskunde. Stettin 1934, p. 159–160. Artiklen var ment som supplement til Richard Schuppius: Hausmarken Stolper Bürger. Sammesteds 1933, p. 43–45. 6) Chr. Nicolaisen p. 123. 7) Homeyer p. 150. 8) Homeyer tavle VII. 9) Finn Magnusen p. 185, Homeyer p. 142. 10) Homeyer tavle XXXVII; Ruppel p. 39. 11) Homeyer p. 150 f. 12) R. v. Retberg-Wetberg: Heraldische Fragen. Der deutsche Herold 1872, p. 72–73. 13) Eduard Zimmermann: Handelszeichen aus dem Salzstadel in Augsburg. Der Herold II, 1941.

KAPITEL VI

1) H. F. Rørdam: Andreas Bussæus's Levned. Kirkehistoriske Samlinger, 5. rk., V. København 1909–1911, p. 584. 2) Jfr. Homeyer p. 148.

Personregister

Et enkelt tal angiver, at personen er nævnt på den pågældende side, hertil føjes eventuelt nummerangivelse. Kursivering betyder, at hovedomtalen af personen findes det pågældende sted. Findes der foruden et patronym ikke et egentligt slægtsnavn, skal vedkommende søges under fornavn. Der er ikke skelnet mellem f. eks. Per, Peder og Peter og mellem Ole og Oluf.

- A. H., 126 nr. 4.
A. I., 84 nr. 353.
A. N., 85 nr. 366.
A. O., 87 nr. 391.
Aage Bendtsen rebslager, 83 nr. 341, 126 nr. 2.
Aage Lauritzen tømmermand, 120 nr. 711.
Aage Poulsen, 79 nr. 293.
Aalborg, Jens, skibsbygger, 109 nr. 615.
Aalborg, Peder, kalkslager, 103 nr. 545b, 104 nr. 564.
Aarup, Peder Nielsen, 125 nr. 750.
Abelge Jürgensdatter, 61 nr. 109.
Adtzer Christensen, kalkslager, 101 nr. 534 b.
Adtzer Nielsen brygger, 59 nr. 87.
Agatha Mortensdatter, 61 nr. 119.
Albert guldsmed, 117 nr. 680, 131 nr. 73.
Albrit Jørgensen, 71 nr. 210, 86 nr. 370.
Albrit skræder, 91 nr. 433, 434, 435.
Alhed Johansdatter, 82 nr. 329.
Ammelburg, Jochim, bøsseemager, 128 nr. 35.
Andbjørn Svendsen, 85 nr. 370.
Anders Andersen brygger, 98 nr. 508 a.
Anders Andersen færgemand, 126 nr. 1.
Anders Bendtsen murmester, 94 nr. 476, 135 nr. 4.
Anders Christensen, 34, 99 nr. 511 a-c.
Anders Christensen færgemand, 109 nr. 614 b.
Anders Clemindsen færgemand. 104 nr. 570 b.
Anders Germandsen rebslager, 103 nr. 552.
Anders Hansen, 104 nr. 569 b.
Anders Hansen smed, 78 nr. 275.
Anders Jensen bødker, 70 nr. 204.
Anders Jensen vognmand, 80 nr. 303 h.
Anders Jepsen sognepræst, 67 nr. 167.
Anders Jørgensen grovsmed, 110 nr. 618.
Anders Karstensen færgemand, 126 nr. 5.
Anders kræmmer, 79 nr. 289, 290.
Anders Laursen (Lorensen) brygger, 74 nr. 244, 245.
Anders Lauritzen færgemand, 94 nr. 466, 120 nr. 710, 713.
Anders Lauritzen tømmermand, 94 nr. 474, 475; 95 nr. 480.
Anders Lauritzen tømmermand, 126 nr. 6.
Anders Madsen færgemand, 80 nr. 303h, 87 nr. 383, 102 nr. 541 c, 542 c.
Anders Mikkelsen vognmand, 80 nr. 303 h.
Anders Mogensen, færgemand, 80 nr. 303 h.
Anders Nielsen af Søborg, 87 nr. 390,
Anders Nielsen skibstømmermand, 112 nr. 637, 638.
Anders Nielsen vognmand, 104 nr. 567.
Anders Olsen, 67 nr. 170.
Anders Olsen, 110 nr. 624.
Anders Olufsen, 71 nr. 206 a.
Anders Olsen murmester, 64 nr. 133.
Andris Pedersen, 108 nr. 604–606.
Anders Pedersen hospitalsmester, 126 nr. 7.
Anders Pedersen snedker, 83 nr. 336.
Anders Pedersen vognmand, 110 nr. 621.

- Anders Simmensen, 115 nr. 667.
 Anders skræder, 127 nr. 8.
 Anders Svendsen færgemand, 127 nr. 9.
 Anders Torsen færgemand, 53 nr. 42, 120 nr. 710.
 Anders Wilkensen borgmester, 79 nr. 286.
 Anne Broer Jensens, 114 nr. 646.
 Anne Caspersdatter, 54 nr. 50 a.
 Anne Christensdatter, 76 nr. 266.
 Anna Jacobsdatter, 38, 90 nr. 415.
 Anne Jensdatter, se under Rosenvinge.
 Anne Jep skræders, 26.
 Anne Mogens skrivners, se Lilliefeld, Anne Pedersdatter.
 Anna Oluf Joensens, 38, 105 nr. 579.
 Anna Knudsdatter, 125 nr. 750.
 Anna Peder Poulsens, 86 nr. 379.
 Anne Saxis, 71 nr. 215.
 Anna Steffensdatter, 73 nr. 230.
 Anne Sørens datter, 39, 101 nr. 533 a.
 Anne Tidkesdatter, 91 nr. 425.
 Anna Tønnes Truelsens, 86 nr. 378.
 Antonis Bartholomeussen, urtegårdsmænd, 60 nr. 103.
 Antwerpen (Andorp), Hans v., murmester, 50 nr. 11.
 Arburgs, Johan, Peter og Bertram, 125 nr. 754.
 Arild (Arent) rebslager, 122 nr. 717.
 Arratt Scota, Hellena, 61 nr. 111.
 Arwed Andersen savskærer, 106 nr. 588 c, 107 nr. 594 c.
 Arved Torsen murmester, 96 nr. 492.
 Asgudt Mikkelsen rådmænd, 66 nr. 151.
 Augustinus Jørgensen, 92 nr. 444.
 Autor Thissen lademager, 52 nr. 25 a.
 Axel Reinholtsen vognmand, 61 nr. 114, 95 nr. 483.
 B. E., 117 nr. 681.
 B. G., 54 nr. 45 b.
 Baadt, Hans, 26.
 Baadt, Morten, borger i Marstrand, 26.
 Backer, Sivert Albertsen, 37, 107 nr. 593, 594 d.
 Backers, Anne Roluf, 38, 100 nr. 519, 520.
 Bagge, Thorluf Olsen, rådmænd, 84 nr. 347, 94 nr. 468.
 Baldser Hansen vognmand, 124 nr. 746.
 Bandtsehorgen, Henrik, se under Pantzenhagen.
 Barbara Clausdatter, Niels skræders, 38, 119 nr. 693, 694, 698; 121 nr. 715.
 Barabar Erichsdatter, 59 nr. 87.
 Barbara Henriksdatter, 92 nr. 440.
 Barbara Jostdatter, 33, 39, 51 nr. 15 b.
 Becker, Herman, tysk sognepræst, 69 nr. 194.
 Becker, Herman Clausen, 120 nr. 708.
 Been, Harmen, bødker, 88 nr. 402.
 Benen Arent, 78 nr. 276.
 Bennedixs Martensen, 53 nr. 38 c.
 Bendt Andersen vognmand, 98 nr. 504 d.
 Bendt Brønelsen færgemand, 127 nr. 12.
 Bendt Børgesen skipper, 127 nr. 12.
 Bendt Jensen brolægger, 100 nr. 518 c,
 Bendt Poulsen, 73 nr. 237.
 Bente Bjørnsdatter, 83 nr. 345.
 Benite Frantz skrivners datter, 39, 58 nr. 74 b.
 Bente Poulsdatter, 105 nr. 577.
 Berbom, Bartel, grovsmed, 63 nr. 123.
 Berendt Petersen, styrmand og handelsmand, 76 nr. 264–266; 92 nr. 448, 450.
 Berent Willumsen, 82 nr. 325.
 Beritte Oluf Helliensens, 85 nr. 362.
 Berrens, Else, 110 nr. 622.
 Bertel Melchorsen begsyder, 127 nr. 11.
 Besche, Mattis, fisker, 62 nr. 120.
 Beyers, Magdalena, 52 nr. 29.
 Bildtfeldt, Henrik, remmesnider, 137 nr. 29.
 Billenberg (Billerbeck), Johan, stenhugger, 112 nr. 633.
 Bindorp, Claus, 38, 74 nr. 246, 90 nr. 415.
 Birgitta Olufsdatter, 82 nr. 330.
 Bisterfeldt, Jochum, slotssnedker, 128 nr. 36.
 Bjørn Hansen skipper, 117 nr. 685.
 Blasius pottemager, 79 nr. 300, 301.
 Blisatz (Bleisacks), Jochum, ølfører, 92 nr. 441.
 Block, Rasmus, murmester, 81 nr. 313.
 Bodila Nielsdatter, 52 nr. 32.
 Boi, Hans, hakkelseskærer, 137 nr. 28.
 Boie (Bay), Frantz Hansen, remmesnider, 137 nr. 28.
 Boild Frantz bagers, 101 nr. 528.
 Boldt, Jørgen, kandestøber, 104 nr. 556.
 Braad, Rasmus Andersen, skriver, 97 nr. 502 e.
 Brastrop, Terkel Erikson, 132 nr. 93.
 Bredtz v. Dressen, Michell, murmester, 130 nr. 56.

- Bremen, Didrik Reignertz v., 54 nr. 44, 90 nr. 425.
- Brackman, Henninck, K. M. tårnblæser, 128 nr. 24.
- Brockmand, Henrik, kandestøber, 78 nr. 277, 122 nr. 725.
- Broder Christensen bager, 115 nr. 669.
- Broer K(ristensen) slagter, 36, 96 nr. 498, 114 nr. 657.
- Broder Christensen, 120 nr. 712.
- Broder Jensen, 113 nr. 646.
- Bruille, Hans, bardskær, 64 nr. 140.
- Brun, Peder, rådmand, 64 nr. 139.
- Brun, Peder Hansen, tingskriver, 50 nr. 6.
- Brunsvig, Ambrosius, sværdfejer, nr. 109 nr. 614 a.
- Brøgge, Hans Thor, snedker, 55 nr. 51 a; 127 nr. 23.
- Brønel Olsen færgemand, 55 nr. 50 b.
- Bubbelt, Henrik, apoteker, 58 nr. 83.
- Bubbett, Johan, vintapper, 72 nr. 216.
- Bugge, Christen Sørensen, 114 nr. 654.
- Bussert, Johan, købmand, 72 nr. 216, 109 nr. 613 a.
- Bødker, Rasmus, skipper, 72 nr. 222.
- Børge Andersen færgemand, 50 nr. 8.
- Børre Børresen, 68 nr. 180, 181; 70 nr. 196.
- Børge Nielsen færgemand, 55 nr. 54, 55.
- Bøtler, Hans, kandestøber, 120 nr. 709.
- C. L., 55 nr. 51 c.
- C. P. D., 54 nr. 50 a.
- C. T., 125 nr. 752.
- C. W., 120 nr. 702.
- Campert, Jeronimus, pottemager, 72 nr. 223, 78 nr. 283, 83 nr. 340.
- Carnegie, David, 42, 57 nr. 72, 100 nr. 523.
- Carsten Mortensen murmester, 130 nr. 51.
- Carsten Pedersen, 52 nr. 28.
- Casin, Johan Petersen, se under Gosin.
- Casper Jørgensen, graver, 122 nr. 724.
- Chatrina Jacobsdatter, 83 nr. 331.
- Charisia, Karen Jonasdatter, 64 nr. 135.
- Christen Andersen bødker, 120 nr. 700.
- Christen Andersen færgemand, 51 nr. 21.
- Christen Andersen tømmermand, 136 nr. 17.
- Christen Bentsen brygger, 85 nr. 369.
- Christen Brodersen slagter, 36, 96 nr. 498, 114 nr. 657.
- Christen Christensen færgemand, 56 nr. 67.
- Christen Christensen vognmand, 58 nr. 79.
- Christen Davidsen borgmester, 32, 100 nr. 513 b, 103 nr. 549.
- Christen Hansen savskærer, 110 nr. 619.
- Christen Jensen tømrer, 119 nr. 696 c.
- Christen Knudsen brolægger, 107 nr. 594 b.
- Christen Mikkelsen bager, 70 nr. 203.
- Christen Nielsen murmester, 104 nr. 558, 105 nr. 585.
- Christiern Pedersen borgmester, 34, 99 nr. 511 a, 100 nr. 515.
- Christen Perssøn krogemager i København, 27.
- Christiern Pedersen magister, 26.
- Christian pottemager, 60 nr. 105.
- Christen Poulsen bøsseskytte, 92 nr. 446.
- Christen savskærer, 92 nr. 445, 127 nr. 15.
- Christen Simensen færgemand, 120 nr. 714.
- Christen Thammesen kalkslager, 75 nr. 255.
- Christen Thommesen bager, 103 nr. 554 a.
- Christina Madsdatter, 127 nr. 14.
- Christoffer Clausen, 79 nr. 297, 298.
- Christoffer Hansen færgemand, 129 nr. 48, 49.
- Christoffer Olsen tørveskærer, 84 nr. 352.
- Chussinn, Johan Petersen, se under Gosin.
- Citze Hans Davidsen slagters, 106 nr. 587 a.
- Citze Hans vandmesters, 124 nr. 738.
- Clara Hans Johansen garvers, 60 nr. 106.
- Claus Clausen handelsmand og overformynder, 52 nr. 30; 82 nr. 326.
- Claus Nielsen byfoged, 66 nr. 153, 119 nr. 693, 121 nr. 715.
- Claus Pedersen, 127 nr. 16.
- Claus Poulsen landstingshører, 52 nr. 28.
- Claus Roluffsen, 127 nr. 17.
- Claus Simensen, 66 nr. 156 b.
- Claus Thomesen, 125 nr. 752.
- Clossman, Wichman, 133 nr. 95.
- Cornelis Cornellesen murmester, 104 nr. 560, 561, 563.
- Carnelus Petersen færgemand, 91 nr. 427.

- Carnelius savskærer, 64 nr. 137.
 Cornelius Sørensen snedker, 118 nr. 687.
 Cudbert, Helena, 53 nr. 41.
- Daniel Thorsen, 138 nr. 33.
 David Hansen rådmænd og tolder,
 32, 43, 99 nr. 513, 102 nr. 542 b,
 103 nr. 549.
 David Hansen slagter, 35, 85 nr. 365,
 106 nr. 587 a, 109 nr. 610–612.
 David Thomesen borgmester, 32, 43,
 99 nr. 510, 513 a.
 Dehn, Poul, rendelægger, 137 nr. 27.
 Dirich Christoffersen toldskriver,
 88 nr. 398.
 Dorrethe Anton lademagers, 52 nr. 25 a.
 Dorothea Carneliusses, 38, 79 nr. 294,
 295.
 Dorothea Jørgensdatter, 39, 52 nr. 31 b,
 93 nr. 461.
 Dorothea Michelsdatter, 52 nr. 31.
 Dorothea Ol...døter, 99 nr. 509.
 Dreier, Casper, snedker, 56 nr. 65.
 Dreier, Henrik, kleinsmed, 67 nr. 172.
 Duncker, Henrik, kleinsmed, 81 nr. 318.
 Dynhnum Gyeliesdatter, 107 nr. 593.
- Eilbe Adamsdatter, 132 nr. 90.
 Elisabeth Pedersdatter, 81 nr. 308,
 113 nr. 645, 114 nr. 647, 131 nr. 73.
 Ellen Mortensdatter, 109 nr. 610.
 Ellen Poulsdatter, 106 nr. 591 a.
 Elline Henrik kleinsmeds, 67 nr. 172.
 Elling, Peder, guldsmed, 131 nr. 73.
 Else Adamsdatter, 58 nr. 76.
 Else Jostis, 84 nr. 346.
 Emmeke Hermansdatter, 52 nr. 29.
 Emmike Jansdatter, 89 nr. 408.
 Enevold Sørensen snedker, 123 nr. 736.
 Ennes, Margareta Johansdatter,
 105 nr. 580.
 Erik Hansen kapellan, 82 nr. 330.
 Erik Jacobsen, 125 nr. 749, 753.
 Erik Nielsen bager, 53 nr. 37.
 Erik Svendsen, 27.
 Erik Terkildsen ridefoged på Malmøhus,
 132 nr. 93.
 Erland Pedersen skibstømmermand,
 127 nr. 18.
 Ernst Jørgensen brevdruer, 75 nr. 257.
 Ertmand tømmermand, 136 nr. 13.
 Eskil Poulsen tømmermand, 66 nr. 157,
 78 nr. 278.
 Evert Martssen, 80 nr. 303 a.
 Evert Sivertsen kandestøber, 110 nr. 616.
- Fabian, se Faion.
 Faesch, J., sagfører i Kiel, 14.
 Faion (Fabian), Clemind, kandestøber,
 69 nr. 190.
 Falch, Peter, murmester, 135 nr. 9.
 Farenhusen, Willem, 105 nr. 580.
 Faxsse, Christoffer Jørgensen, 127 nr. 13.
 Fachtel, Bente Poulsdatter, 58 nr. 74.
 Femern, Peter Jacobsen (Jochumsen) v.,
 70 nr. 200.
 Fetting, Claus, rotgiesser, 84 nr. 350 c,
 355, 356.
 Fettings, Kirstine Claus, 38, 84 nr. 356.
 Ffrysingh, Sygismundus, arkelimester i
 Malmø, 19.
 Fielitz, Ertmand, smed, 136 nr. 19.
 Fincke, Casper, kleinsmed, 106 nr. 592,
 136 nr. 21, 137 nr. 22.
 Fincke d. y., Casper, 136 nr. 21.
 Fincke, Marten, kleinsmed, 137 nr. 22.
 Flensborg, Casper (Carsten), tømmer-
 mand, 94 nr. 472.
 Flensborg, Rasmus Szønnesen,
 102 nr. 536, 109 nr. 609.
 Folchermand, Jochim, foged, 129 nr. 39.
 Folcker Janzen, 21, 71 nr. 209 b.
 Forbus, Anne Willumsdatter,
 100 nr. 523.
 Forbus, Willum, rådmænd i Helsingborg,
 68 nr. 177.
 Forbus, Willum Willumsen, 68 nr. 177,
 85 nr. 365, 109 nr. 610.
 Foxel, John, købmand i London,
 53 nr. 34.
 Frantz Jensen tømmermand, 89 nr. 411.
 Frantz Jørgensen, 122 nr. 730.
 Frantz Knudsen bager, 101 nr. 528.
 Frantz Knudsen, borger i København,
 34.
 Frantz Lauritzen borgmester, 57 nr. 74;
 73 nr. 240; 127 nr. 19.
 Frantz Pedersen, 35, 113 nr. 641,
 114 nr. 648, 649.
 Frederik Pedersen rebslager, 72 nr. 224 a.
 Friberich (Friiborg), Donnat, claudit og
 stokmester, 124 nr. 740.
 Fugger, Anton, 29.
 Fugger, Jacob, 29.
 Funck, Diderich Christian, urtekræmmer
 i København, 14.
 Funcke, Berndt, blytækker, 66 nr. 156 a.
 Fynbo, Hans, rådmænd, 33, 57 nr. 70 a.
 Fynbo, Jacob Hansen, borgmester, 25,
 27, 33, 57 nr. 71 a, 77 nr. 271 a.
 Fynbo, Per Hansen, 33, 57 nr. 70 b.

- Fynbo, Rasmus Hansen, rådmænd, 33, 57 nr. 72, 101 nr. 523.
- Fynboes, Kirstine Per, 57 nr. 70 b.
- Gabriel, Claus, snedker, 136 nr. 18.
- Gallas Clausen rådmænd, 73 nr. 235, 236; 85 nr. 360.
- Ganth, Evert, bager, 94 nr. 464.
- Gerinck, Herman, 83 nr. 331.
- Gert Pedersen færgemand, 115 nr. 665.
- Gertrud Jochumsdatter, 58 nr. 83.
- Goische, Henrik Henriksen, sognepræst, 61 nr. 115.
- Cosin, Johan Petersen, 91 nr. 440.
- Gotthardt, Peter, skræder, 104 nr. 565.
- Graa, Peder Christoffersen, 131 nr. 74.
- Graas, Margrete Peder Christoffersen, 131 nr. 74.
- Graboe (v. Graubo), Jacob, tømmermand, 75 nr. 256.
- Grand, Anders Pedersen, jollemand, 98 nr. 506, 507.
- Grauenhorst von Brunsvig, Peitтер, grovsmed, 103 nr. 545 a.
- Greffue, Jens Nielsen, fisker, 92 nr. 442.
- Gregers Hansen, student, 52 nr. 29.
- Gregers Madsen brygger og handelsmand, 60 nr. 107, 90 nr. 421.
- Grethe falkefængers, 79 nr. 299.
- Groningen, Gert van, stenhugger, 75 nr. 252.
- Grove, Jens Pedersen, fyrforvalter, 125 nr. 747.
- Grøn, Jesper Tøgersen, 102 nr. 539.
- Grønningh, Joost, 84 nr. 346.
- Gudmand Andersen vognmand, 115 nr. 668.
- Gudmand Bentsen, 109 nr. 614 c.
- Gudmand Nielsen borgmester, 64 nr. 129.
- Gundel Tygesdatter, 102 nr. 539.
- Gunder Andersen, 98 nr. 508 b.
- Gødtzell (Gundtzell, Gyndtzell), Jørgen, mestersvend på Hammermøllen, 136 nr. 20.
- Gøttingen, Hans van, 79 nr. 288.
- H. H., 104 nr. 570 a.
- Hagen Moritzen af Skibstrup, 106 nr. 591 a.
- Hamborg, Jacob, murmester, 82 nr. 322.
- Hammer, Niels, murmester, 129 nr. 45 b.
- Hans bødker, 97 nr. 502 a, 119 nr. 695.
- Hans Christoffersen færgemand, 58 nr. 78.
- Hans Christoffersen vognmand, 129 nr. 49.
- Hans Davidsen pottemager, 71 nr. 211.
- Hans Davidsen rådmænd, 32, 99 nr. 510, 513.
- Hans Davidsen rådmænd, 32, 100 nr. 513 b, 102 nr. 542 b.
- Hans Davidsen slagter, 35, 54 nr. 43, 106 nr. 587 a, 108 nr. 603, 109 nr. 610.
- Hans falkefænger, 79 nr. 299.
- »Hanns gordh Manndt«, 78 nr. 274.
- Hans Hansen borgmester, 37, 65 nr. 148.
- Hans Jacobsen, 33, 57 nr. 71 b.
- Hans Jacobsen brolægger, 122 nr. 727.
- Hans Jensen, 80 nr. 303 g.
- Hans Jensen færgemand, 51 nr. 13, 56 nr. 68, 95 nr. 482, 485.
- Hans Jensen kalkslager, 83 nr. 338.
- Hans Jensen urtekræmmer, 61 nr. 110.
- Hans Johansen garver, 60 nr. 106.
- Hans Knudsen vognmand, 128 nr. 27 b.
- Hans Lauritzen drager, 110 nr. 623.
- Hans Lauritzen murmester, 80 nr. 303 e, 114 nr. 659.
- Hans Mikkelsen, 128 nr. 30.
- Hans Mikkelsen handelsmand, 36, 83 nr. 339, 345.
- Hans Nickellssen (Nockellssen, Nuchillssen), 42, 101 nr. 525.
- Hans Nielsen, 75 nr. 254.
- Hans Nielsen hjulmand, 128 nr. 31.
- Hans Nielsen rådmænd, 50 nr. 3, 77 nr. 271 a.
- Hans Olsen, 86 nr. 374, 119 nr. 691.
- Hans Olsen borgmester i København, 33.
- Hans Pedersen, 88 nr. 406.
- Hans Pedersen, 122 nr. 719, 720.
- Hans Pedersen rådmænd, 64 nr. 129.
- Hans Pedersen tingskriver, 59 nr. 91.
- Hans Pedersen tolder, se under Lilliefeld.
- Hans Pedersen Tysk, 128 nr. 32 b.
- Hans Poulsen borgmester, 35, 87 nr. 386, 387.
- Hans Reinholtsen vognmand, 61 nr. 114, 95 nr. 483.
- Hans Richertsen vognmand, 37, 55 nr. 51 b, 105 nr. 583.
- Hans Sandersen, 81 nr. 315.
- Hans Sørensen murmester, 81 nr. 311.
- Hans væver, 94 nr. 469.
- Harcke, se Herckel.
- Hardtmand, Harmen, skræder, 104 nr. 566, 105 nr. 574.
- Harmen Harmensen snedker, 122 nr. 726.

- Harmen Timessen, 39, 68 nr. 175,
97 nr. 502 f.
- Hecker, Morten, brygger, 60 nr. 99.
- Heger, Hans, købmand, 113 nr. 642.
- Heide, David von der, 82 nr. 327.
- Hein, Jochum, brygger, 58 nr. 80.
- Heine, Bartholomeus, organist,
127 nr. 10.
- Henning Joensen, 84 nr. 346.
- Henrik Adamsen feldbereder, 128 nr. 34.
- Henrik Christoffersen, 106 nr. 590.
- Henrik Didriksen rådmand, 61 nr. 116.
- Henrik drejer, 123 nr. 733.
- Henrik Jacobsen færgemand, 128 nr. 26.
- Hinrich Jostsen købmand, 33, 50 nr. 12.
- Henrik krogemager, 138 nr. 32.
- Henrik kræmmer, 85 nr. 365, 109 nr.
610.
- Henrik Mogensen borgmester og tolder,
se under Rosenvinge.
- Henrik Nielsen tingskriver, 55 nr. 53.
- Henrich Perssen bondemand i
Sparrestrup, 26.
- Heindricks, Rolefien, 107 nr. 595.
- Hepe, Lorentz, 54 nr. 47.
- Herckel (Harcke), Gert de, 103 nr. 546.
- Herckels, Anna Gert de, 103 nr. 546.
- Herman Hermansen færgemand,
53 nr. 38 b.
- Herman Malthansen tysk sognepræst,
117 nr. 681.
- Hess, Anders, rådmand, 77 nr. 272,
80 nr. 304.
- Hess, Marcus, borgmester i København,
80 nr. 304.
- Hilling, Johan, 103 nr. 546.
- Hoffmandh, Hans, 100 nr. 516.
- Hoffman, Jørgen, byfoged, 119 nr. 689.
- Hoffman, Marten, styrmand, 130 nr. 59.
- Hoffmandh, Peder, 105 nr. 584.
- Hoffman, Peter, rendemester,
131 nr. 75, 137 nr. 26.
- Hoffs, Alitze Røetker, 38, 108 nr. 597.
- Holger Olufsen byfoged, 36, 58 nr. 84.
- Holl, Peder, tørveskærer, 80 nr. 303 f.
- Holm, Jens, rådmand, 81 nr. 307.
- Holm, Karine Jensdatter, 124 nr. 739.
- Holst, Claus, bødker, 53 nr. 39.
- Holst, Hans, 54 nr. 45 a.
- Holst, Johan Pedersen, 34, 109 nr. 613 b,
110 nr. 626.
- Holst, Peder Christensen, tørveskærer,
80 nr. 303 d.
- Holst, Peder Olufsen, rådmand, 34,
109 nr. 613 a.
- Holst, Rasmus Pedersen, 34,
109 nr. 613 c.
- Holstein (Brunopolitanus), Herman
Hansen, tolder, 51 nr. 16.
- Holten, Isbrant v., 107 nr. 595.
- Homester, Heinrich, 51 nr. 17 b.
- Horn, Claus, tømmermand, 94 nr. 477.
- Hors, Claus, tømmermand, 120 nr. 704.
- Hoven, Hans v., 52 nr. 32.
- Huedboe, Niels Rasmussen, tømmer-
mand, 51 nr. 18, 20.
- Husenn, Berent, færgemand, 78 nr. 281.
- Hybens, Willem, købmand,
55 nr. 59 b-c, 102 nr. 541 a.
- Hybertzen, Hans, 56 nr. 59 c.
- Hybens, Trine Willomsdatter, 56 nr. 59 c.
- Hülsebrock, Bastian, borger i Malmø, 26.
- Høigen, Luteke, 102 nr. 541 a.
- I. B., 112 nr. 633.
- I. C. C., 96 nr. 497.
- I. H., 66 nr. 154.
- I. H. S., 97 nr. 502 g.
- I. L., 115 nr. 662.
- I. P. D., 71 nr. 207.
- I. V., 115 nr. 673.
- I. W., 89 nr. 412.
- Ib (?) Ibsen vognmand, 98 nr. 504 c.
- Ingeborg Rasmusdatter, 132 nr. 82.
- Iver, se også Yvert.
- Iver Pedersen tingskriver, 54 nr. 45 c.
- Jacob Albertsen, 37, 107 nr. 595.
- Jacob bardskær, 38, 56 nr. 61 a,
74 nr. 246.
- Jacob Gregersen, 129 nr. 40.
- Jacob Hansen borgmester, se under
Fynbo.
- Jacob Hansen købmand, 56 nr. 63.
- Jacob Hansen tømmermand, 54 nr. 45 b,
89 nr. 409.
- Jacob Henriksen krogemager,
138 nr. 32.
- Jacob Holgersen borgmester, 36,
59 nr. 84 b, 129 nr. 41.
- Jacob Jacobsen skibstømmermand,
93 nr. 460.
- Jacobus Jonestmed (?), 137 nr. 23.
- Jacob kalkslager, 75 nr. 255.
- Jacob kræmmer, 108 nr. 599 a.
- Jacob Nielsen murmester, 115 nr. 663.
- Jacob skinder, 83 nr. 335.
- Jacob skræder, 79 nr. 296.
- Jacob snedker, 129 nr. 38.
- Jacob Willumsen bardskær, 56 nr. 61 a,
74 nr. 246.

- Jancke, Jochum, tømmermand,
80 nr. 303 c.
- Jan Jansen bager, 90 nr. 420, 130 nr.
54 a.
- Jan Jansen hattemager, 21, 36, 89 nr.
407, 408.
- Janus Janhi, 75 nr. 259.
- Janus Nicol, 105 nr. 581.
- Jasper Matthiesen snedker, 35, 90 nr.
424, 91 nr. 426.
- Jens Andersen tømmermand, 73 nr. 231.
- Jens Bentsen, 95 nr. 487.
- Jens Christensen toldbodbødker,
103 nr. 554 d.
- Jens Christensen tørveskærer,
56 nr. 61 b, 129 nr. 37.
- Jens Gregorissen rådmænd, 119 nr. 690.
- Jens Hansen færgemand, 95 nr. 488.
- Jens Henriksen, 64 nr. 128.
- Jens Henriksen brygger, 93 nr. 462.
- Jens Ipsen byfoged, 34, 91 nr. 432.
- Jens Ibsen færgemand, 56 nr. 61 c,
105 nr. 582.
- Jens (Ipsen) krogemager, 84 nr. 347,
85 nr. 363, 94 nr. 468.
- Jens Ipsen bager, rådmænd, 122 nr. 717.
- Jens Jacobsen, 33, 57 nr. 71 c.
- Jens Jensen blegemand, 89 nr. 410.
- Jens Jensen færgemand, 55 nr. 58 a.
- Jens Jørgensen, 26.
- Jens Jørgensen tømmermand,
73 nr. 229 b, 83 nr. 342.
- Jens Klausen rådmænd, 68 nr. 179.
- Jens Knudsen slagter, 98 nr. 505.
- Jens Lauritzen snedker, 123 nr. 737.
- Jens Lauritzen vognmand, 72 nr. 226.
- Jens Madsen smed, 112 nr. 636 b.
- Jens Madsen vognmand, 61 nr. 108.
- Jens Mikkelsen brolægger, 84 nr. 351.
- Jens Mogensen tolder, se under
Rosenvinge.
- Jens Mortensen, 72 nr. 225.
- Jens Mortensen snedker, 129 nr. 42, 43.
- Jens Nielsen, 119 nr. 698.
- Jens Nielsen borgmester, 122 nr. 716.
- Jens Nielsen bødker, 102 nr. 541 b.
- Jens Nielsen færgemand, 66 nr. 161.
- Jens Nielsen teglstryger, 129 nr. 44.
- Jens Nielsen tømmermand, 124 nr. 741,
129 nr. 45 a.
- Jens Pedersen, 105 nr. 577.
- Jens Pedersen brygger, 99 nr. 511 d.
- Jens Pedersen kalkslager, 129 nr. 46.
- Jens Pedersen rådmænd, 78 nr. 285.
- Jens Pedersen smed, 67 nr. 162,
96 nr. 500.
- Jens Pedersen vognmand, 105 nr. 578.
- Jens Poulsen savskærer, 81 nr. 309,
310 b.
- Jens (Rasmussen) brygger på Kronborg,
60 nr. 104.
- Jens Richertsen vognmand, 72 nr. 226.
- Jens Svendsen vognmand, 75 nr. 262.
- Jeppemurer, Vordingborg, 24.
- Jep Torstensen borgmester, 34,
91 nr. 432.
- Jeremias blegemand, 96 nr. 493.
- Jesper Høiersen tømmermand,
53 nr. 38 a.
- Jochum Mortensen tømmermand,
130 nr. 60 b.
- Joel Ipsen færgemand, 88 nr. 400.
- Joel Nielsen færgemand, 123 nr. 735.
- Joel Nielsen savskærer, 71 nr. 209 c.
- Johan Arentzen handelsmand,
109 nr. 613 c.
- Johan Carnellesen bødker, 127 nr. 22.
- Johan Engelbritsen hatstofferer,
60 nr. 98.
- Johan Eriksen tinghører, 111 nr. 630.
- Johan Hansen borgmester, 37,
65 nr. 146.
- Johan Henriksen hattemager, 36,
74 nr. 247, 89 nr. 407, 408.
- Johan Mikkelsen færgemand, 138 nr. 30.
- Johan Willumsen borgmester, 37,
56 nr. 62.
- Johanne Jacob bardskærs, 74 nr. 246.
- Johanne Rasmus Olsens, 86 nr. 373.
- Jon Børgesen rådmænd, 79 nr. 287.
- Jyde, Niels, kalkslager, 114 nr. 658.
- Jørgen Andersen borgmester, 50 nr. 7,
52 nr. 31, 117 nr. 685.
- Jørgen Andersen murmester,
87 nr. 394 b.
- Jørgen Andersen tømmermand,
120 nr. 701.
- Jørgen Baltzersen borgmester, 91 nr. 430.
- Jørgen Bertelsen, 124 nr. 743.
- Jørgen Clausen, 120 nr. 706.
- Jørgen Clausen tømmermand,
66 nr. 159.
- Jørgen guldsmed, se under Plancke.
- Jørgen Hansen, se under Lilliefeld.
- Jørgen Henriksen kræmmer, 60 nr. 97.
- Jørgen Jacobsen snedker, 56 nr. 64,
93 nr. 455.
- Jørgen Johansen kræmmer, 61 nr. 109.
- Jørgen Nielsen skriver, 26.

- Jørgen Poulsen, hjulmager, 93 nr. 459.
 Jørgen skomager, 95 nr. 489.
- K. C., 92 nr. 451.
 K. H. T. S., 39, 68 nr. 175, 97 nr. 502 f.
 Kampratt, Jeronimus, se under Campert.
 Karen Gregersdatter, 128 nr. 32 a.
 Karen Madsdatter, 127 nr. 14.
 Karen Richardtsdatter, 38, 66 nr. 155.
 Karene Jensdatter, 61 nr. 110.
 Karine Pedersdatter, 72 nr. 219.
 Karine Rasmusses, se Lilliefeld, Karine Pedersdatter. .
 Karl Jensen brolægger, 103 nr. 553, 554 b.
 Karl Laursen savskærer, 81 nr. 314.
 Katharina Pedersdatter, 74 nr. 247.
 Keibren, Palne Hansen, tømmermand, 97 nr. 502 c.
 Kejser, Jørgen, 117 nr. 676.
 Kenckel, Stephan, tolddirektør, 70 nr. 205.
 Kersten Iversen skomager, 72 nr. 220, 94 nr. 471.
 Keseberg, Casper, kaptajn, 103 nr. 554 c, 104 nr. 569 a.
 Kield Jespersen færgemand, 130 nr. 50.
 Kiempe, Anthoni, 71 nr. 206 b.
 Kieruedt, Hans, borgmester, 58 nr. 82.
 Kirsten Gudmandsdatter, 76 nr. 265.
 Kirstine Hansdatter, 54 nr. 43.
 Kirsten salig Hans Nielsen hjulmands, 128 nr. 31.
 Kirstine Hans Pedersens, 122 nr. 719.
 Kirsten Lavritzdatter, 59 nr. 87.
 Kirsten Nielsdatter, 127 nr. 16.
 Kirsten Pedersdatter, 107 nr. 593.
 Kiøb, Jens Poulsen, færgemand, 55 nr. 58 b.
 Kiønn, Hans, slotstømmermand, 128 nr. 27 a.
 Klipping, Joost, se Grønningh, Joost.
 Klochow, Lourentz Bartholomeus, hjulmand, 98 nr. 503 a.
 Knud Andersen bager, 82 nr. 320 b.
 Knud Christoffersen slotsskriver, 54 nr. 48.
 Knud Hansen tømmermand, 129 nr. 49.
 Knud Henckelsen rådmand, 34, 65, nr. 150.
 Knud Henriksen, 91 nr. 436, 437.
 Knud Henriksen vognmand, 129 nr. 49.
 Knud Jensen ridefoged, 115 nr. 664.
 Knud kleinsmed, 130 nr. 52.
 Knud knivsmed, 130 nr. 52.
- Kock, Carsten, kræmmer, 119 nr. 699.
 Kock, Hans, 102 nr. 540.
 Kock, Hans, 108 nr. 601, 602.
 Kock, Svend Andersen, 62 nr. 121.
 Koerner, Bernhard, jurist og heraldiker, 17.
 Kolsøe, (Køldtzer), Hans, hjulmand, 60 nr. 101.
 Konne, Jacob, 86 nr. 381.
 Korn, Valentin, 52 nr. 29.
 Kort Klausen skomager, 67 nr. 171.
 Kortsen, Peder Olsen, 72 nr. 219, 220; 94 nr. 471.
 Krafft, Johan, købmand, 60 nr. 96.
 Kriide, Hans, tømmermand, 103 nr. 551, 104 nr. 562.
 Kross, Jochum, bager, 57 nr. 69.
 Kross, Peter, tømmermand, 131 nr. 77.
 Krull, Bastian, murmester, 134 nr. 3.
 Kruse, Johan, rådmand, 73 nr. 230.
 Kussinn, Johan Petersen, se under Gosin.
 Køge, Peder Nielsen, 69 nr. 184.
 Køldtzer, se Kolsøe.
 Køllert, Gorius, tømmermand, 127 nr. 21.
 Køllert, Hans, murmester, 135 nr. 7.
 Køning, Hans, snedker, 128 nr. 28.
 Kønne, Gorris, tømmermand, 127 nr. 20.
- L. E., 67 nr. 164.
 L. I. S., 97 nr. 502 g.
 Lack, Jost Henriksen v., 28, 33, 51 nr. 14–15.
 Lambert Ebbesen toldskriver, 82 nr. 329.
 Lång, Olaf, 16.
 Lange, Jacob (Jochim), 16, 35, 67 nr. 166 b, 85 nr. 364.
 Lange, Oluf Jacobsen, 16, 35, 67 nr. 166 b, 85 nr. 364.
 Lange, Peder, sognepræst, 66 nr. 155.
 Lange, Rasmus, byfoged, 66 nr. 155.
 Langhaar, Carsten Martensen, murmester, 52 nr. 24.
 Lauritz Andersen, 107 nr. 596 a.
 Lauritz Andersen vognmand, 130 nr. 53.
 Laurens Frandsen, 102 nr. 543.
 Lauritz Hansen skipper, 116 nr. 674.
 Lauritz Jensen færgemand, 60 nr. 93.
 Lauritz Jensen murmestersvend, 95 nr. 478.
 Laurs Jespersen færgemand, 55 nr. 56.
 Laurs Jørgensen savskærer, 90 nr. 419.
 Lauritz Kjeldsen, borger i København, 26.

- Laurs Laursen færgemand, 53 nr. 40.
 Lauritz Luckesen købmand,
 108 nr. 601 a, 117 nr. 677.
 Lauritz Madsen færgemand,
 84 nr. 350 b.
 Lass Mortensen, 89 nr. 413.
 Lauritz Mortensen færgemand,
 83 nr. 333, 334.
 Lauritz Nielsen drager, 56 nr. 66.
 Laurs Nielsen færgemand, 85 nr. 366,
 93 nr. 454.
 Lauritz Olsen fisker, 107 nr. 596 b.
 Lauritz Pallesen vogmand, 62 nr. 122.
 Lauritz Pedersen, arkelimester,
 66 nr. 160.
 Lauritz Pedersen vogmand, 62 nr. 122,
 130 nr. 54 b.
 Lauritz Rasmussen, 122 nr. 729.
 Lauris Rasmussen brygger, 99 nr. 511 e.
 Lauritz Rasmussen smed, 117 nr. 682.
 Lauritz Tygesen, 130 nr. 55.
 Lentz, Jochum, bager, 108 nr. 599 b.
 Lessøe, Søren Christensen, skipper,
 86 nr. 372.
 Lesø, Niels Jensen, færgemand,
 83 nr. 343, 344; 87 nr. 384.
 Leyell, David, rådmænd, 33, 101 nr. 532,
 103 nr. 548.
 Leyell, Dorte Sandersdatter, 33.
 Leyell, Frederik, borgmester og tolder,
 33, 43, 101 nr. 531.
 Leyell, Hans, kannik, 33, 100 nr. 514 b.
 Leyell, Poul, borgmester, 33, 101 nr.
 532, 103 nr. 548.
 Leyell, Sander, borgmester og tolder,
 33, 90 nr. 423, 99 nr. 510, 100 nr.
 514, 101 nr. 531, 532.
 Lilliefeld, Anne Pedersdatter, 32, 39,
 77 nr. 270.
 Lilliefeld, Hans Pedersen, tolder, 32.
 Lilliefeld, Jørgen Hansen, brygger,
 32, 77 nr. 269.
 Lilliefeld, Karine Pedersdatter, 32, 38,
 77 nr. 267 b, 271 b.
 Lilliefeld, Peder Hansen, borgmester og
 tolder, 30, 32, 77 nr. 267.
 Lilliefeld, Valter Jørgensen, K. M. tolk,
 77 nr. 269.
 Lizebett Hans Nickellssens, 101 nr. 525.
 Liesebeth Jaspersdatter, 110 nr. 622.
 Lorentz Petersen bager, 90 nr. 420,
 130 nr. 54 a.
 Lorimer, Robert, krovært, 70 nr. 198.
 Luchtt (Lufft), David, tolder,
 73 nr. 229 a.
 Ludze Chimbs, 92 nr. 441.
 Ludtze Mattz Persens, 79 nr. 291.
 Ludwig, Jochum, vagtmester, 58 nr. 77.
 Lufft, se Luchtt.
 Lukas Olsen, 98 nr. 504 a.
 Lund, Niels Bendtsen, færgemand,
 60 nr. 102.
 Lutiens, Hyge, 55 nr. 59 b, 102 nr. 541 a.
 Lutteche Didriksen, 91 nr. 425, 106 nr.
 591 b.
 Lüneburg, Peter v., murmester,
 120 nr. 705.
 Lønisch, Hans, tømmer, 128 nr. 29.
 M. H. W. R., 88 nr. 405,
 M. I., 56 nr. 60.
 M. O. H., 54 nr. 50 a.
 Maas, Frantz, 26.
 Mads Andersen borgmester, 94 nr. 467.
 Mads Christensen drager, 130 nr. 57.
 Mads Ibsen tømmermand, 112 nr. 634,
 635, 636 a.
 Mads kleinsmed, 53 nr. 36.
 Mads Laursen krogemager, 54 nr. 43.
 Mads Lauritzen rådmænd, 119 nr. 692.
 Mads Mortensen tolder, 127 nr. 14.
 Mads Nielsen, 88 nr. 399.
 Mads Pedersen, 79 nr. 291, 292.
 Mads Sørensen kalkslager, 96 nr. 499.
 Mads Thomesen drager, 61 nr. 113.
 Maer, Jørgen, borgmester, 25, 66 nr. 152;
 91 nr. 439.
 Maers, Margrete Jørgen, 66 nr. 152.
 Magnusen, Finn, runolog, 15.
 Mahes, Matthis, tømmermand,
 124 nr. 745.
 Majoer, Anders Christensen, vogmand,
 58 nr. 79, 126 nr. 3.
 Malene Franckesdatter, 95 nr. 484.
 Marchus Marchussen tingskriver,
 59 nr. 92.
 Maren Pedersdatter, 74 nr. 244.
 Maren Sørensdatter, 72 nr. 225.
 Maren Todesdatter, 93 nr. 461.
 Margreta Folcker Janzens, 71 nr. 209 b.
 Margrete Hansdatter, 129 nr. 43.
 Margareta Lorentz Michelsohns, 38,
 59 nr. 86.
 Margrete Mikkelsdatter, 67 nr. 171.
 Margrete Pyther bødgers, 80 nr. 302.
 Margrete Peder Jensens, 101 nr. 526.
 Maria Jostdatter, 33, 39, 51 nr. 15 b.
 Marine Andbjørns, 86 nr. 370.
 Marine Mikkjel Bosens, 85 nr. 361.
 Marine Mons skomagere, 71 nr. 214.

- Marine Otte Jacobsens, 38, 108 nr. 601, 602.
- Marine Poul teglmesters, 35, 38, 87 nr. 386.
- Markmand, Claus, kampestenhugger, 124 nr. 742.
- Markor Hansen murmester, 55 nr. 52.
- Marta Hansdatter, 132 nr. 93.
- Massmann v. Hamborg, Jacob, murmester, 82 nr. 322, 134 nr. 2.
- Mattheas Scotus, Johannes, 61 nr. 111.
- Mathies Hansen urtekræmmer, 130 nr. 58.
- Mattis Poulsen urtekræmmer, 36, 74 nr. 247, 248.
- Mauritz Hansen byskriver, 73 nr. 239.
- Mechelborg, Hans, tolder, 93 nr. 463.
- Mechelborig, Carsten, tømmermand, 94 nr. 472.
- Melvin, David, rådmann, 61 nr. 112.
- Meng, Christen, 91 nr. 428.
- Meysche (Meyscher), Hans Andersen, vandmester, 124 nr. 738.
- Mette Jacobsdatter, 65 nr. 142.
- Mette Rasmusdatter, 125 nr. 753.
- Meyer, Michel, snedker, 59 nr. 88.
- Meyscher, se Metsche.
- Michelangelo, 24.
- Middentue, Hans, 86 nr. 377.
- Middentues, Marine, 86 nr. 377.
- Mikkel Bosen, 85 nr. 361.
- Myckyl Bysseskytte i Malmø, 19.
- Mikkel Jensen, 130 nr. 60 a.
- Mikkel Lauritzen, 128 nr. 30.
- Mikkel Pedersen, 36, 83 nr. 339.
- Mogens Henriksen, se under Rosenvinge.
- Mogens Henriksen færgemand, 55 nr. 57.
- Mogens Henriksen snedker, 83 nr. 337.
- Mogens Jensen tolder og borgmester, se under Rosenvinge.
- Mogens Jespersen kræmmer, 35, 90 nr. 424, 91 nr. 426.
- Mogens Lauritzen bager, 114 nr. 647.
- Mons skomager, 71 nr. 214.
- Monsieur, Oluf Nielsen, vognmand, 123 nr. 732.
- Morsing, Oluf Christensen, se under Vendelbo.
- Morten Christoffersen vognmand, 54 nr. 45 d.
- Morten Jensen toldskriver, se under Rosenvinge.
- Morten kedelsmed, 130 nr. 61.
- Morten Nielsen byskriver, 101 nr. 534 a.
- Morten skarpretter, 24.
- Mule, Lauritz, begsyder, 69 nr. 185, 187, 188, 189.
- Munck, Erik, 100 nr. 522.
- Munck, Peder, rådmann, 87 nr. 385.
- Munck, Søren Sørensen, rådmann, 108 nr. 598.
- Muncks, Charine Las, 113 nr. 641.
- Munckes, Else, 38, 104 nr. 571.
- Mutum, Sara, 61 nr. 112.
- Møllebeck, Henrik, 108 nr. 600.
- Møllebecks, Dorette Henrik, 108 nr. 600.
- Møller, Harmen, tømmermand, 103 nr. 555.
- Mønboe, Jens Nielsen, tømmermand, 65 nr. 147.
- N. I., 131 nr. 66.
- N. M., 102 nr. 537.
- N. N., 52 nr. 33.
- Nielcken Jacobsdatter, 107 nr. 595.
- Niels Aagesen drejer, 88 nr. 404.
- Niels Andersen færgemand, 138 nr. 31.
- Niels Andersen sporemager, 137 nr. 25.
- Niels Christensen underfoged, 131 nr. 65.
- Niels Erlandsen stenbrolægger, 72 nr. 221, 224 b; 98 nr. 503 b.
- Niels Gudmandsen, 85 nr. 365.
- Niels Hansen, 54 nr. 49.
- Niels Hansen borgmester, 64 nr. 135-136.
- Niels Hansen, skibstømmermand, 51 nr. 23.
- Niels Jensen færgemand, 84 nr. 357.
- Niels Jensen rådmann, 131 nr. 67.
- Niels Jensen skræder, 81 nr. 306.
- Niels Jensen skræder, rådmann, 119 nr. 693, 698; 121 nr. 715.
- Niels Jostsen, 82 nr. 328 a.
- Niels Jørgensen trommeslager, 73 nr. 232.
- Niels Knudsen, 90 nr. 417.
- Niels Madsen drager, 131 nr. 68.
- Niels Madsen købmand, 84 nr. 349.
- Niels møller, 131 nr. 69.
- Niels Nielsen hjulmand, 105 nr. 576.
- Niels Nielsen rebslager, 94 nr. 473.
- Niels Olsen bødker, 109 nr. 608.
- Niels Olsen rådmann, 99 nr. 509.
- Niels Olufsen stenbrolægger, 81 nr. 312.
- Niels Pedersen brolægger, 81 nr. 310 d.

- Niels Pedersen brygger, 55 nr. 50 c.
 Niels Pedersen byskriver, 39,
 64 nr. 131, 124 nr. 744.
 Niels Pedersen færgemand, 81 nr. 308,
 113 nr. 645.
 Niels Pedersen hjulmand, 118 nr. 688.
 Niels Pedersen renteskriver i
 København, 77 nr. 267 b.
 Niels Poulsen fisker, 73 nr. 227.
 Niels Poulsen tingskriver, 60 nr. 100.
 Niels Sørensen, 113 nr. 640.
 Niels Sørensen bager, 95 nr. 481.
 Niels Sørensen skipper, 131 nr. 70.
 Niels Tigesen (Tygesen) ridedoged,
 106 nr. 591 a.
 Niels Truedsen færgemand, 115 nr. 671.
 Nieman (Nymand), Didrik, 37,
 86 nr. 371.
 Niemand, Donat, skoleholder og skræ-
 der, 37, 64 nr. 132.
 Nieman, Hans Rasmussen, 37, 90 nr.
 421, 93 nr. 461.
 Nieman, Jørgen Rasmussen, 37, 90 nr.
 421, 93 nr. 461.
 Nippers, Doritte, 113 nr. 641.
 Nis overskærer, byfoged, 71 nr. 208.
 Nordmand, Oluf, bøsseskytte, 58 nr. 75.
 Nykarck (Nykerke), Morten, 50 nr. 5.
 Nymand, se Nieman.
- O H., 119 nr. 696 b.
 O. I. S., 97 nr. 502 g.
 Oluf Andersen rådmand, 73 nr. 228.
 Oluf Andersen vogmand, 82 nr. 324.
 Ole Bendtsen færgemand, 92 nr. 447.
 Oluf bødker, 120 nr. 703.
 Oluf Christoffersen, 82 nr. 328 b.
 Ole Gudmandsen savskærer, 68 nr. 176.
 Oluf Helliesen skræder, 85 nr. 362.
 Oluf Jepsen byskriver, 50 nr. 1.
 Oluf Joensen, 105 nr. 579.
 Ole Jørgensen savskærer, 81 nr. 310 a.
 Olaf Knudsen borger i København, 34.
 Oluf Nielsen, 75 nr. 253.
 Ole Nielsen brolægger, 90 nr. 416, 131
 nr. 71.
 Ole Nielsen færgemand, 71 nr. 212, 81
 nr. 316.
 Oluf Nielsen skipper, 81 nr. 310 c.
 Oluf Nielsen vogmand, se under
 Monsieur.
 Oluf Olufsen, 80 nr. 303 i.
 Oluf Pedersen, 33, 69 nr. 192.
 Oluf Pedersen, 95 nr. 486.
- Oluf Pedersen færgemand, 105 nr. 573,
 575; 118 nr. 686.
 Oluf Pedersen rådmand, 33, 68 nr. 183.
 Oluf Rasmussen, 54 nr. 46 a.
 Oluf Rasmussen savskærer, 114 nr. 655.
 Oluf Thrulsen færgemand, 104 nr. 570 c.
 Oluf tysk skomagere, 126 nr. 4.
 Orsslu, 129 nr. 44.
 Otto, Martten, murmester, 123 nr. 1.
 Otte Jacobsen skotte, 108 nr. 601 a.
 Ottsingh, Jens, 86 nr. 375.
- P. H., 105 nr. 584.
 P. L. smed, 65 nr. 144.
 P. L., 104 nr. 571.
 Paeschen (Paaske), Hans van, bygme-
 ster, 53 nr. 35.
 Palle Mikkelsen vogmand, 94 nr. 466.
 Palle Mogensen vogmand, 132 nr. 79b.
 Palne Andersen skræder, rådmand, 71
 nr. 213.
 Paludan, Johannes, apoteker, 58 nr. 83.
 Panke (Panche), Mogens, færgemand,
 75 nr. 260.
 Pantzenhagen (Pensenhagenn), Henrik,
 rendeborer og tømmermand, 78 nr.
 279, 81 nr. 319, 86 nr. 382.
 Paulus Nicolaus, 66 nr. 158 c.
 Peder Andersen, 110 nr. 620.
 Peder Andersen drager, 131 nr. 72.
 Peder Andersen provst i Helsingø, 26.
 Peder Andersen skipper, 81 nr. 310 c,
 105 nr. 572.
 Peder Bendtsen, 123 nr. 734.
 Pyther bødker, 80 nr. 302.
 Peter Carstensen rebslager, 87 nr. 392,
 393.
 Peder Ebbesen færgemand, 85 nr. 367.
 Peder Eskildsen færgemand, 84 nr. 354.
 Peder Frandsen, 35, 113 nr. 641; 114
 nr. 649, 652, 653; 119 nr. 697.
 Peder Henriksen skibstømmermand, 82
 nr. 321 a.
 Peder Hansen borgmester og tolder, se
 under Lilliefeld.
 Peder hjulmand, 94 nr. 465.
 Peder hollænder, 92 nr. 453.
 Peder Ibsen skræder, 70 nr. 202.
 Peder Jensen, 101 nr. 526.
 Peder Jensen, 106 nr. 591 b.
 Per Jensen arkelitømmermand og hjul-
 mand, 73 nr. 234, 76 nr. 263, 95 nr.
 479, 120 nr. 707.
 Peder Johansen, 114 nr. 651.

- Peder Lauritzen sognepræst i Tølløse, 59 nr. 89.
- Peder Madsen bødker, 132 nr. 79 a.
- Peder maler, 84 nr. 350 a.
- Peder Martensen skolemester, 93 nr. 456.
- Peder Mauritzen møller, 106 nr. 589.
- Peder Mikkelsen færgemand, 94 nr. 466.
- Peder Mogensen, 86 nr. 370.
- Peder Mogensen smed, 75 nr. 258.
- Peder Mogensen vognmand, 132 nr. 79 b, 80.
- Peder Mortensen, 122 nr. 722.
- Peder mурmester, 54 nr. 46 b.
- Peder Nielsen, 43, 81 nr. 308, 113 nr. 645.
- Per Nielsen, 75 nr. 251.
- Peder Nielsen brygger, 82 nr. 327, 132 nr. 82.
- Peder Nielsen guldsmed, 125 nr. 748.
- Peder Nielsen kalkslager, 66 nr. 158 a.
- Peder Nielsen k emner, 132 nr. 81.
- Peder Nielsen rebslager, 74 nr. 241.
- Peder Pedersen fodermarskalk, 132 nr. 83.
- Peder Pedersen slagter, 98 nr. 504 b.
- Peyther pottemager, 79 nr. 300.
- Peder Poulsen, 86 nr. 379.
- Peder Poulsen byskriver, 87 nr. 396.
- Peder Rasmussen vognmand, 96 nr. 501.
- Peder skomager, 102 nr. 542 a.
- Peder sporemager, 137 nr. 24.
- Peder Svendsen borgmester, 59 nr. 85.
- Peder Svendsen vognmand, 83 nr. 332.
- Peder Villumsen byfoged, 99 nr. 512, 100 nr. 518 a.
- Pensenhagenn, se Pantzenhagen.
- Piper, Hans, toldvisit r, 128 nr. 32 a.
- Pingel, Hans, 50 nr. 2.
- Plancke, Hans, guldsmed, 80 nr. 302.
- Plancke, Jørgen, guldsmed, 23, 80 nr. 302, 87 nr. 388, 90 nr. 414.
- Plancke, Poul, af Bistoch, 80 nr. 302.
- Poul Andersen arkeliskriver, 102 nr. 544.
- Poul Andersen brygger, 82 nr. 321 b.
- Poul Bendsen f ergemand, 110 nr. 617.
- Poul Madsen, 64 nr. 138.
- Poul Poulsen, 72 nr. 218.
- Poul Thiisen apoteker, 36, 74 nr. 247, 248, 89 nr. 407.
- Pryds, Christoffer, 119 nr. 696 b.
- Prydtz, Symen, 63 nr. 125.
- Pølmand, Peter, tømmermand, 104 nr. 568, 122 nr. 728.
- Quandt, Jochum, tømmermand, 88 nr. 403, 135 nr. 12, 136 nr. 15–16.
- Rader, Johan, snedker, 92 nr. 449, 135 nr. 11.
-  antzou, Henrik, vognmand, 71 nr. 209 d.
- Rasmus Hansen bager, 101 nr. 524.
- Rasmus Hansen byfoged, se under Fynbo.
- Rasmus Lauritzen sognepræst, 132 nr. 86.
- Rasmus Madsen rådmand, 32, 38, 77 nr. 267.
- Rasmus Mortensen t rvesk erer, 73 nr. 233.
- Rasmus Nielsen bager, 87 nr. 394 a.
- Rasmus Nielsen f ergemand, 88 nr. 397, 101 nr. 533 b.
- Rasmus Olsen, 86 nr. 373.
- Rasmus Olsen bager, 55 nr. 59 a.
- Rasmus Pedersen, 132 nr. 87.
- Rasmus Pedersen skibstømmermand, 92 nr. 443.
- Rasmus Regelsen rådmand, 85 nr. 359.
- Rasmus Svendsen, 132 nr. 88.
- Rasmus Szønnesen, se under Flensborg.
- Rasmus Sørensen tømmermand, 136 nr. 14.
- Rasmus Terkelsen, 132 nr. 89.
- Rhod, Lauritz Christensen, borgmester og tolder, 51 nr. 22, 52 nr. 27.
- Richardt, Anders Hansen, byfoged, 37, 55 nr. 51 b, 105 nr. 583.
- Rolof Petersen kgl. skibskaptajn, 64 nr. 134.
- Roluffken Rasmus Sz nnesens, 102 nr. 536.
- Rosenvinge, Anne Jensdatter, 57 nr. 71.
- Rosenvinge, Henrik Mogensen, borgmester og tolder, 30, 32, 56 nr. 60, 59 nr. 89, 77 nr. 272, 78 nr. 273, 88 nr. 405.
- Rosenvinge, Jens Mogensen, tolder, 32, 57 nr. 71 a, 77 nr. 271 a.
- Rosenvinge, Mogens Henriksen, 31.
- Rosenvinge, Mogens Jensen, borgmester og tolder, 32, 39, 77 nr. 270, 271 a og 272.
- Rosenvinge, Morten Jensen, toldskriver, 56 nr. 60–61 a.
- Rosenvinge, Villum Henriksen, 30, 32, 77 nr. 272, 78 nr. 273.
- Rottmand, Henrich, købmand, 51 nr. 17 a.

- Rud, Eske, 114 nr. 650.
 Ruhoffdt, Claus, rådmænd, 122 nr. 723.
 Rywold, Alhed Jørgensdatter, 39,
 64 nr. 131, 124 nr. 744.
 Rziha, Franz, 22.
- S. B., 89 nr. 412.
 S. I., 67 nr. 164.
 Saldtzman, Hans, bælgemager, 80 nr.
 303 b.
 Samsing, Jacob, færgemand, 78 nr. 280.
 Samsing, Peder, sognepræst, 26,
 131 nr. 78.
 Lange Sander, 100 nr. 521.
 Saricke, 58 nr. 81.
 Saxe Clemedsen, 71 nr. 215.
 Saxsen, Andris, rådmænd, 34, 53 nr. 34,
 63 nr. 124 a, 126; 113 nr. 642.
 Saxsen, Jens, 63 nr. 124 a.
 Saxsen, Jørgen, rådmænd, 34, 63 nr. 126,
 92 nr. 452, 108 nr. 598.
 Saxsen, Oluf, rådmænd, 34, 63 nr. 124 a,
 126.
 Saxsen, Oluf, af Bistrup, 34.
 Saxsen, Trine Andersdatter, 53 nr. 34.
 Saxsens, Gertrud Oluf, 63 nr. 124 a.
 Schleemilch, Hans, kleinsmed,
 82 nr. 320 a.
 Schleszen, Tiil Tickesen v., bardskær,
 54 nr. 44, 90 nr. 425, 96 nr. 491.
 Schlichtkrull, Peter, tømmermand,
 132 nr. 84, 135 nr. 10.
 Schoning, Hans, 74 nr. 250.
 Schoningh, Rasmus, tømmermand,
 91 nr. 429.
 Schonings, Mette Hans, 74 nr. 250.
 Schröder, Abel Abelsen, billedskærer, 24.
 Schult, Jochum, tømmermand, 88 nr.
 403, 135 nr. 12.
 Schuse, Jacob, tømmermand, 114 nr. 656.
 Seiger Albertsen, 37, 107 nr. 593, 594 a;
 110 nr. 622.
 Seydel, Emma Mikkelsdatter, 53 nr. 37.
 Seydel, Margrete Jørgensdatter, 59 nr.
 84 b.
 Seydel, Mikkel, byfoged, 130 nr. 63–64.
 Sise Bentsdatter, 138 nr. 33.
 Sidse Davidsdatter (Willums), 38,
 68 nr. 177, 85 nr. 365, 96 nr. 497,
 120 nr. 702.
 Sigbrit Willumsdatter, 15, 43.
 Sille Hansdatter, 82 nr. 326.
 Sirissen (Sziris), Hans, 26, 54 nr. 44,
 96 nr. 491.
- Sirissen, Thomas, 26.
 Sivullens, Margrethe Jacobsdatter v.,
 69 nr. 194.
 Skonning, Hans, bøsseskytte, 26.
 Skule, Johan, købmand i Västerås, 12.
 Smed, Villom, rådmænd, 70 nr. 199.
 Smeider, Jørgen, murmester, 135 nr. 5.
 Smidt, Hans, 103 nr. 550, 104 nr. 557.
 Snøckell, Bartel, 60 nr. 95.
 Snøckell (Snøchill), Mikkel, byfoged,
 72 nr. 217.
 Sommer, Henrik, 72 nr. 219.
 Sophia Berendsdatter, 106 nr. 592.
 Steen, Peter, murmester, 132 nr. 85.
 Steenmeyer, Harmen, snedker, 86 nr. 380.
 Steenwinckel d. æ., Hans van, arkitekt,
 113 nr. 643.
 Steenwinckel d. y., Hans van, arkitekt,
 56 nr. 59 c.
 Steffen Hansen, 132 nr. 90.
 Steinhauwer, Anders, murmester,
 68 nr. 182.
 Sthen, Hans Christensen, kapellan,
 109 nr. 607.
 Stollt, Hans, 67 nr. 169, 84 nr. 348.
 Stolpe, Anders Jürgensen, 95 nr. 484.
 Stolpe, Jürgen, skomager, 95 nr. 484.
 Storck, Niels, 69 nr. 186.
 Stoss, Veit, billedskærer, 24.
 Strachon, Jacob, handelsmand, 58 nr. 76.
 Stævlins, Christina, 64 nr. 134.
 Suoger, Peiter, murmester, 68 nr. 178.
 Svend Andersen, kærner, kirkevæрге,
 61 nr. 119.
 Svend Engelbretsen, 84 nr. 358.
 Svend Poulsen, 102 nr. 538.
 Syv, Peder, 15, 17.
 Søren Christensen, 50 nr. 4.
 Søren Christensen, 82 nr. 321 c.
 Søren Hansen brevdrager, 81 nr. 317.
 Søren Jensen, 85 nr. 368.
 Søren Jensen drager, 54 nr. 45 e, 132
 nr. 91.
 Søren Jensen gefreiter, 116 nr. 675.
 Søren Jørgensen væver, 66 nr. 158 b.
 Søren Madsen toldskriver, 125 nr. 751.
 Søren Pedersen skibstømmermand,
 82 nr. 323.
 Søren Sørensen skomager, 115 nr. 666.
 Søren Sørensen skræder, 132 nr. 92.
- T. C., 80 nr. 303 j.
 Taugholm, Niels Pedersen, begsyder,
 115 nr. 661.

- Tenneker, Thomas, købmand, 53 nr. 34.
 Therning, Anders Olsen, skomager, 63 nr. 124 b, 67 nr. 168.
 Therning, Hans, skomager, 63 nr. 124 b.
 Thernings, Beritte, 63 nr. 124 b.
 Tielcke Dircksdatter, 82 nr. 325.
 Thimmean, Jørgen, murmester, 135 nr. 6.
 Thises, Carl, tømmermand, 100 nr. 518 b.
 Thomes Albritsen, bager, 42, 101 nr. 529–530.
 Thomas Jacobsen borgmester, 104 nr. 559.
 Thommis Jensen murmester, 135 nr. 8.
 Thomes Mikkelsen, 90 nr. 423.
 Thomas murmester, 52 nr. 25 b.
 Thomes Nielsen blegemand, 69 nr. 191.
 Thomis Thruilsen, 86 nr. 378.
 Torben Olsen murmester, 70 nr. 197.
 Torkild Pedersen færgemand, 67 nr. 163.
 Thorkild Sørensen væver, 52 nr. 26.
 Torsten Thrundsen tømmermand, 115 nr. 660.
 Trann, Selche, voldmester, 74 nr. 242.
 Trine Jacobsdatter, 102 nr. 541 a.
 Trolle, Herluf, rigsadmiral, 57 nr. 72.
 True Jensen færgemand, 50 nr. 9, 59 nr. 90 b.
 Thømmermand, se Zimmermann.
 Thønnis Poulsen skræder og soldat, 78 nr. 282.
 Tønnis Troelsen, se Thomis Thruilsen.
 Thønnis Thønnisson bager, 97 nr. 502 d.
 Thørre Svendsen fisker, 103 nr. 547.
 Waddel, Alexander, 53 nr. 41.
 Valter Jørgensen, K. M. tolk, se under Lilliefeld.
 Wedderburn, David, 35, 65 nr. 142, 81 nr. 307, 124 nr. 739.
 Wedderburn, Kirstine Davidsdatter, 124 nr. 739.
 Wedderburn, Richardus, 35, 57 nr. 71 a, 65 nr. 142–143, 124 nr. 739.
 Wedse skomager, 74 nr. 243.
 Weider, se Weyer.
 Vendelboe, Lauritz, færgemand, 87 nr. 395.
 Vendelbo, Oluf Christensen, tømmermand, 117 nr. 683–684.
 Westphalen, Hans, styrmand, 106 nr. 588 b.
 Weyer (Weider), Peter, murmester, 54 nr. 45 b, 68 nr. 173.
 Wiborg, Peder, murmester, 131 nr. 76.
 Wichberne (Wichbrender), Jacob, pottemager, 129 nr. 47.
 Viersenn, Oluf, skipper, 90 nr. 418.
 Vigh, Jørgen Nielsen, rådmand, 77 nr. 268.
 Willum Diricksøn borger i Malmø, 38.
 Willum Henriksen, se under Rosenvinge.
 Willum Hermandsen sværdfejer og rustmester, 51 nr. 19.
 Willum Willumsen, se under Forbus.
 Winsteen, Peter, graver, 115 nr. 670.
 Wintracker, Liesebet, 89 nr. 408.
 Vischer, Peter, billedhugger, 24.
 Worm, Ole, runolog, 15, 17, 31.
 Wulff, Jacob, bødker, 65 nr. 145.
 Yvert Pedersen kalkslager, 68 nr. 174.
 Zacharias Jensen vognmand, 123 nr. 731.
 Zimmermann (Thømmermand), Baldtzer, sporemager, 137 nr. 24 .

1